

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
МІЖНАРОДНИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
м. ТБІЛІСІ, ГРУЗІЯ
ГАВАРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
м. ГАВАР, ВІРМЕНІЯ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ

27 березня 2020 р.

До 60-річчя ЧДТУ

Черкаси 2020

УДК 33(063)

ББК 65.5

С 83

Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри». – Черкаси: Черкаський державний технологічний університет, 2020 – 126 с.

В збірнику представлені матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри», яка була організована кафедрою міжнародної економіки та бізнесу та кафедрою обліку, аналізу і оподаткування Черкаського державного технологічного університету, ВГО «Українська асоціація економістів-міжнародників», Міжнародним чорноморським університетом та Гаварським державним університетом.

Розглянуті інституційні, технологічні, інноваційні та фінансові аспекти забезпечення глобальної конкурентоспроможності, досліджено соціально-гуманітарний контекст глобального та національного економічного розвитку, окреслено стратегічні напрями розвитку обліку, аналізу і контролю в сучасних умовах господарювання, розглянуто можливі шляхи розв'язання сучасних проблем теорії і практики забезпечення конкурентоспроможності на рівнях країни, регіону та підприємства.

Організаційний комітет

Фауре Е. В.	д.т.н., доцент, проректор з науково-дослідної роботи та міжнародних зв'язків Черкаського державного технологічного університету
Петкова Л. О.	д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та бізнесу ЧДТУ
Гавриленко В. О.	д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку, аналізу і оподаткування ЧДТУ
Бучашвілі Г.	Dr., проректор Міжнародного чорноморського університету
Апроян А.	Dr., керівник відділу міжнародних грантів Єреванського національного університету
Гончаренко І. Г.	д.н.держ.упр., професор, завідувач кафедри фінансів ЧДТУ
Захарова О.В.	д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування ЧДТУ
Коломицева О.В.	д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та маркетингу ЧДТУ
Манн Р. В.	д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва ЧДТУ
Паламарчук Д. М.	к.е.н. доцент кафедри міжнародної економіки та бізнесу ЧДТУ
Пасенко В. В.	к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і оподаткування ЧДТУ

*Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Dr. Arsen H. Aproyan
Yerevan State University
Yerevan, Armenia

Marina Leshchenko,
PhD
Cherkasy State Technological University
Cherkasy, Ukraine

ECONOMIC AND TECHNOLOGICAL CHALLENGES OF THE WORLD ECONOMY'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Sustainable development is a process of productive forces harmonization, ensuring satisfaction of the necessary needs for all society members, provided that the environment integrity is preserved and gradually reproduced, creating of opportunities to balance its potential and the requirements of society. Economic growth is an indicator that most closely correlates with sustainable development and implies an increase in the total cost of goods and services produced in the country, which is generally referred to as gross domestic product or GDP.

The causes of economic growth can be seen from different sides: on the one hand, the reason may be the expansion of access to labor, capital and other needs, and, on the other hand, increase productivity. That is, economic growth can be achieved by saving and investing, for example, in infrastructure, factories, machinery or education, or by increasing labor, energy, raw materials, natural capital (agricultural land or water), or ecosystem services. Or, by increasing the productivity achieved through the development of technologies, which in turn allows for more efficient production of goods and services, therefore, each unit produced requires lower costs (labor, capital and resources).

The present model of development has delivered prosperity to hundreds of millions. But it also has led to continuing poverty and other deprivations; unprecedented levels of inequality that undermine innovation, social cohesion and sustainable economic growth; and it has brought the world close to tipping points with the global climate system and biodiversity loss. To change course, the scientists say the world must transform a number of key areas of human activities, including food, energy, consumption and production, and cities [1].

These transformations can come about through coordinated action by governments, business, communities, civil society and individuals. Science has a particularly vital role to play – a role that can be further strengthened by increasing investment in science for sustainability and in natural and social science institutions based in developing countries.

An important conclusion is that the link between economic growth and the environment depends on the nature of economic growth, that is, on what stimulates growth. If growth is only due to increased use of limited and renewable resources, as well as increased demand for nature, the provision of ecosystem services will have

serious negative environmental impacts. If growth is solely due to increased productivity, growth can even be environmentally beneficial.

Amid rising inequality and uncertainty, global growth will most likely average 3 per cent during the Sustainable Development Goals (SDGs) period (2015–2030) – falling below the global growth rate achieved during the Millennium Development Goals (MDG) period (2000–2015), despite a global financial crisis that wreaked havoc on the world economy in 2008–2009. A noticeable decline in global trade – driven by trade disputes, conflicts and technological change – and excessive debt accumulation will remain a drag on global growth and exacerbate the risks of an economic crisis. An economic crisis, whether global or regional, remains a real possibility, which may further trim the growth and employment outlook and derail SDG progress. With policy interest rates at historic lows and fiscal space already constrained in many countries, the world economy is less prepared today than in 2008 to confront a major financial crisis [2].

The research, development, deployment, and widespread diffusion of environmentally sound technologies in the context of a Green Economy is also closely linked to other core elements and means of implementation, including innovation, business opportunities and development, trade of environmental goods and services, finance and investment, and institutional capabilities. Technological advances present the best hope for addressing mitigation of CO₂ emissions, improving food and energy security, and accelerating progress on other SDGs. Technology is also a wild card, as it may exacerbate employment risks, increase insecurity and inequality and undermine social cohesion, peace and stability. SDG outcomes will largely depend on policies and incentives that will ensure responsible and equitable deployment of new technology. The world must leverage and make the best use of technological innovations to meet the most urgent and basic needs of hunger, shelter, health and energy. Fulfilling the basic needs of humanity, including those of the most vulnerable people, will remain a necessary precondition for achieving the SDGs in their entirety. People in developing countries spend as much as 80 per cent of their total income to meet their basic needs. Technologies can drastically reduce costs and expand access in the areas of food, housing, health care and energy. Technologies deployed for meeting these basic needs can be a key enabler in reducing vulnerability and inequality.

References

1. The Sustainable Development Report 2019 [Електронний ресурс] // Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf.
2. Sustainable Development Outlook 2019: Gathering storms and silver linings [Електронний ресурс] / United Nations. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/sustainable-development-outlook-2019-gathering-storms-and-silver-linings/>

Бережна Леся

к.е.н, доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ РИНКУ FINTECH В УКРАЇНІ

В умовах поширення протягом останнього періоду пандемії, що спричинена Covid-19, актуальним питанням для країн усього світу, яке б допомогло значною мірою зменшити можливість зараження людей, є розвиток безготівкових розрахунків. Активно сприяють цьому сучасні інформаційні технології та одні з ключових елементів фінансової екосистеми – FinTech.

Рішення, які пропонують FinTech здатні максимально підвищити якість дистанційних фінансових сервісів а також мінімізувати залучення людських ресурсів та безпосередніх фізичних контактів для надання таких послуг. Тим паче, що найбільша частка FinTech-компаній припадає саме на сферу платежів та переказів (рис. 1) [1].

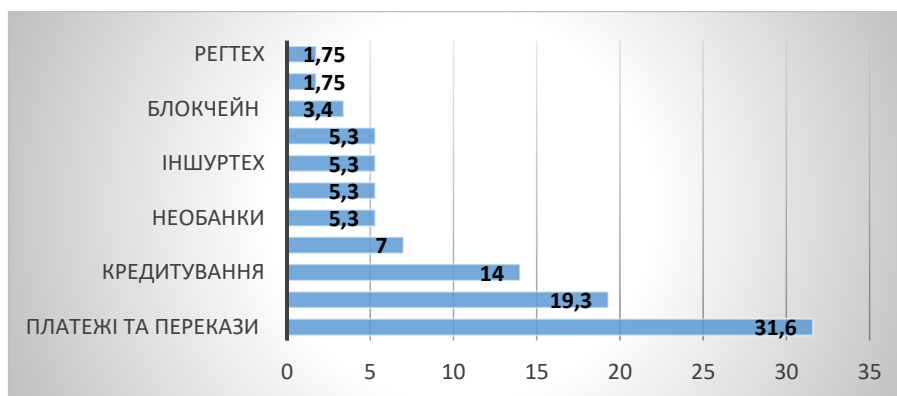

Рис. 1. Структура ринку FinTech в Україні, %

За останній період індустрія фінансових технологій та інноваційних послуг, що надаються на їх основі, зробила величезний стрибок у розвитку. Чи не щодня у світі з'являються компанії, що пропонують нові сервіси та зручні фінансові інструменти. Але найголовніше, що за цей період банки та FinTech перестали бути конкурентами і перейшли до взаємовигідної співпраці. Така ж ситуація спостерігається і в Україні, що приносить користь усім: і бізнесу, і суспільству (через збільшення фінансової інклюзії), і державі загалом. Національний банк України є лідером реформи фінансового сектору. Він активно підтримує впровадження інновацій та розбудову FinTech-ринку України. Більше того, забезпечення його розвитку – це один із заходів Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року [2].

Необхідно відмітити, що в цьому напрямі регулятор зосередив свою активність на низці проєктів, які здатні стимулювати розвиток інноваційних фінансових послуг в Україні. Так, в Україні запрацювала система BankID НБУ, яка спрощує отримання банківських, фінансових та інших комерційних послуг. Розпочинається процес імплементації норм європейської директиви PSD2

(зокрема щодо Open Banking) у національному законодавстві, що посилить конкуренцію на фінансовому ринку та сприятиме розвитку технологій. Також необхідно відмітити пілотний проект Національного банку України для підтримки розвитку FinTech-рішень в Україні, на базі якого створено Експертну раду з питань комунікації з інноваційними компаніями.

Ці кроки мають суттєво спростити надання та отримання фінансових послуг, а також полегшити ведення бізнесу.

В результаті цього в Україні зростає кількість FinTech-стартапів, а користувачі активно застосовують мобільні технології, які збільшують їх можливості (рівень проникнення смартфонів у 2018 р. становив 48%). Вклад мобільних технологій в економіку України склав 3,7% від ВВП проти 4,5% від ВВП в середньому по світу. Крім того, в Україні один із найдоступніших Інтернетів (близько 5 доларів на місяць) при достатній швидкості.

Це підтверджують також результати опитування домогосподарств, проведеного у січні 2019 р. Держкомстатом України [3]. Отримані дані засвідчили, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема Інтернет, стають більш доступними та набувають усе більшого поширення серед населення. За підсумками опитування частка осіб, які повідомили, що за останні 12 місяців користувалися Інтернетом, становила 63% (у 2017 р. – 59%), серед мешканців великих міст таких осіб було три чверті (72%), малих – 63% (61%). В сільській місцевості частка осіб, яка повідомила, що за останні 12 місяців користувалися Інтернетом, порівняно з 2017р. зросла з 42% до 48% (рис. 2).

Із числа користувачів 92% повідомили, що користувалися Інтернетом вдома, 46% – у будь-якому місці через мобільний телефон, 13% – на роботі, 8% – в інших місцях (у друзів, у знайомих), 6% – за місцем навчання.

Населення користувалося послугами Інтернету з різними цілями. 18% вказали, що метою використання Інтернету було банківське обслуговування, ще 18% – замовлення (купівля) товарів та послуг. Порівняно з 2017р. в 1,3 рази збільшилася частка користувачів, які використовують Інтернет з метою банківського обслуговування (рис. 3). Отже, це дає серйозне підґрунтя для розвитку нових фінансових технологій (FinTech).

Національний банк України спільно з учасниками фінансової екосистеми планує розробити Стратегію розвитку FinTech до 2025 р. Вона передбачатиме гармонізацію всіх проектів та ініціатив, від реалізації яких залежатиме динамічний розвиток індустрії FinTech у перспективі наступних п'яти років. В умовах цифровізації економіки, переходу традиційних фінансів у онлайн та сучасних викликів, які постали перед світом, FinTech відіграє важливу інфраструктурну роль.

Наразі завдяки активним зустрічам та плідній спільній роботі регулятора, представників банків та інших фінансових установ, профільних асоціацій, громадських організацій, компаній бігтеку та технологічних провайдерів Національний банк опрацював візію документу, його стратегічні цілі, зробив аналіз актуального стану та спробував побудувати прогноз перспектив галузі та планує розмістити проект Стратегії на своєму сайті для обговорення.

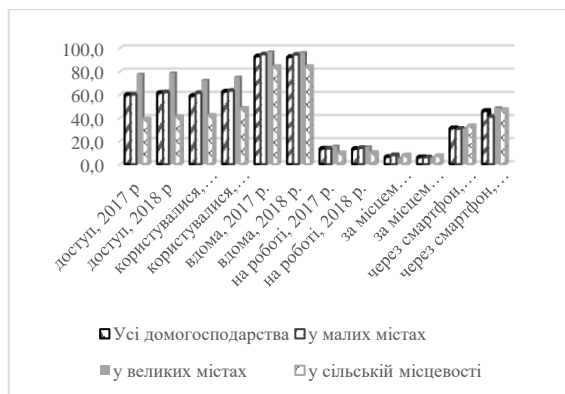

Рис. 2. Розподіл домогосподарств України за доступом до послуг Інтернету

Рис. 3. Розподіл населення за метою користування послугами Інтернету

Висновок: отже, необхідність сталого розвитку вітчизняного ринку FinTech є очевидною, і Національний банк України активно сприяє цьому процесу.

Список використаних джерел

1. Каталог Фінтех компаній України у 2019 р. [електронний ресурс]. URL: <https://map.fintechua.org>
2. Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року [електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>
3. Сайт Держкомстату України [електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Білецька Марина

студентка

Крот Юлія

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ АУДИТОРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні, в сучасних умовах господарювання, послуги з аудиторської діяльності набувають все більшого попиту. Аудит може бути двох форм: ініціативний та обов'язковий. В умовах теперішньої економічної ситуації юридичні особи, з власної ініціативи, звертаються до аудиторських підприємств для перевірки фактичного стану господарської діяльності підприємств, правильності ведення бухгалтерського та податкового обліку, своєчасності та безпомилковості подання фінансової звітності, вірності ведення кадрового діловодства і т.д.

Теоретичні дослідження з аудиту здійснено такими науковцями України, як Білуха М.Т., Боднар М.І., Герасимович А.М., які зробили суттєвий внесок у сферу розвитку традиційної вітчизняної науки, що стосується особливостей аудиторської діяльності, проте питання особливостей організації роботи аудиторського підприємства залишилося недостатньо вивченим.

Аудит, на відміну від державного фінансового контролю, який здійснюють від імені держави різні контрольні органи, проводиться незалежними особами (аудиторами), які мають кваліфікаційний сертифікат про право займатися цією діяльністю і ліцензію (дозвіл).

Аудиторська фірма - це організація, яка зареєстрована як суб'єкт аудиторської діяльності, тобто отримала право на здійснення своєї діяльності на території України, і займається виключно наданням аудиторських послуг [1, с.5].

Якість аудиту розглядається шляхом розробки та впровадження механізму ефективної системи контролю якості аудиторських послуг. Через створення в кожній аудиторській фірмі власної системи контролю якості забезпечується якість аудиторських послуг.

Наприклад, аудиторська фірма повинна ознайомити весь свій персонал з політикою та процедурами контролю якості, що застосовуються такою фірмою. Політика та процедури контролю якості мають бути направлені на стимулювання культури, яка визнає і заохочує високоякісну роботу. Керівник аудиторської фірми зобов'язаний показувати приклад щодо якості надання послуг персоналу. Цей приклад зазвичай демонструється діями керівництва фірми та відповідними настановами персоналу.

Система контролю якості, яка має бути сформована кожною аудиторською фірмою, складається з політики, що розробляється з метою забезпечення дотримання професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог, що регулюють аудиторську діяльність, та процедур, необхідних для впровадження і моніторингу відповідності аудиторської фірми цим вимогам [2, с. 211].

Важливою організаційною складовою аудиторської фірми є людські ресурси. Персонал фірми повинен мати здібності, компетентність та відданість етичним принципам для того, щоб забезпечити надання якісних аудиторських послуг.

Сьогодні часто постає запитання про ефективність аудиту: як зробити так, щоб аудит приносив користь, а не просто фіксував фактичний стан діяльності господарської одиниці. Аудит частіше відповідає на питання : « що відбувається? В чому помилка?» Але, не чому сталася дана неточність. Керівник змушений шукати відповіді в результатах аудиту, але через недостатність засобів чи досвіду, часто не в змозі раціонально провести аналіз.

Вказівка аудитора на першопричину появи невідповідності дозволить швидше і цілеспрямованіше визначити шляхи розв'язку проблем, що виникли.

Аудиторська фірма повинна забезпечити персонал відповідними методиками з виконання завдання (керівництво до застосування). Такі методики можуть бути викладені у письмовому чи електронному форматі, у вигляді програмних продуктів чи інших формах стандартизованої документації

Керівництво фірми, її персонал і, у разі потреби, інші особи, мають дотримуватися етичних принципів та незалежності там, де цього вимагають Кодекс етики професійних бухгалтерів МФБ та Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Керівник фірми має забезпечити відповідну підготовку й навчання персоналу із застосуванням політики і процедур щодо дотримання етичних принципів [3, с.655].

Часто, підприємства вважають, що результатом багатьох аудитів є перелік недоліків, які реально не знижують рівень якості. Це може відбуватися через недостатню компетентність аудиторів чи їх невміння правильно сформулювати свої спостереження. Якщо невідповідність не є суттєвою, то це має бути показано відповідним чином. Керівники підрозділів потім з'ясовують можливості для проведення коригувальних дій, виходячи з важливості невідповідностей.

Аудитор весь час повинен задавати собі питання: наскільки важливим є виявлена невідповідність? Природно, він повинен враховувати при цьому думку, клієнтів, оскільки вони, швидше за все, краще обізнані про реальні впливи виявленої невідповідності на якість кінцевої продукції.

Висновок: Отже, головною метою організації аудиторського підприємства є надання якісних послуг споживачам. Досягнення даної мети приховує за собою стратегію правильної побудови політики та процедур контролю якості, стимулювання культури та заохочення персоналу на здійснення високоякісної роботи. Система контролю якості, яка має бути сформована кожною аудиторською фірмою та розроблятися з метою забезпечення дотримання професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог.

Список використаних джерел

1. Закон України Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність від 21.12.2017 № 2258-VIII стаття 5 [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг Видання 2016–2017 років Частина I, с.211 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/PFZ00046>
3. Кодекс етики професійних бухгалтерів / Міжнародна федерація бухгалтерів.-2010- с.655 [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.ufpaa.org/about/>

Бондар Тетяна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

АНАЛІЗ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ ТУРИСТИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ

В сучасних умовах світового розвитку важливим завданням для України є виведення на глобальний ринок конкурентоспроможного національного туристичного продукту, здатного зробити значний внесок у формування

позитивного сальдо зовнішньої торгівлі та зростання ВВП. Сьогодні в Україні спостерігається значний фізичний і моральний знос матеріальної бази туризму, недостатнє число готелів та інших засобів розміщення сучасного рівня комфорту, що відповідають міжнародним стандартам. Особливо потенційних подорожуючих тривожить стан безпеки в Україні. Серед актуальних проблем розвитку туризму також низька якість доріг; недостатнє рекламно-інформаційне забезпечення або взагалі відсутність інформації про різноманітні місця України; слабка управлінська культура туризму та ін., все це свідчить про неефективність маркетингової політики щодо просування українського туристичного продукту на світовий ринок [1].

Одним із ключових рейтингових показників конкурентоспроможності країни в сфері туризму є Індекс конкурентоспроможності сектора подорожей та туризму (Travel and Tourism Competitiveness Index), який складається Всесвітнім економічним форумом кожні два роки і охоплює близько 140 країн (табл. 1).

Таблиця 1.

Індекс конкурентоспроможності у сфері туризму та подорожей у 2019 р.

Європа	Світ	Країна	ТТСІ
1	1	Іспанія	5,4
2	2	Франція	5,4
3	3	Німеччина	5,4
4	6	Велика Британія	5,2
5	8	Італія	5,1
6	10	Швейцарія	5,0
7	11	Австрія	5,0
8	12	Португалія	4,9
9	15	Нідерланди	4,8
10	20	Норвегія	4,6
36	78	Україна	3,7

У рейтингу туристичної конкурентоспроможності країн світу Україна посідає досить невисоке місце. Так, у 2007 р. вона займала 78 місце (з індексом 3,89 із 7 можливих), у 2008-2009 рр. – 77 (з індексом 3,76 і 3,84 відповідно), у 2011 р. – 85 (з індексом 3,83), у 2013 р. – 76 (з індексом 3,98), у 2017 р. – 88 (з індексом 3,5), у 2019р.-78 (з індексом 3,7) [2]. Якщо порівняти позиції України із європейськими країнами, то наша держава знаходиться після всіх країн ЄС і випереджає тільки Сербію, Албанію, Боснію і Герцеговину та Молдову. Розвиток туристичної сфери в Україні сьогодні значно поступається найближчим країнам-сусідам з Євросоюзу – Польщі, Угорщині, Чехії. Європейськими і світовими лідерами в секторі подорожей і туризму останніх років є Іспанія, Франція і Німеччина.

Індекс конкурентоспроможності у сфері туризму розраховується за 14 показниками, пов'язаними із в'їздом туристів, які об'єднані в чотири групи (субіндекси), що характеризують сприятливість середовища в країні для розвитку туризму, державну політику та створення сприятливих умов у сфері подорожей та туризму, інфраструктуру, природні та культурні ресурси.

Зокрема, конкурентними перевагами України, відповідно до Індексу конкурентоспроможності сфери подорожей та туризму-2019 [2,4], є охорона

здоров'я та гігієна – 11 місце у світі, показник- 6,5, а також (хоча і з дещо гіршими позиціями) цінова конкурентоспроможність туристичної індустрії 19 місце у світі, показник 5,9, людські ресурси та ринок праці - 48 місце у світі, показник- 4,8, культурні ресурси та ділові поїздки 55 місце у світі, показник- 1,9. Найгірші показники спостерігались за такими складовими Індексу конкурентоспроможності як рівень безпеки в країні 107 місце, показник 4,8 та бізнес-середовище 109 місце, показник 4,1. За іншими показниками на фоні європейських країн рейтинг України також невисокий. Наприклад, займаючи 78 місце у світі за показником інфраструктура інформаційно-комунікаційних технологій(4,5) та за екологічною стійкістю(3,9) на 114 місці, наша держава знаходиться позаду всіх європейських країн.

Отже, серед сильних позицій сфери туристичних послуг можна виділити: паритет купівельної спроможності, тобто можливість витратити меншу кількість грошей, ніж іноземці витратили б у своїй країні на той самий товар; відносну вартість розміщення в готелі; кількість спортивних стадіонів, де можна помістити більше, ніж 20 тис. місць; кількість культурних об'єктів світової спадщини; якість залізничної інфраструктури; щільність залізничних шляхів; достатню кількість банкоматів задля обміну валют іноземними туристами; кількість авіакомпаній; час, необхідний для відкриття бізнесу; вартість відкриття бізнесу тощо.

Найслабші позиції сфери туристичних послуг України виявились за такими показниками як: якість доріг; ступінь впливу оподаткування до інвестування; захист прав власності; вплив регуляторного середовища на приплив прямих іноземних інвестицій; індекс тероризму; пріоритетність розвитку сфери туризму для уряду країни; ступінь впливу оподаткування на стимули праці; щільність мережі аеропортів; рівень дотримання екологічних норм законодавства; ступінь регулювання екологічних норм; загальний рівень податків; розповсюдженість ВІЛ; сталість розвитку туристичної індустрії; якість туристичної інфраструктури (готелів, курортів, розважальних закладів тощо); ефективність маркетингу та рекламних заходів для залучення туристів; якість авіаційної інфраструктури тощо.

Висновок: Сьогодні Україну можна віднести до країн із середнім рівнем розвитку туристичного продукту, у якій в достатній мірі не використовуються сприятливі передумови для належного розвитку в'їзного туризму. Перш за все, конкурентні переваги Україні забезпечує її вигідне геополітичне положення, оскільки наша держава знаходиться на європейському перехресті, будучи одночасно частиною Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, що є сприятливим, зокрема, для ділового туризму. Привабливими для туристів є природно-рекреаційні та культурно-історичні ресурси України. За рівнем забезпеченості історичними, природними, культурними ресурсами, етнографічними надбаннями та пам'ятками архітектури, що можуть зацікавити іноземних туристів, наша держава займає одне з провідних місць в Європі [3]. Розвитку пізнавального, лікувально-оздоровчого та екологічного туризму в Україні сприяють помірний клімат, своєрідність природних пейзажів, наявність

різноманітної санаторно-курортної бази, унікальних природних та лікувальних об'єктів, флори і фауни, історико-культурних пам'яток.

Для того, щоб розвивати туристичну галузь в Україні, необхідно посилити роль держави, яка зможе забезпечити матеріальну підтримку розвитку туризму. Як показує досвід різних країн, успіх розвитку туризму залежить від того, як на державному рівні сприймається ця сфера. Зацікавленість держави в туризмі дозволяє значно збільшити експорт туристичних послуг і забезпечити їх позитивне сальдо.

Список використаних джерел

1. Степаненко Н.О. Розвиток туристичної діяльності України в умовах євроінтеграції. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». - 2017. - №10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3107
2. 2019 Travel & tourism economic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf
3. Дубик В.Я., Осідач О.Б. Маркетинговий підхід до аналізу конкурентоспроможності вітчизняних підприємств туристичного бізнесу в умовах євроінтеграції //Науковий вісник НЛТУ України.- №26.2. - 2016. - С. 64-69.
4. 2019 International Tourism Highlights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>

Бразілій Наталія

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УЗГОДЖЕНОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АУТСТАФІНГУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ

В сучасних умовах господарювання ринкові відносини настільки динамічно розвиваються, що всі підприємства, установи та організації змушені йти в ногу з часом. Позаштатні співробітники є свого роду диференціалом, відстеження якого одна з важливих деталей для збільшення економічного фінансового важеля. Так, відомо, що на сьогодні більше 60% компаній в Україні користується або коли-небудь користувалися послугами виведення персоналу за штат. І ця цифра продовжує зростати. Така послуга позаштатного найму також популярна в багатьох компаніях США і Європи. Їх керівники вже давно відкрили для себе безліч переваг аутсорсингу та аутстафінгу. Зауважимо, що сучасні поняття аутсорсинг і аутстафінг відповідають всім необхідним вимогам за контролем персоналу за допомогою компанії аутсорсера, а також вивільняє час для вирішення проблем основного персоналу. Аутсорсинг і аутстафінг виступає як особливий вид взаємовідносин між організацією і співробітником. Поняття аутстафінгу викликає значний інтерес серед

представників бізнесу і серед контролюючих органів. Але разом з тим на сьогодні на жаль немає чіткого законодавчого врегулювання процесу його використання та обліку.

Аналіз нормативно-правового забезпечення питань аутстафінгу в Україні показав, що такі поняття «аутстафінг» і «послуги аутстафінгу» в законодавстві України не використовують.

Проаналізувавши основні вимоги згідно з статтею 39 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI бачимо, що можливе застосування такого розуміння як «діяльність суб'єктів господарювання, які наймають працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця» [1]. Крім того, згідно з пп. 14.1.183 ПКУ визначається також такий вид діяльності як «послуга з надання персоналу» [3].

Аналізуючи далі нормативні вимоги, щодо особливостей видачі такого дозволу бачимо, що Постановою КМУ від 20.05.2013 р. № 359 затверджено Порядок видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в іншого роботодавця. Як зазначено в п. 2 постанови № 359, вона набирає чинності з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України про видачу дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця». [2]. Але 05.09.2013 проект закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця» від 23.05.2013 р. № 2118, а було прийнято за основу в першому читанні та спрямовано на доопрацювання [4]. І на цьому процес прийняття зазначеного законодавчого акта зупинився.

Водночас відповідно до ч. 3 ст. 1 Закону України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI заборонено вимагати від суб'єктів господарювання отримання документів дозвільного характеру, не внесених до Переліку, затвердженого цим Законом [5]. Таким чином, стає очевидним, що вимога ст. 39 Закону про зайнятість щодо необхідності отримати дозвіл на сьогодні не діє. Крім того встановлено, що на сьогодні для того щоб суб'єкт господарювання мав право надавати послуги аутстафінгу, він має бути внесений до Переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців [6].

Порядок формування та ведення Переліку затверджено постановою КМУ від 05.06.2013 р. № 400. Відповідно до п. 5 Порядку № 400 для внесення до Переліку суб'єкт господарювання має подати до Державного центру зайнятості рекомендованим листом із повідомленням про вручення заяву за формою, установленною Мінсоцполітики. Форму зазначеної заяви затверджено наказом Мінсоцполітики від 01.08.2013 р. № 471 [7].

Аутстафінг передбачає участь трьох суб'єктів: аутстафера (виконавця), замовника, працівників. Схема відносин між цими суб'єктами така: аутстафер приймає до свого штату працівників відповідно до Кодексу законів про працю України; аутстафер і замовник укладають договір аутстафінгу; аутстафер надає

замовнику працівників (що перебувають у штаті аутстафера) для виконання роботи в замовника.

Аутстафінг передбачає, що: аутстафер наймає працівників, повідомляє контролюючий орган про найнятих працівників, веде кадрову документацію, здійснює нарахування та виплату зарплати, компенсацій, податків і зборів, оформлення відпусток, лікарняних, тобто як роботодавець виконує всі обов'язки та процедури щодо працівників; замовник не є роботодавцем працівників, а тому не вчиняє всіх указаних вище дії щодо працівників, які працюють у нього в рамках договору аутстафінгу, не здійснює жодних виплат на користь працівників.

Оформлення відносин між аутстафером і працівником передбачає: подання працівником заяви на прийняття на роботу; укладення трудового договору (контракту) або оформлення наказу про прийняття працівника на роботу; унесення запису до трудової книжки; повідомлення територіального органу ДФС про прийняття на роботу працівника.

У договорі, зокрема, рекомендуємо чітко зафіксувати такі умови: працівники, яких виконавець спрямовує до замовника для виконання ними роботи в замовника, перебувають у трудових відносинах із виконавцем; виконавець виконує/реалізує щодо працівників усі обов'язки/права роботодавця, визначені чинним законодавством України; виконавець є податковим агентом щодо утримання ПДФО з виплат працівникам, виплачуваних безпосередньо виконавцем.

Для підтвердження реальності договору аутстафінгу рекомендуємо в договорі детально прописати порядок направлення працівників на виконання роботи у замовника та скласти відповідні документи у процесі підбору, погодження, направлення кожного з працівників. За результатом надання послуг у межах договору аутстафінгу періодично (наприклад, щомісяця) між виконавцем і замовником рекомендуємо складати акти приймання-передавання послуг. В акті потрібно закріпити факт надання послуг і параметри наданих послуг, зокрема кількість працівників, наданих виконавцем замовнику, відпрацьований період працівниками, вартість наданих послуг. За результатом надання послуг за відповідний період, за яким складено акти приймання-передавання наданих послуг, виконавець виставляє замовнику відповідні рахунки.

Висновок: Документальне оформлення відносин аутстафінгу в зазначеному форматі підтверджуватиме реальність операцій аутстафінгу (на випадок перевірок податковими органами) і дотримання трудового законодавства (на випадок перевірок Держпраці). Також для належної роботи системи аутстафінгу значення має не лише її документальне оформлення, а й розуміння всіма учасниками відносин аутстафінгу, а саме усвідомлення того, що вони співпрацюють саме на умовах аутстафінгу.

Належне документальне оформлення відносин аутстафінгу та розуміння специфіки цих відносин усіма учасниками запобігатиме можливим негативним наслідкам, зокрема у вигляді кваліфікації контролюючими органами таких відносин як залучення працівників до роботи без оформлення трудових

відносин, донарахування сум ПДФО, визнання договорів аутстафінгу фіктивними.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI/ВВР 2013, №24, ст.243 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/print> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

2. Постанова КМУ Про затвердження Порядку видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця, від 20.05.2013 р. № 359. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/359-2013-%D0%BF/print> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

3. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р./ ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

4. Постанова Верховної Ради України Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця № 461-VII від 05.09.2013 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-18> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

5. Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 р. № 3392-VI // ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3392-17/print> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

6. Постанова КМУ Про затвердження Порядку формування та ведення переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців від 05.06.2013 р. № 400. Відповідно до п. 5 Порядку № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-2013-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

7. Наказ Мінсоцполітики Про затвердження форми заяви про включення до Переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців від 01.08.2013 р. № 471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1430-13> (дата звернення: 24.03.2020 р.).

Буртняк Іван,
д.е.н., професор
Малицька Ганна,
к. фіз.-мат. н., доцент

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В Стефаника»

МОНІТОРИНГ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ ТУРИСТИЧНОГО ОБІГУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

На даний час туризм є однією з найважливіших галузей економіки. Економіка туризму є складною, тому впливає на багато галузей національної економіки. За даними міжнародного туристичного класу, передбачається, що економічна діяльність, пов'язана з туризмом, відбувається в різних галузях національної економіки. Це є: будівництво; торгівлі; готелі та ресторани; транспорт, зберігання та транспортування; фінансовий брокер; нерухомість, оренда та ділова діяльність; державне управління; освіти; інша службова діяльність (комунальна, соціальна та індивідуальна); міжнародні організації та установи [1].

В умовах вільного ринку та сильної внутрішньої конкуренції, і за кордоном, корисно передбачити напрямок змін, що відбуваються в туризмі. Прогнозуючи обсяг туризму, можна адаптувати інфраструктуру та послуги, необхідні для її підтримки, і таким чином стимулювати розвиток пов'язаних з туризмом секторів економіки. У цій роботі представлені прогнози значень двох основних змінних, що характеризують туристичний трафік: кількості туристів, які користуються проживанням у колективних туристичних закладах, та кількості місць проживання в цих об'єктах. В дослідженні було використано статистичні дані щодо зафіксованого туристичного трафіку в Івано-Франківській області 2016-2019 р.

Прогнози були побудовані на основі експоненціальних згладжувальних моделей, які порівняно легко застосувати на практиці завдяки наявності обчислювальних пакетів. Вибір відповідної форми моделі та прогнозування було здійснено у Statistica 10.0. Різні форми моделей були проаналізовані для змінних, прийнятих для дослідження. Вибір остаточної форми керувався критерієм найменшого середнього або згаслого прогнозу.

На рисунку 1 представлено еволюцію кількості туристів, які відвідали Івано-Франківську область в 2016-2019 роках.

Через те, що аналізована змінна характеризувалася зростаючою тенденцією з чіткими сезонними коливаннями, то дослідження проводилося за допомогою лінійної моделі тренду з адитивною сезонністю [2].

На основі моделі Вінтерса був зроблений прогноз кількості туристів, які знімають житло в колективних туристичних об'єктах проживання:

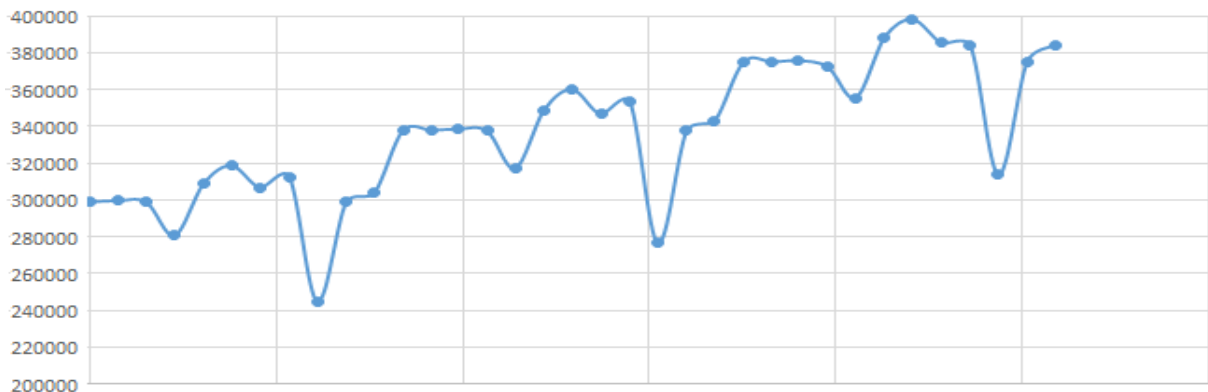

Рис.1. Кількість туристів, які відвідали Івано-Франківську область за період 2016-2019 роки

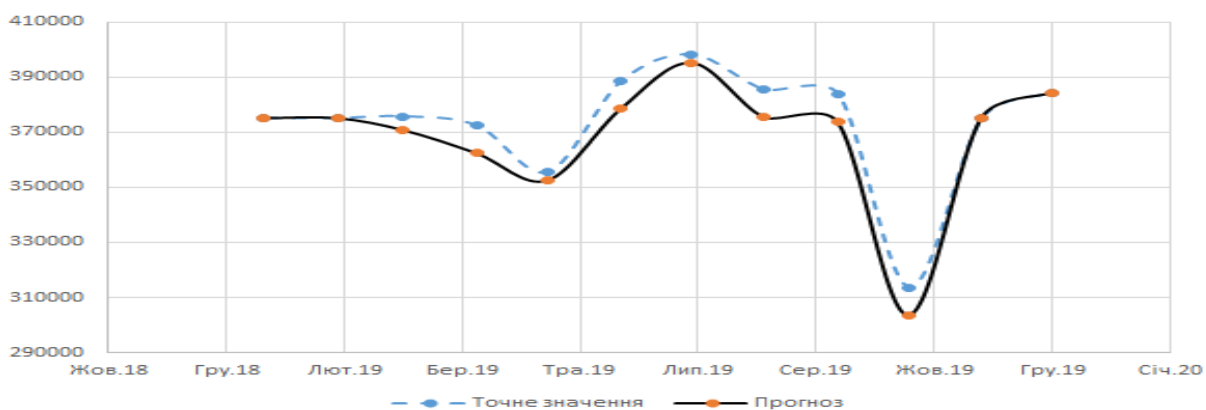

Рис.2. Реальні ретроспективні значення та прогноз кількості туристів в 2019 році в Івано-Франківській області

Кількість туристів, які відвідали Івано-Франківську область 2016-2019 р, характеризуються тенденцією до зростання, що свідчить про розвиток туризму в регіоні.

Висновки: Експоненціальні моделі вирівнювання, прийняті в процесі прогнозування, з додатковими сезонними коливаннями, добре описують розвиток обраних змінних, що характеризують туристичний трафік у 2016–2019 роках. В умовах сильної конкуренції надійні прогнози щодо обсягу туристичного трафіку корисні для прийняття багатьох поточних і довгострокових рішень щодо розвитку туристичної економіки. Моніторинг та прогнозування майбутнього обсягу туризму може допомогти швидко реагувати на зміни на ринку туристичних послуг. Сильний вплив туризму на різні галузі національної економіки означає, що багато економічних суб'єктів можуть отримати вигоду від прогнозування обсягу туристичного обігу. Прогнозування на основі моделей експоненціального вирівнювання, прийнятих у дослідженні, є відносно простим завдяки наявності обчислювальних пакетів

Список використаних джерел

1. Burtnyak, I.V. Malytska A. P. CEV Model with Stochastic Volatility. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University 2019, 24-31.
2. Burtnyak I., Malytska A. (2019). Finding the derivative price using the Vasicek model with multidimensional stochastic volatility. Development Management, 17(4), 19-30.

Dr. Goderdzi Buchashvili
International Black Sea University
Tbilisi, Georgia
Yuriy Vdovychenko,
PhD
Cherkasy State Technological University
Cherkasy, Ukraine

DIGITAL TECHNOLOGIES AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS FOR GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Today, economic growth is impossible without using of information and communication technologies, because they are covering increasingly various spheres of economic activities and creating new opportunities for socio-economic development. Globalization, transformation of consumer behavior, mobility, availability of information are the trends of our time. Digital technologies are radically reshaping the global economic system. The formation of an effective digital economy will open significant opportunities for the creation and development of business, it will help to increase investment flows, accumulation of human and financial resources of the world.

The development of the digital economy can generally be described as the process by which information technologies, such as the Internet or other means of communication, change economic and social relations in such a way that a number of barriers in international economic relations disappear altogether or minimize. In this context, it is worth mentioning the statement of T. Friedman, the essence of which is that new technologies have the ability to unite the world by forming their own strong links through a combination of production, research and marketing processes in different countries at the same time and maintain control over these processes through the latest means of communication [1].

Industrial organizations around the world are entering a period in which new digital technologies augment people and processes to an unprecedented degree. New, commoditized computing resources in the cloud (and at the edge) and artificial intelligence are changing how people work. Approaches such as the Industrial Internet of Things) and Industry 4.0 have helped pave the way for digital transformation across a broad swath of industrial sectors. Digital transformation spans industrial products, operations, value chains, and aftermarket services. It augments people and knowledge through expanded use of sensors, data, and analytics.

Most specialists believe that most industrial process companies globally will undergo a digital transformation to some degree or other, with many already actively piloting advanced technologies. However, many companies today tend to focus their efforts on technology, without considering the full organizational impact.

For example, according to the ARC Advisory Group data only a small percentage (5 to 8 percent) of industrial organizations consider themselves ready for a

digital transformation program. Many others are not prepared to scale up the pilot programs currently in progress [2].

Global trends of digitalization of the economy show that highly developed countries have the best level of digitization of their own economies because they are characterized by high-quality access to the Internet (broadband and mobile Internet), a high level of development of scientific and technological potential and wide information access.

The digital economy is growing rapidly on a global scale. It is the most important engine of innovation, competitiveness and economic growth in the world. The main products of the digital economy are the same goods and services of the traditional economy that is provided by computer equipment and digital systems such as the global Internet. This has its advantages, the main of which is to increase the availability of ordinary users to certain markets (goods or services), not only large companies, reduce transaction costs, increase efficiency and competitiveness.

So, many of the newer technologies require changing the way technology leaders think about people, technology architecture, and process. Many of today's plant-centric approaches will not support new technologies and approaches. Historically, plant-level operational technology systems have been procured and supported by plant engineering or operations staffs. But new information technology (IT)-based systems require internal IT-staff or cloud service providers to manage and host the platform infrastructure, with engineering and/operations helping define the operational and supply chain outcomes.

The characteristic feature of the digital economy is its connection with the economy on demand (on-demand economy), which provides for not the sale of goods and services, but access to them at the moment when it is needed. A digital organization can quickly adapt processes to take advantage of emerging technologies. Business processes, governance, and mapping to workflow and activity levels must be understood.

References

1. Friedman, T.(2000). Lexus și măslinul. Cum să înțelegem globalizarea. Bucharest: Editura Economică
2. Reynolds P. Key Factors of Digital Transformation [Електронний ресурс] / Peter Reynolds // ARC Advisory Group. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.arcweb.com/blog/key-factors-digital-transformation>.

Байрак Наталія

магістрант

Черкаський державний технологічний університет

м. Черкаси, Україна

ЕНЕРГЕТИЧНІ ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ КРАЇН ЄС

Енергетика є стратегічним сектором сучасного життя. Вона є життєво важливою для освітлення, захисту від холоду та транспортування людей і товарів, а також підтримує всі сектори економіки – сільське господарство,

промисловість і послуги та науковий прогрес, а отже, енергетика є важливою складовою конкурентоспроможності країн світу.

Енергетичний сектор є динамічним, і тому інноваційна продуктивність є вирішальним фактором для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату викиди парникових газів та сталий розвиток.

Варто наголосити, що стійке використання енергії з низьким рівнем вуглецю, а також забезпечення надійного постачання чистої, доступної енергії є одним з найбільших викликів 21-го століття.

З огляду на це, відновлювані джерела енергії – це можливість мати глобальне екологічно чисте виробництво для зменшення викидів парникових газів та стимулювання економіки. Тому, активність патентування в чистих енергетичних технологіях в Європі зростає.

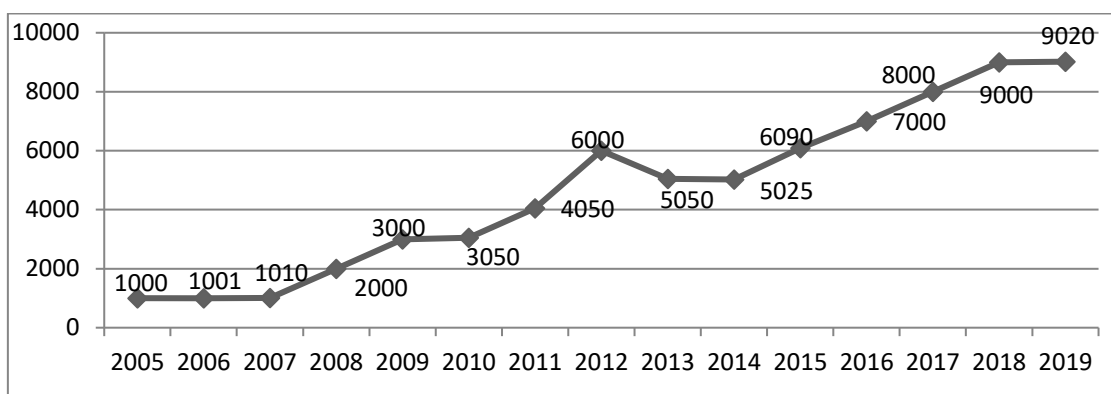

Рис. 1.1. Динаміка чисельності патентів ЄС на чисті енергетичні технології [1]

Країни Європейського Союзу активно переходять до використання альтернативних джерел енергії тому патенти на чисті енергетичні технології стрімко зростають. Країни Євросоюзу впроваджують нові технології з виробництва та споживання ВДЕ. Серед країн-членів ЄС лідером у використанні електроенергії з відновлюваних джерел стала Швеція – 53,8%. Високих показників досягли Австрія – 33,5% та Данія – 32,2% енергії з відновлюваних джерел [2].

В цілому, вже у 2018 році більш ніж 11 країн-членів досягли необхідного рівня для досягнення своїх національних цілей 2020 року. Серед них, Швеція, Данія, Італія виконали або перевиконали свої національні цілі. Австрія має близько 1% від мети до 2020 року [4].

ЄС має на меті до 2020 року встановити частку 20% валового кінцевого споживання енергії з відновлюваних джерел. Як наслідок, електроенергія з відновлювальних джерел енергії повинна забезпечувати близько 65% кінцевого попиту на електроенергію, яка буде отримана з вітроенергетики, сонячної енергії. З них приблизно 400 ТВт буде надходити від сонячної енергії, близько 20 ТВт сонячної теплової енергії та 380 ТВт, що потребує близько 350 ГВт потужності, що буде встановлено до 2030 року, а це приблизно в три рази більше, ніж у 2018 році.

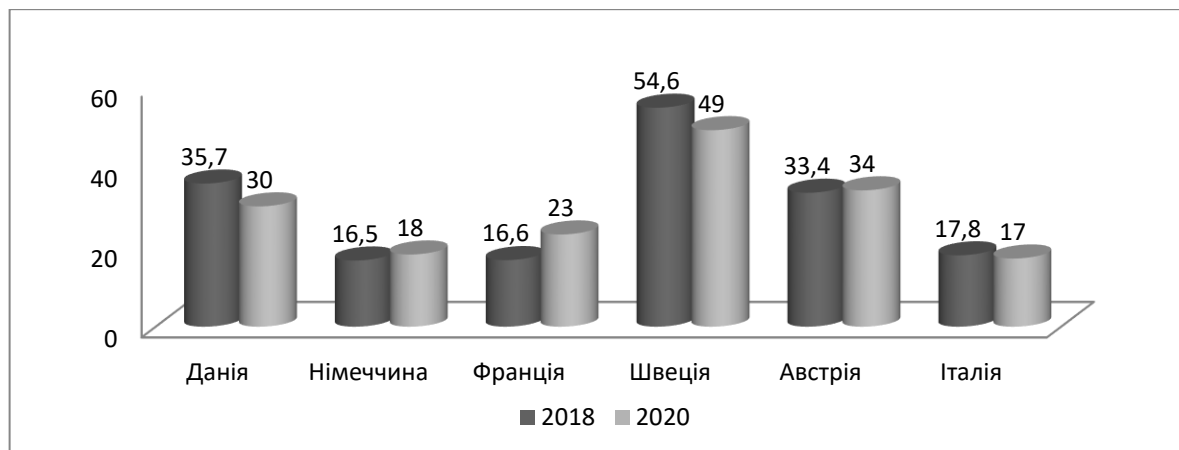

Рис.1.2. Частка енергії з відновлюваних джерел у країнах лідерах ЄС у 2018 році та цільові показники до 2020 року (% від загального кінцевого споживання енергії) [3]

Енергетичний сектор країн є ключовим компонентом національних економік і Україна не є виключенням у даному контексті, відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28 ЄС [5].

У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом з метою активізувати співробітництво між урядами України та ЄС. У контексті даної Угоди, енергетичні питання відіграють важливу роль на шляху до інтеграції. Енергетичне співробітництво ставить на меті сприяти енергоефективності та енергозбереженню України, реформувати та удосконалити енергетичні ринки, зменшити викиди CO₂, а головне, інтегрувати український енергетичний сектор до європейської електроенергетичної мережі [5].

Таблиця 1.1.

Потужність відновлюваної енергії за видами енергії (МВт)[5]

	2015	2016	2017	2018	Приріст за період, рази
Вітрова	426	438	465	522	1,23
Сонячна	432	531	742	1097	2,54
Біомаса	35	39	39	44	1,26
Біогаз	17	20	34	41	1,87

Дані таблиці демонструють зростання усіх видів енергії впродовж 2015 - 2018 років. Варто також зазначити, що існує позитивна динаміка до стрімкого зростання. Відзначимо, що динаміка використання альтернативної енергії в Україні є найвищою серед країн Європи.

Висновок: Енергетична політика традиційно посідає центральне місце в реалізації загальноєвропейської інтеграційної стратегії, що обумовлює еволюційність політики конвергенцій країн ЄС. Інноваційна політика в енергетичному секторі є ключем до конкурентоспроможності країн, важливою складовою вирішення глобальних екологічних проблем та економічної незалежності.

У даному контексті, Україна має працювати над власною енергетичною незалежністю. Важливим для України є адаптація вітчизняного законодавства у сфері енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії до законодавства Європейського Союзу. Такий підхід забезпечить міжнародну конкурентоспроможність української економіки.

Список використаних джерел

1. Third Report on the State of the Energy Union [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/third-report-state-energy-union_en.pdf.

2. Renewable Energy Prospects for the European Union [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/Jan/IRENA_REmap_EU_preview_2018.pdf.

3. Eurostat. Energy productivity [Електронний ресурс] / eurostat – Режим доступу до ресурсу: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nrg_ind_ren&lang=en

4. Third Report on the State of the Energy Union [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/third-report-state-energy-union_en.pdf.

5. Байрак Н. О. « Енергоефективність в економічній політиці країн ЄС» [Електронний ресурс] / Байрак Н. О. – Режим доступу до ресурсу: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkyrs_stud/ES/2019/14.pdf.

Голячук Наталія

к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИМІТОК ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Примітки до річної фінансової звітності є важливою інформаційною базою, що інтерпретує, розширює та доповнює основні форми фінансової звітності та формує релевантну інформацію для менеджменту підприємства. Наявне нормативно-законодавче регулювання обліку та відображення інформації у Примітках потребує подальшого вдосконалення в частині доповнення їх форм показниками, щодо окремих об'єктів обліку, забезпечити порівняння їх показників за періодами [1].

В НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наводиться визначення, що Примітки до фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію й обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності [2].

Під час дослідження питання підготовки та формування фінансової звітності ми звернули увагу та те, що підприємство в формі 2 «Звіт про

фінансові результати діяльності підприємства» фіксує значні адміністративні витрати та витрати на збут, які в значній мірі впливають на розрахунок чистого прибутку підприємства. Чіткого розрахунку, які саме витрати, в складі адміністративних, мають найбільшу питому вагу і впливають на кінцевий результат не існує. Тому пропонуємо в Примітках до фінансової звітності додати та заповнювати таблицю в розділі V «Доходи та витрати», яка буде називатись V/1 «Адміністративні витрати» та матиме вигляд, наведений в табл. 1.

Таблиця 1

V/1. Адміністративні витрати

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Амортизація основних засобів	430/1		
Заробітна плата адміністративного персоналу	430/2		
ЄСВ на фонд заробітної плати адміністративного персоналу	430/3		
Відрядження адмін.персоналу	430/4		
Навчання персоналу	430/5		
Корпоративні витрати	430/6		
Комунальні витрати	430/7		
Інші витрати	430/8		
.....	430/9		
Всього адміністративних витрат Ф.2, рядок 2130	430		

Сформовано автором

Таку ж таблицю доцільно заповнювати і по рахунку «Витрати на збут», табл.2.

Таблиця 2

V/2. Витрати на збут

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Амортизація основних засобів	431/1		
Заробітна плата	431/2		
ЄСВ на фонд заробітної плати	431/3		
Відрядження	431/4		
Комунальні витрати	431/5		
Інші витрати	431/6		
.....	431/7		
Всього витрати на збут Ф.2, рядок 2131	431		

Сформовано автором

Висновок: Така деталізація витрат по рахунку 92 «Адміністративні витрати» та 93 «Витрати на збут» дозволить визначити «слабкі» місця в менеджменті підприємства та знизити недоцільні витрати або їх оптимізувати.

Список використаних джерел

1. Воськало В.І. Примітки до фінансової звітності як елемент повноти висвітлення інформації. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2017, т. 27, № 7. С.37-40.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ МФУ від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (Дата звернення 23.03.2020).

Гончаренко Ірина
д.н.з держ.упр., професор
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ОСНОВНІ ТРЕНДИ СЬОГОДЕННЯ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Страховий ринок змушений реагувати на глобальні світові зміни та розвиток інноваційних фінансових технологій задля максимального задоволення потреб і побажань своїх клієнтів з метою їх страхового захисту в частині удосконалення підходів до ведення бізнесу, розробки новітніх каналів реалізації страхових продуктів і надання послуг, технологій обслуговування.

Основні тренди на страховому ринку в 2019 році говорять щодо його укрупнення, а саме така тенденція домінує і, судячи з усього, буде продовжуватися. ТОП-20 страховиків володіють 80% всього українського страхового ринку. Щороку, дрібні компанії і їх страхові портфелі “поглинаються” лідерами ринку, а це, в свою чергу, ще більше прискорює процес концентрації ринку у ТОП-ових страховиків [4].

Ще одна з останніх подій - український ринок покинув французький страховик АХА, а його місце зайняв Канадський холдинг Fairfax. Це не перша інвестиція канадського холдингу в страхування України. До цього, Fairfax вже придбав одного страховика - QBE. Таким чином, частка північноамериканського капіталу на страховому ринку України зросла майже до 10% [2].

Все більшої актуальності набирають питання щодо медичного страхування, тому що це невід’ємна частина цивілізованої системи охорони здоров’я, а саме: компанії все частіше впроваджують соціальні пакети для залучення й утримання персоналу. Реформа державної охорони здоров’я, яка розпочалась і триває, дозволить медичному страхуванню стати, практично, єдиним дієвим способом отримувати якісну медичну допомогу [1].

Відзначаючи досвід Китаю, коли в 2003 році виникає епідемія атипової пневмонії, що оголює всі недоліки системи медичного забезпечення та соціальну незахищеність населення, китайський уряд приймає рішення

реформувати охорону здоров'я. Офіційно, медична реформа стартувала в 2009 році і передбачала поступове охоплення страховим медичним забезпеченням зайняте і незайняте міське, а також сільське населення. Китаю вдалося зробити практично неможливе. За менш ніж десятиліття країна досягла широкого забезпечення медичними послугами свого колосального населення. Зараз на охорону здоров'я витрачається близько 6,5% ВВП або \$ 800 млрд. Запуск страхової медицини дав значний поштовх зростанню галузі в цілому. На сьогоднішній момент, саме розвиток ринку Китаю є основним фактором зростання для багатьох світових медичних компаній [3].

Глобальний виклик сьогодні - поширення COVID-19, що різко підвищило ступінь невизначеності: невідомий час, який буде потрібний на приборкання епідемії, і невідома ціна, яку світовій економіці це коштуватиме. COVID-19 потенційно може слугувати загрозою як європейським так і вітчизняним страховикам, хоча найбільший вплив, ймовірно, настане внаслідок економічного спаду, викликаний вірусом.

Не дивлячись на значну невизначеність щодо збитків для страховиків, галузь вже давно усвідомила потенційну небезпеку, яку являють собою пандемії й за прогнозами аналітиків ця проблема змусить страховиків максимально збільшити перестраховальне покриття своїх ризиків. Варто наголосити, що претензійними класами страхування і перестраховування є: життя і здоров'я, непередбачувані події та інші.

Висновок. Ефективно функціонуючий страховий ринок є важливою економічною компонентою в умовах глобалізації і відіграє значну роль у формуванні загальноекономічної ситуації в країні, адже створює страхове середовище, здатне забезпечити страховий захист суб'єктам господарювання і фізичним особам у зв'язку із наслідками страхових подій, зменшуючи значною мірою витрати державного бюджету на відшкодування збитків, спричинених внаслідок надзвичайних ситуацій, різноманітних природних лих, а також захищає бізнес від непередбачуваних ризиків та забезпечує соціальну підтримку населення.

Список використаних джерел.

1. Аніщенко: В Україні у 2015 р. почне впроваджуватися страхова медицина. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/anishchenko-v-ukraine-v-2015-gnachnet-vnedryatsya-strahovaya-08112011161800>
2. Городніченко Ю.В. Сутність, значення і необхідність інституційних інвесторів на фондовому ринку України / Ю.В. Городніченко // Економічний аналіз. – 2015. – №31. – С. 102 – 107.
3. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / Я.М. Гринчишин, А.В. Прокопюк // Молодий вчений. – 2017. – №3 (43). – С. 622-626.
4. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні / О.В. Золотарьова // Економіка і суспільство. – 2019. – №11. – С. 413-420

Даценко Аліна
магістрант
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ВПЛИВ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

За останні 20 років в Україні створено сприятливі умови для просування інвестиційної діяльності. Таким чином, було встановлено певну правову базу [1], яка визначає основні механізми реалізації інвестиційної політики в країні. Але, незважаючи на позитивні тенденції на рівні державного регулювання, стан інвестиційної діяльності залишається на вкрай низькому рівні, що значно погіршується постійним скороченням інвестиційних ресурсів [2]. Серед основних причин зниження активності інвесторів – обмежені внутрішні заощадження та неможливість відновлення капітальних вкладень.

Рівень прямих інвестицій вважається показником інвестиційної активності будь-якої держави. За даними Державної служби статистики України, у 2019 році економіка країни отримала 1,9 млрд. дол. США прямих інвестицій із 76 країн. Цей показник здається найнижчим за останні сім років. Так, у 2011 р. рівень інвестицій склав 6,0 млрд. дол. США. Отримані кошти спрямовувалися переважно на вже розвинені галузі економіки, а саме на установи та організації, які здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1%, а також на промислові підприємства – 27,3%. Аналізуючи дані табл. 1, серед основних інвесторів України: Кіпр – 25,6%, Нідерланди – 16,1%, Росія – 11,7%, Великобританія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські острови (Британія) – 4,1%, Швейцарія – 3,9%.

Таблиця 1

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) країн світу в економіку України

Країна	Обсяг прямих інвестицій (млн. дол. США)			
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кіпр	9 894,8	8 785,5	8 932,7	10 368,9
Нідерланди	6 090,3	6 028,4	6 395,0	8 301,4
Великобританія	1 785,2	1 947,0	1 944,4	2 060,6
Віргінські острови	1 715,0	1 682,3	1 358,4	1 062,1
Німеччина	1 604,9	1 564,2	1 682,9	1 843,1
Швейцарія	1 391,0	1 436,9	1 515,9	1 714,5

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Серед позитивних тенденцій у 2019 році спостерігається зростання частки капітальних вкладень із державних фондів, особливо з місцевих бюджетів. Таким чином, відбуваються зміни у структурі капітальних вкладень щодо джерел фінансування на користь збільшення частки власних коштів підприємств (до 69,9% від загального обсягу капітальних вкладень порівняно з 69% у 2016 році) та бюджетних коштів (до 12,7% порівняно з 10,1% у 2016 році).

Таблиця 2

Інвестиції в економіку України за джерелами фінансування

Джерело	2016	2017	2018	2019
Загалом, млрд. грн., включаючи:	219,4	273,1	359,2	412,8
Кошти державного бюджету	2,7	6,9	9,3	14,3
Кошти місцевих бюджетів	5,9	14,3	26,8	38,2
Власні кошти підприємств	154,6	184,4	248,8	288,6
Банківські кредити та інші позики	21,7	20,7	27,1	21,8
Фонди іноземних інвесторів	5,6	8,2	9,8	5,7
Кошти населення на житлове будівництво	22,1	32,0	29,9	32,3
Інші джерела фінансування	6,7	6,7	7,5	11,9

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Поряд з прямими інвестиціями, капітальні вкладення мають важливе значення для економіки країни. Обсяг капітальних вкладень збільшився на 22,1% у 2019 році порівняно з 2018 р. Серед галузей, які все ще мають високий інвестиційний потенціал, є: обробна промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 14,0%.

У рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності 2019 року Україна погіршила свої позиції на 2 бали та посіла 85 місце з 137 країн, що досліджувалися (у GCI 2016/2017, 83 місце серед 138 країн). Якість доріг та портів України оцінюється найменшою кількістю балів [4].

У першому півріччі 2019 року Індекс інвестиційної привабливості України вперше з 2012 року вийшов з негативної позначки з показником 3,15. Сьогодні Індекс інвестиційної привабливості України за версією топ-менеджерів афілійованих компаній Європейської Бізнес Асоціації залишається в нейтральній площині. Але наприкінці 2019 року цей показник становив 3,03 бали за 5-бальною шкалою (за шкалою Лікерта).

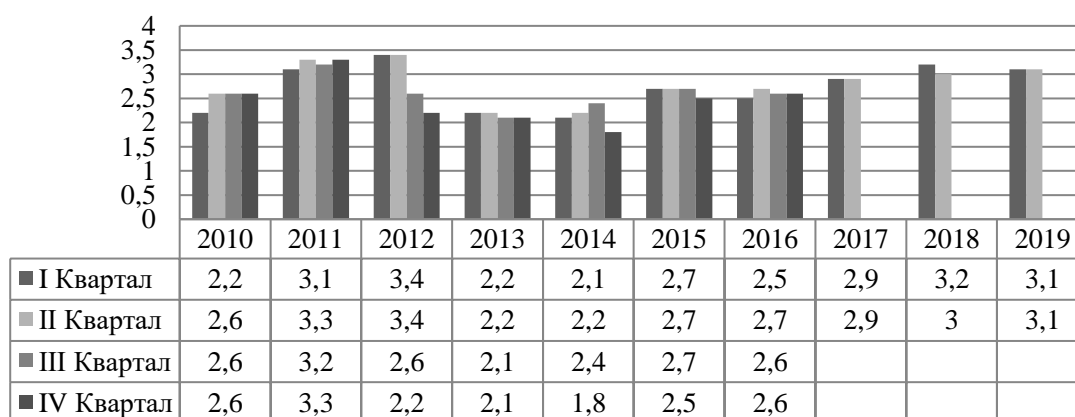

Рис. 1. Індекс інвестиційної привабливості України (поквартально, 2010-2019 рр.)

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Серед основних факторів чи інвестиційних ризиків, що стримують приплив прямих іноземних інвестицій в Україну, слід віднести: військові дії на території України; невирішене питання вільного обігу земель; гальмування великої приватизації; окремі обмеження на рух капіталу; підвищення рівня економічної злочинності, недовіра інвесторів до судової системи. Реформа української правоохоронної системи, низький рівень виявлення злочинів

(особливо в економічній сфері) також негативно впливають на інвестиційну привабливість держави. За даними Міністерства внутрішніх справ України, у 1992 році в економічній сфері було 36 860 злочинів, до 2019 року кількість злочинів зросла на 297,5% і становила 109 825 злочинів [5].

Враховуючи військову, інформаційну, економічну та політичну агресію проти України, просування України у вищезгаданих рейтингах є показником величезного потенціалу країни.

Висновок: Проведені дослідження показали, що економіка України зазнала кардинальних змін у 2014–2015 роках внаслідок анексії Автономної Республіки Крим, збройної агресії на територіях деяких районів Донецької та Луганської областей. Країна зазнала втрат на виробничих потужностях, руйнування інфраструктури, а також пов'язаних з цим дефіцит енергоресурсів та сировини, логістичні проблеми та закриття ключових промислових підприємств на сході.

Аналіз міжнародних рейтингів конкурентоспроможності дозволив виявити ризики та оцінити інвестиційний потенціал України в найближчому майбутньому, встановити, що поряд з проблемами існує ряд переваг, які є потенційними можливостями для підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки для іноземні інвестори. Серед них такі: вигідне геополітичне розташування; високий рівень доступності природних ресурсів висококваліфікована робоча сила; місткий споживчий ринок.

Аналізуючи іноземні інвестиції за видами діяльності, можна побачити, що вони перенаправляються на вже розвинені сфери економічної діяльності. Зокрема, у промисловості: переробка, видобуток, виробництво та розподіл електроенергії, газу та води тощо. Натомість іноземний капітал перенасичується високотехнологічними галузями, такими як машинобудування, авіація, електроніка тощо, хоча ці галузі в Україні найбільше потребують капітальних вкладень для модернізації, інтенсифікації та інновації розвитку.

Список використаних джерел

1. The Law of Ukraine “On Protection of Foreign Investments”. [Electronic source]: www.rada.gov.ua
2. Investment climate in Ukraine. [Electronic source]: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
3. Інвестиційна економічна діяльність України (2019). Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Режим доступу - <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Global Competitiveness Report 2019. World economic Forum. [Electronic source]: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>
5. Kofanova, O., Tereshchenko, Yu., (2019). Actual situation of computer crime in the credit and financial sphere of Ukraine (modern aspects). Banks and Bank Systems, [Electronic source]: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(1\).2019.15](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(1).2019.15)

Демиденко Віктор
к.е.н, доцент
Демиденко Світлана
к.е.н, доцент
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційна діяльність є важливим напрямом фінансово-господарської діяльності підприємства. Вона потребує прийняття рішень щодо інвестування фінансових ресурсів на розширення обсягів виробництва (робіт, послуг), оновлення та модернізацію основних засобів, впровадження передових технологій, збільшення запасів, придбання акцій, інших цінних паперів тощо.

Під інвестиційною діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей [1].

У системі управління інвестиційною діяльністю підприємства особлива роль відведена аналізу інвестиційної діяльності. Результати аналізу дозволяють визначати інвестиційну привабливість підприємства, обрати найефективніший інвестиційний проект, здійснити прогнозування діяльності.

Інвестиції – це процес взаємодії двох сторін, тому суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори та учасники.

Метою аналізу інвестиційної діяльності для зовнішніх суб'єктів є оцінка інвестиційної привабливості підприємства, а саме його прибутковості, рівня рентабельності, обсягів та ефективності капітальних вкладень підприємства. Метою внутрішніх суб'єктів аналізу (учасників інвестиційної діяльності) є обґрунтування та вибір найефективнішого напрямку інвестування коштів.

Дослідивши традиційні підходи до оцінки інвестиційної діяльності підприємства, слід відзначити, що в практичній діяльності не існує єдиної системи оцінки інвестиційної діяльності.

Враховуючи інтереси як внутрішніх, так і зовнішніх суб'єктів аналізу інвестиційної діяльності підприємства пропонуємо до аналізу включати наступні етапи (рис.1).

Перший етап включає аналіз потреби підприємства в інвестиціях, який слід здійснювати в розрізі реальних та фінансових інвестицій. Оцінка потреби підприємства в інвестиціях залежить від мети інвестиційної стратегії, яку реалізує підприємство.

Другий етап аналізу інвестиційної діяльності передбачає аналіз динаміки та структури інвестицій підприємства в цілому та за їх видами. Спочатку необхідно з'ясувати зміни динаміки інвестицій за декілька звітних періодів та

тенденції цих змін. Потім вивчити структуру та її зміни за видами інвестицій, зокрема капітальних – за видами активів.

Рис. 1. Етапи аналізу інвестиційної діяльності

Доцільно вивчити зміни структури джерел фінансування інвестиційних ресурсів. Важливо мати інформацію про склад внутрішніх та зовнішніх джерел інвестицій, з'ясувати котрі з них переважають, і яким джерелам фінансування варто надати перевагу, на скільки ефективним буде використання цих джерел. На завершенні аналізу джерел фінансування інвестицій доцільно вивчити потребу в додаткових інвестиціях та формуваннях джерел фінансування.

Третій етап – аналіз ефективності інвестиційної діяльності, включає аналіз ефективності реальних (оцінку інвестиційних проектів) та фінансових інвестицій. На початку обґрунтовується доцільність вкладення коштів у реальні та фінансові інвестиції. Залежно від результатів дослідження обирають один із напрямів інвестування або визначають оптимальне їх поєднання. Прийняття інвестиційних рішень повинно обов'язково ґрунтуватись на оцінці ризикованості вкладення капіталу в інвестиції. Кожне завдання аналізу доцільно розв'язувати кількома методами. Після вибору та під час реалізації інвестиційного проекту або придбання певних цінних паперів, необхідно виявляти відхилення від запланованих дій та очікуваних результатів з метою прийняття коригуючих управлінських рішень. Після завершення інвестиційної операції слід проаналізувати її фактичну ефективність за допомогою ряду економічних показників, та виявити причини відхилень від очікуваної ефективності.

Наступним, четвертим, етапом є аналіз руху грошових коштів від інвестиційної діяльності підприємства протягом звітного періоду. Дані розділу II «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності» форми №3 бухгалтерської фінансової звітності відображають як надходження, так і витрачання за даним

видом діяльності. Порівнюючи дані звітного періоду з аналогічними даними попереднього періоду визначають зміни надходження та витрачання, та їх вплив на зміну чистого руху коштів від інвестиційної діяльності.

Висновок: застосування запропонованої методики проведення аналізу інвестиційної діяльності дозволить досягти мети усіма суб'єктами інвестиційної діяльності, зокрема реалізації інвестиційної стратегії підприємства, оцінювання інвестиційних проєктів, інвестиційної привабливості підприємства та перспективності напрямів вкладення інвестицій. За результатами аналізу підприємство може в майбутньому об'єктивно оцінювати свої можливості та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-ІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12>.

Довжик Олена

к.е.н., доцент,

Сумський національний аграрний університет,

Суми, Україна

ВПЛИВ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Найбільш основна особливість бухгалтерської інформації – корисність в ході прийняття рішення. Крім того, достовірність облікової інформації є основною передумовою і умовою забезпечення користувачів облікової інформації для прийняття правильних рішень. Успішні компанії розширюються завдяки ефективному внутрішньому контролю. Навпаки, нездатність внутрішнього контролю змусить підприємства понести величезні втрати, навіть банкрутства. Банкрутство компаній відбувається через відсутність ефективного внутрішнього контролю. Єдина причина - це те, що система внутрішнього контролю, яка відома як "стабілізатор" сучасного сталого розвитку підприємств на цих підприємствах, стає мертвою буквою. Крім того, однією з цілей внутрішнього контролю є забезпечення достовірності та цілісності бухгалтерської інформації. Тому якість внутрішнього контролю може грати життєво важливу роль в поліпшенні якості інформації, забезпеченні безпеки активів компаній, зменшенні фінансових махінацій і поліпшенні можливостей запобігання ризикам.

Процес інтеграції України в міжнародну спільноту включає в себе прийняття міжнародних правових документів, впровадження міжнародних стандартів, узгодження національного та міжнародного законодавства та використання кращої світової практики.

Після прийняття закону Сарбейнса-Окслі проблема внутрішнього контролю на підприємстві знову отримала широку увагу в усьому світі.

Деякі науковці оцінюють стан внутрішнього контролю на підприємствах України як незадовільний. Найчастіше мають місце такі порушення: – зловживання службовим становищем (неоприбуткування і привласнення грошей; надлишкове списання грошей по касі; привласнення основних засобів, що обліковуються на балансі підприємства на ін.); – невиконання або неякісне виконання службових обов'язків (формально підписують документи, не вникаючи в їх зміст, інвентаризація проводиться лише на папері, закупівлі проводяться не там, де вигідно підприємству, а там, де відповідальна за це посадова особа отримує особисту вигоду та ін.); – неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з точки зору доцільності й економічності. Основною причиною виникнення всіх проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення [1].

На сучасному етапі існує недостатнє розуміння ролі та значення внутрішнього контролю з боку керівників різного рівня управління підприємством, і, як наслідок – недостатня розвиненість внутрішнього контрольного середовища, якому присвячено багато наукових розробок закордонних і вітчизняних учених.

Так, під категорією "контрольне середовище" розуміють поінформованість і практичні дії керівництва економічного суб'єкта, спрямовані на встановлення і підтримку системи внутрішнього контролю. У США і Великобританії, наприклад, діють стандарти, що зобов'язують підприємства створювати систему внутрішнього контролю [2].

Крім того, достовірність облікової інформації є основним змістом якості облікової інформації. Якість бухгалтерської інформації має своєчасність. Тому на основі забезпечення своєчасного розкриття бухгалтерської інформації підприємства повинні забезпечувати її достовірність. Тим не менш, у даний час в більшості компаній криється проблема низької якості облікової інформації. Широко поширене спотворення інформації.

Явище спотворення інформації в основному проявляється в таких аспектах. По-перше, деякі компанії не можуть своєчасно, ефективно і детально перевіряти відповідні облікові дані і інформацію при підготовці фінансової звітності та звітності. Таким чином, вказане вище явище може призвести до помилок в прийнятті рішень на підприємстві. По-друге, деякі підприємства не можуть ефективно застосовувати деякі чіткі правила стандартів бухгалтерського обліку, не можуть розглядати економічне середовище компанії з усіх боків і не можуть застосовувати ефективні методи для поліпшення явища низької якості бухгалтерської інформації на підприємствах. Нарешті, деякі підприємства дивляться на проблеми тільки з власної точки зору.

Ключовим фактором внутрішнього контролю є ставлення до віділу управління. Вони тісно пов'язані з регулюванням та реалізацією ефективної політики контролю.

Функції внутрішнього контролю створюють прямий та зворотній зв'язок між підрозділами підприємства. Завдяки контролю в управлінні діяльністю підприємства реалізуються наступні завдання, які забезпечують її ефективність:

– забезпечується послідовності виконання прийнятої стратегії підприємства; – зберігаються та раціонально використовуються ресурси підприємства; – керівництво підприємства отримує якісну інформацію; – забезпечується правильність та повнота в оформленні первинних документів; – своєчасно виявляються та мінімізуються фінансові та комерційні ризики в управлінні діяльністю підприємства; – працівники підприємства дотримуються встановленого регламентного забезпечення (посадових інструкцій, планів документообігів, наказу про облікову політику та інших) [3].

Висновок: Структура організації є важливою для покращення внутрішнього контролю. Система розподілу відповідальності за різні види діяльності життєво необхідна для ефективного контролю і безпосередньо вирішує ефект від нього. Чітке і повне пояснення позиції, ефективне навчання, плани, визначена політика зайнятості та всебічне спілкування - це кілька важливих аспектів для навколишнього середовища контролю. Лише розумна політика та процедури можуть гарантувати нормальну роботу підприємств.

Список використаних джерел

1. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. [Текст] / В.М. Яценко, Н.О. Пронь //Збірник наукових праць ЧДТУ Черкаський державний технологічний університет / Серія: Економічні науки Випуск 22. – С. 3-7.

2. Костирко Щ. О. Внутрішній контроль фінансово-економічної стійкості підприємства: зміна існуючої парадигми в кризових умовах [Текст] / Р. О. Костирко, В. О. Шевчук // Статистика України. – 2009. – № 3. – С. 34-39.

3. Новікова, Х. К. Внутрішній контроль як основна складова управління діяльністю підприємства [Текст] / Х.К. Новікова // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 19. – № 2. – С. 109-116.

Журибіда Наталія
аспірант

Львівський торговельно-економічний університет
Львів, Україна

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

Сучасний етап функціонування банків України характеризується значною волативністю умов, зумовлених впливом чинників на різних рівнях функціонування банківської системи, які впливають на безпеку й результативність їх діяльності. Кризові явища в економіці України у 2014-2015рр. поглибили негативні процеси, наслідком яких стала потреба в очищенні

банківської системи від фінансово нестійких та проблемних установ, що призвело до значного скорочення їх кількості з 113 у 2015р. до 75 у 2019р. Банки з державною часткою суттєво наростили свої позиції через націоналізацію у грудні 2016 року ПАТ КБ «Приватбанк» і досягли 5 одиниць у 2019р.

Установи іноземних банківських груп за 2015-2019рр. скоротились з 25 до 20 од. Наявність іноземного капіталу в банківській системі, поряд із вагомими перевагами мала і низку загроз, таких як надмірна частка та кількість банків з російським капіталом.

Кризові явища і загрози також супроводжували діяльність банків з приватним вітчизняним капіталом, кількість яких впродовж 2015-2019рр. скоротилася з 78 од. до 50 од. Такі установи залишалися найбільш чисельними, проте динаміка їх скорочення і виведення з ринку підтверджувала не лише недостатню конкурентоспроможність, але й проблеми фінансово-інвестиційного характеру.

Проблеми капіталізації та диспропорції у структурі власного капіталу характерні для банків усіх груп та формують загрози, які зумовлені непокритими збитками й перевищенням статутного над власним капіталом. За 2015-2019рр. власний капітал державних банків зріс у 10,4 рази та досягнув 92133654 тис. грн. Статутний капітал у цей період збільшився у 4,7 рази і становив на кінець 2019р. 307787887 тис. грн., тобто перевищення над власним - 3,3 рази. Нераціональна структура власного капіталу державних банків зумовлена щорічним високим абсолютним розміром збитків минулих років, розмір яких коливався від -56507714 млн. грн. у 2015р. до -238951208 млн. грн. у 2019р., що склало -638,7% та -259,4% у загальній структурі. Статутний капітал коливався від 744% у 2015р. до 334% у 2019р. Відсутність прибутків спричинила й низьку частку резервного та інших фондів, яка збільшилась з 7,8% до 8,4%.

Власний капітал банків іноземних груп збільшився за 2015-2019рр. у 2,2 рази і досягнув величини 72374698 тис. грн. Диспропорції у структурі власного капіталу даних установ мали схожий причинно-наслідковий характер, оскільки збитки збільшились з -97863193 тис. грн. у 2015р. до -88042326 тис. грн. у 2019р., що становило -300,4% та -121,7% відповідно. Статутний капітал зріс у 1,6 рази і досягнув 134628665 тис. грн. на кінець 2019р. Про проблемність у структурі власного капіталу свідчить те, що статутна його складова становила 265,4% у 2015р. та 186% у 2019р.

Діяльність банків з вітчизняним капіталом супроводжувалась зменшенням розміру власного капіталу в 1,4 рази з 52248240 тис. грн. у 2015р. до 36346103 тис. грн. у 2019р. Статутний капітал скоротився у 1,6 рази з 44074416 тис. грн. у 2015р. до 27119716 тис. грн. у 2019р. Дана ситуація зумовлена не лише скороченням установ, але й збитками 2015-2018рр. у розмірі -3327623 тис. грн. та -3893662 тис. грн. у 2018р. Лише у 2019р. структура капіталу в банках цієї групи досягла оптимальності: статутний капітал становив 74,6%, а прибуток 0,85%, тобто досягнення прибуткових результатів діяльності оптимізувало структуру їх капіталу.

За нашими розрахунками можна констатувати посилення монопольних позицій державних банків, оскільки їх частка у банківській системі України зростає з 9,32% у 2015р. до 45,87% у 2019р. Частка установ іноземних банківських груп впродовж останніх років залишалася значною і коливалася у межах 34,3% у 2015р., 50,8% у 2016р., 36,9% у 2017р., 41,5% у 2018р., 36% у 2019р. Доступ іноземного капіталу в банківську систему у розмірі понад 30% є загрозливим з позицій збереження безпеки національної фінансової системи та впливу на розвиток стратегічно важливих галузей економіки. Банки з приватним вітчизняним капіталом значно скоротили частку в банківській системі, яка складала 55,1% у 2015р. та 18,1% у 2019р. Такі установи щорічно знижували свої конкурентні позиції, втрачали надійність і вагомість у функціонуванні системи та позиції у розвитку регіональних банківських систем.

Діяльність банків України у період кризи 2015-2017рр. супроводжувалася масштабними збитками, які загалом становили -77935179 тис. грн., -160142782 тис. грн. та -25971898 тис. грн. У 2018-2019рр. банківська система отримала позитивний результат – чистий прибуток, який склав 15949950 тис. грн. та 59633508 тис. грн., що наведено в табл. 1.

Дослідження динаміки фінансових результатів за групами установ дозволило стверджувати, що в найбільшій мірі збитковість банківської системи у кризових умовах спричинили банки з державною часткою у розмірах 33,5% або -26166463 тис. грн., 84,7% або -135559387 тис. грн. 80,3% або -20650062 тис. грн.. Варто акцентувати, що значні збитки у 2016-2017рр. були наслідком націоналізації ПАТ КБ «Приватбанк» діяльність якого у цей період була збитковою у розмірі -135309076 тис. грн. та -22965913 тис. грн. За 2018-2019рр. державні установи сформували прибуток, який становив 13487875 тис. грн. або 84,5% та 35202345 тис. грн. або 59,03% у сукупних результатах банківської системи.

Установи іноземних банківських груп у 2015-2017рр. функціонували із збитками у розмірах -42259449 тис. грн., -22374139 тис. грн., -4871401 тис. грн.

Таблиця 1

Динаміка чистого прибутку (збитку) за групами банків за 2015-2019рр.

Групи банків	2015р.		2016р.		2017р.		2018р.		2019р.	
	сума, тис. грн.	питома вага у банківській системі, %	сума, тис. грн.	питома вага у банківській системі, %	сума, тис. грн.	питома вага у банківській системі, %	сума, тис. грн.	питома вага у банківській системі, %	сума, тис. грн.	питома вага у банківській системі, %
Банки державною часткою	-26166463	33,57	-135559387	84,65	-20850062	80,28	13487875	84,56	35202345	59,03
Банки іноземних банківських груп	-42259449	54,22	-22374139	13,97	-4871401	18,76	3618913	22,69	18513187	31,04
Банки з приватним капіталом	-3465351	4,45	-547978	0,34	1361315	-5,24	4102231	25,72	5917975	9,92
Неплатоспроможні банки	-6043916	7,76	-1661279	1,04	-1611750	6,21	-5259069	-32,97	-	-
Усього по банках України	-77935179	100,00	-160142782	100,00	-25971898	100,00	15949950	100,00	59633508	100,00

Джерело: розраховано автором на основі [1]

У неокризний період це зумовило 54,2%, 13,9%, 18,8% збитковості банківської системи. У 2018-2019рр. прибутки у розмірах 3618913 тис. грн. та 18513187 тис. грн. забезпечили на 22,7% та 31% позитивний результат функціонування банківської системи України.

Функціонування банків з приватним вітчизняним капіталом лише впродовж 2 років негативно та у незначних розмірах впливало на результативність банківської системи, так як збитки становили -3465351 тис. грн. або 4,45% у 2015р. та -547978 тис. грн. або 0,34% у 2016р. У 2017р. лише банки цієї групи отримали прибуток у розмірі 1361315 тис. грн., що дозволило на 5,2% знизити збитковість банківської системи загалом. У 2018-2019рр. функціонування цих установ відбувалося у зоні прибутковості і забезпечило 4102231 тис. грн. або 25,7% та 5917975 тис. грн. або 9,9% прибутку банківської системи України. Отже, банки, які відносяться до малих та середніх, а часто і регіональних установ були більш гнучкими у відновленні докризових параметрів та позитивних результатів функціонування.

Висновок: Ключовими викликами і загрозами функціонування банківської системи України залишаються продовження війни на Сході України, анексія Криму, криза у європейській та вітчизняній фінансовій системі, яка зумовлена поширенням коронавірусної інфекції, значний обсяг зовнішнього боргу, низький рівень розвитку та недостатня активність суб'єктів підприємництва у формуванні інноваційно-інвестиційної моделі зростання економіки. Високий рівень концентрації державних установ у банківській системі зумовив їх монопольне положення та залежність їх політики від ключових інвесторів: Міністерства фінансів та Кабінету Міністрів України.

Список використаних джерел

1. Дані фінансової звітності банків України за 2015-2019рр. // Національний банк України: сайт. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

Загоруйко Іван

к. е. н., доцент

Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

МАКРОЕКОНОМІЧНІ РІВНЯННЯ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Тільки що розпочавшись, 2020 рік вже виявився багатим на економічні, політичні та соціальні події. В сусідній, колись «братній» країні відбувається юридичне оформлення традиційної для неї диктатури. Розвиток нової енергетики прискорився і призвів до «нафтової війни» між Саудівською Аравією та Росією. Пандемія сумнозвісного коронавірусу претендує на роль «спускового гачка» довгоочікуваної економічної кризи. Ця хвороба висвітлила майже всі проблеми сучасної цивілізації – від репресивного характеру тоталітарних режимів до популізму багатьох демократичних країн (як

відсталих, так і розвинених). З макроекономічної точки зору дану подію можна розглядати як демографічний шок – не перший і, мабуть, не останній. Будучи самі по собі випадковими, такі шоки однак все більше демонструють наявність меж для розвитку світової економіки.

Аналіз останніх публікацій. Що «демографічний вибух» не може тривати нескінченно, стало зрозумілим вже наприкінці 90-х років. В останні роки це знаходить відображення у модифікаціях моделей економічного зростання, зокрема моделей Менкью-Ромера-Вейля та Рамсея [1,2]. Відомі рівняння популяційної динаміки, зокрема Мальтуса, Верхюльста та Гомпертца застосовуються у прикладних демографічних дослідженнях [3]. З'являються роботи, в яких на основі таких популяційних рівнянь аналізується історична та просторова динаміка людства [4,5]. Окремим напрямком є суто математичне моделювання динаміки абстрактних популяцій [6,7].

Мета дослідження. Разом з тим, можна констатувати, що врахування межі для зростання населення ще не стало трендом в сучасній макроекономічній теорії. На думку автора, варто спочатку визначити варіанти рівнянь демографічної динаміки, що прийнятні з макроекономічної точки зору і лише потім включати їх до відомих (або нових) моделей економічного зростання.

В даній доповіді розглянемо деякі методологічні аспекти макроекономічного моделювання даного демографічного обмеження.

Загальне рівняння демографічної динаміки. В найбільш загальному вигляді темп приросту населення L можна представити як різницю рівнів народжуваності N та смертності M :

$$d \ln L / dt = N - M . \quad (1)$$

Ното *sapiens* – це лише один з існуючих біологічних видів, і, як у кожного виду, його чисельність на планеті не може зростати до нескінченності.

Рівняння зі сталим рівнем смертності. Припустимо спочатку, що межа чисельності L_{\max} впливає лише на народжуваність. Диференціальне рівняння, що відповідає даному припущенню, було запропоноване ще у XIX сторіччі П.Ф.Верхюльстом для описання динаміки біологічної популяції. Пізніше воно багато разів використовувалося для моделювання зростання чисельності людства.

Представимо дане рівняння у формі, зручній для макроекономічного аналізу:

$$d \ln L / dt = v(1 - L / L_{\max}) - \mu , \quad (2)$$

де v та μ – сталі, що характеризують народжуваність та смертність, які не залежать від чисельності населення. В цьому рівнянні L / L_{\max} – частка існуючого населення по відношенню до максимально можливого. Коли ця частка досягає одиниці, народжуваність падає до нуля і населення вимирає з темпом, що дорівнює μ . Зростання населення відбуватиметься за умови, що L / L_{\max} не перевищуватиме величини, яка визначається параметрами v та μ :

$$L/L_{\max} < 1 - \mu/\nu. \quad (3)$$

Звідси випливає обмеження на параметри моделі: $\mu < \nu$, тобто коефіцієнт смертності повинен бути меншим за коефіцієнт народжуваності. В даній моделі рівноважна величина населення дорівнює

$$L = (1 - \mu/\nu)L_{\max} \quad (4)$$

і, таким чином, складає лише частку від максимально можливої величини. Зрозуміло, що збільшення коефіцієнта народжуваності ν збільшує рівноважну чисельність населення, а збільшення коефіцієнта смертності μ – навпаки.

Дане рівняння динаміки населення інтегрується, проте більш інформативним є не сам розв'язок, а наступна форма рівняння:

$$d \ln[(1 - \mu/\nu)L_{\max} / L - 1] / dt = \mu - \nu. \quad (5)$$

В цій формі величину $(1 - \mu/\nu)L_{\max} / L - 1$ можна розглядати як демографічний потенціал, що показує, на скільки відсотків ще може зрости населення, перш ніж досягне рівноважної величини. При нульовій чисельності населення цей потенціал є нескінченним, при рівноважній – нульовим. Згідно даного рівняння, темп динаміки демографічного потенціалу є сталим і дорівнює різниці коефіцієнтів смертності та народжуваності.

Рівняння з пропорційним рівнем смертності. Припустимо тепер, що не тільки народжуваність, але й смертність залежить від відносної чисельності населення. У популяційній біології ще спочатку ХХ сторіччя використовується рівняння Лотки-Вольтерри, що спирається на дане припущення:

$$d \ln L_1 / dt = \nu(1 - L_1 / L_{1\max}) - \mu L_2 / L_{1\max}, \quad (6)$$

де L_1 та L_2 – чисельності двох конкуруючих видів.¹

Зрозуміло, що стосовно людства така суто біологічна модель є надто спрощеною. Як правило, навіть ворогуючі народи не намагаються повністю усунути один одного. Дане рівняння набуде адекватного макроекономічного змісту, якщо припустити, що рівень смертності є прямо пропорційним чисельності цього ж самого населення:

$$d \ln L / dt = \nu(1 - L / L_{\max}) - \mu L / L_{\max}. \quad (7)$$

В цій моделі при одиничній величині L / L_{\max} населення вимиратиме теж з темпом μ , проте його рівноважна величина буде іншою:

$$L = L_{\max} / (1 + \mu/\nu). \quad (8)$$

Як випливає з цієї рівності, параметри ν та μ можуть бути будь-якими додатними величинами.

Як і в першій моделі, дане рівняння динаміки можна представити у вигляді

$$d \ln[(L_{\max} / L - 1) - \mu/\nu] / dt = -\nu. \quad (9)$$

В цій формі величину $(L_{\max} / L - 1) - \mu/\nu$ теж можна розглядати як демографічний потенціал, який дорівнює абсолютному потенціалу $L_{\max} / L - 1$, скоректованому на відношення коефіцієнтів μ/ν . В цій моделі темп динаміки

¹ Для спрощення використана макроекономічна символіка.

демографічного потенціалу теж є сталим, проте дорівнює лише коефіцієнту народжуваності.

Модель з урахуванням середнього віку населення. Зрозуміло, що на рівні народжуваності та смертності впливає не тільки чисельність населення, але й багато інших факторів. Наступним за значенням є фактор середнього віку населення T . Справді, будь-яке населення не може складатися як лише з новонароджених ($T=0$), так і виключно з людей певного граничного віку ($T=T_{\max}$). Чим більшою є частка людей похилого віку, тим меншою є народжуваність і більшою – смертність. Проте те ж саме стосується і занадто молодого («неповнолітнього») населення. Введемо поняття середньої вікової дистанції до меж нульового та максимального віку ($0 < T < T_{\max}$):

$$D(T) = \left[\alpha (T/T_{\max})^{-\rho} + (1-\alpha)(1-T/T_{\max})^{-\rho} \right]^{1/\rho}, \quad 0 < \alpha < 1, \quad (10)$$

де ρ – безрозмірна стала, а α , $1-\alpha$ – сталі, що характеризують відносний вплив відстані відповідно до нульового та максимального віку. Оскільки величини T/T_{\max} та $1-T/T_{\max}$ меші за одиницю, то їх середня гармонійна D теж не перевищуватиме одиниці. З урахуванням величини D народжуваність та смертність можна представити як функції вже двох змінних: $N = N(L, D)$, $M = M(L, D)$ з відповідними частинними похідними:

$$\partial N / \partial L < 0, \quad \partial M / \partial L > 0, \quad \partial N / \partial D > 0, \quad \partial M / \partial D < 0. \quad (11)$$

В прикладних варіантах даної моделі середній вік населення може бути заданим екзогенно – на основі статистичних даних. У суто теоретичних варіантах цю величину треба визначати окремим диференціальним рівнянням. За умови, що смертність не змінює середній вік населення (що є досить сильним спрощенням) дістанемо наступне елементарне рівняння динаміки середнього віку населення:

$$dT / dt = 1 - T \cdot N \quad (12)$$

Інший шлях полягає у застосуванні поняття демографічного потенціалу. При цьому можливі два варіанти. Відповідно до першої моделі рівняння динаміки демографічного потенціалу набуде вигляду

$$d \ln[(1-\mu/\nu)D \cdot L_{\max} / L - 1] / dt = \mu - \nu, \quad (13)$$

а відповідно до другої моделі –

$$d \ln[D \cdot (L_{\max} / L - 1) - \mu / \nu] / dt = -\nu. \quad (14)$$

Висновки. Проведений аналіз рівнянь демографічної динаміки дозволяє зробити певні висновки.

По-перше, логічним висновком з гіпотези максимуму населення є поняття демографічного потенціалу. Це поняття може бути використане для моделювання й інших демографічних процесів – динаміки чисельності окремих етнічних та соціальних груп, їхньої взаємодії на національному та міжнародному рівні.

По-друге, розглянуті рівняння логічно доповнюють модель обмеженого науко-технічного прогресу, яка була представлена у попередніх роботах автора [8,9]. Абсолютна величина населення (як, зрозуміло, і його якісний склад) є фундаментальним фактором науко-технічного прогресу. У свою чергу,

будучи наслідком НТП, рівень ефективності економіки впливає як на народжуваність, так і на смертність у людській популяції. Взаємодія цих процесів створює різноманітні демографічні хвилі.

По-третє, врахування верхньої межі чисельності населення (якою б великою вона не була) вносить суттєві корективи у етнографічні, макроекономічні та соціально-економічні прогнози. В міру конкретизації таких прогнозів буде змінюватися національна та світова політика.

Список використаних джерел

1. Brida J. G., Cayssials G. (2017) The Mankiw-Romer-Weil Model with Decreasing Population Growth Rate. Available: https://www.bcu.gub.uy/Comunicaciones/JornadasEconoma/CAYSSIALS_GASTON_2017_4770.pdf

2. Kajanovičová V., Novotný B., Pospíšil M. (2020) Ramsey model with non-constant population growth. *Mathematical Social Sciences*, vol.104, pp. 40-46.

3. Terano H. J. R. (2018) Analysis of mathematical models of population dynamics applied to Philippine population growth. *Far East Journal of Mathematical Sciences*, vol.103, numb.3, pp.561-571.

4. Stutz A.J. (2014) Modeling the Pre-Industrial Roots of Modern Super-Exponential Population Growth. *PLoS ONE*, 9(8): e105291.

5. Tkachenko N, Weissmann J.D, Petersen W.P., Lake G., Zollikofer C.P.E., Callegari S. (2017) Individual-based modelling of population growth and diffusion in discrete time. *PLoS ONE*, 12(4): e0176101.

6. Ribeiro F. L. (2017). An attempt to unify some population growth models from first principles. *Revista Brasileira de Ensino de Física*, 39(1), e1311.

7. T. Alkahtani B.S, Atangana A., Koca I. (2017) New nonlinear model of population growth. *PLoS ONE*, 12(10): e0184728.

8. Загоруйко І.О. Макроекономічна модель обмежень науково-технічного прогресу // Ефективне управління економікою: інформаційні технології, маркетинг, бізнес: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 19 квітня 2019 р. // Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси: ФОП Гордієнко, 2019. – С.50-53.

9. Загоруйко І.О. Модель економічного зростання з обмеженим науково-технічним прогресом // Теорія і практика сучасної економіки: матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції: 22 жовтня 2019 р. [Електронний ресурс]/ відп. ред. Р.В.Манн; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т – Черкаси: ЧДТУ, 2019. – С. 27-30.

Захарова Оксана

д.е.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ІНВЕСТИЦІЇ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК АКТИВАТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Збалансований розвиток економіки регіону та країни в цілому залежить від багатьох чинників, найбільш впливовими з яких виступають інноваційні професійні знання, вміння та навички людини, стан її фізичного і психічного здоров'я та внутрішні стимули і спонукання до безперервного професійного й особистісного зростання. При цьому для економіки неважливо яку сферу діяльності представляє людина, яка має потужні знання – на постійній основі досягти перспективного розвитку можливо лише на підґрунті поширення даної умови на всі сфери економіки та всі види діяльності. Лише за реалізації такого сценарію на практиці можна досягти певних позитивних зрушень в інноваційному зростанні, економічному оздоровленні, наближенні до критеріїв соціального та екологічного збалансування економіки України, що надалі стане умовою покращення і демографічної ситуації в країні.

Основою та поштовхом для інноваційного розвитку країни має стати відповідне фінансове забезпечення всіх процесів нагромадження людського капіталу, чого можливо досягти завдяки інвестуванню з різних джерел – власних, коштів підприємства, де працює людина, інвесторів та держави. При цьому інвестування у людський капітал є досить складним економічним процесом, що має певні особливості та закономірності здійснення на всіх рівнях. Однією з головних та принципових відмінностей інвестицій у людський капітал від поточних витрат є тривалість окупності. Згідно із загальною теорією інвестування зазвичай інвестиції мають довгостроковий період окупності, що пов'язано з необхідністю здійснення суттєвих змін на підприємствах, створення нових умов. Інвестиції у людський капітал передбачають, що працівник протягом певного часу має оволодіти новими знаннями, інформацією, досвідом, навичками, після чого вони мають бути усвідомленими та сприятимуть якісній зміні професійних підходів до виконуваних завдань. Досягнення необхідного рівня кваліфікації, досвіду, вмінь відбувається протягом більш-менш тривалого часу залежно від багатьох умов. Водночас, навіть при досягненні бажаного рівня професіоналізму працівників, підприємство може не мати необхідного матеріально-технічного забезпечення, потрібного для його повної реалізації. Таким чином, внаслідок дії об'єктивних (тривалий період розвитку працівника) та суб'єктивних (психологічні особливості людини) чинників інвестиції у людський капітал завжди мають довгостроковий та ризикований характер.

Друга відмінність інвестицій у людський капітал полягає у очікуваних від них результатах. Підприємство, здійснюючи інвестування в розвиток персоналу протягом певного часу, очікує на плановий результату, в якості якого може бути отриманим як пряму економічну вигоду, так і непряму. Зазвичай прямим

результатом інвестування у людський капітал виступає зростання продуктивності праці, і, як наслідок – збільшення обсягу виробництва продукції або послуг; запровадження безперервного процесу професійного розвитку персоналу; поліпшення якісних характеристик та оптимізація чисельності персоналу підприємства; стабілізація процесу плинності кадрів та запобігання кадрового дефіциту за основними професійно-кваліфікаційними позиціями; скорочення та ліквідація непродуктивних витрат часу; зростання конкурентоспроможності продукції або послуг підприємства завдяки покращенню їх якості та оптимізації витрат на їх виробництво; підвищення якості управлінських рішень та інноваційний розвиток виробництва [1, с. 26]. У результаті дії вказаних чинників створюються сприятливі умови для підвищення розміру прибутку підприємства, що завдяки існуючому економіко-математичному апарату піддається кількісній оцінці.

Непрямий результат може бути отримано одночасно із прямими економічними вигодами, а в деяких випадках він може бути запланованим безпосередньо роботодавцем. Непрямим результатом може бути підвищення прихильності, залученості, керованості, лояльності та зростання мотивації до праці працівників підприємства, спроможність персоналу ефективно працювати в команді, збільшення нематеріальних активів, поліпшення іміджу роботодавця у суспільстві. Економічна оцінка таких інвестицій є вкрай складною, але необхідною. Із урахуванням того, що на досягнення вищезазначених непрямих результатів впливає безліч чинників, врахування дії кожного з них є необхідним для більш об'єктивної оцінки ефективності саме інвестицій у людський капітал. Виконання цієї умови дозволяє підприємству отримати об'єктивну оцінку окупності капіталовкладень, здійснених з метою розвитку персоналу. При цьому даний ефект не обмежується лише сферою діяльності підприємства, а поширюється на самого працівника, регіон та країну в цілому.

Поряд із відмінностями між витратами та інвестиціями роботодавця у людський капітал існують й спільні риси. Так, за більшістю випадків джерелами як витрат, так і інвестицій у людський капітал є власні кошти підприємства. Водночас при здійсненні загальних інвестиційних проєктів можуть бути використаними кошти інвесторів або кредити банків. У цьому випадку інвестиції у людський капітал будуть входити до складу загальних витрат підприємства щодо здійснення відповідних проєктів. Другою спільною рисою витрат та інвестицій є об'єкт здійснення, яким є працівник підприємства. Одним із аспектів здійснення витрат та інвестицій є можливість і необхідність їх одночасного здійснення відносно одного або групи працівників. Тобто процеси інвестування у людський капітал одночасно можуть здійснюватися із поточними витратами роботодавця на утримання персоналу, що і відбувається на практиці. За таких умов ефективність використання персоналу підприємства значною мірою буде залежати від того, скільки коштів виділяється на розвиток персоналу та які вектори їх спрямованості було обрано керівництвом.

Основними видами інвестицій у людський капітал, які можуть бути здійсненими на макрорівні, виступають освіта, інноваційна та творча діяльність і охорона здоров'я. Кожен з цих видів інвестицій є унікальним за природою

впливу на якість життя людини, проте лише комплексне здійснення цих видів інвестування здатне забезпечити гармонійний розвиток особистості і підвищити рівень використання її розумового та інтелектуального потенціалу впродовж усього життя, що і лежить у основі інноваційного розвитку економіки. Разом із тим, між трьома видами інвестування у людський капітал на макrorівні існує прямий зв'язок – рівень інноваційного наукового розвитку країни безпосередньо залежить та в свою чергу регулює якість і зміст освітніх послуг, під впливом яких формується освітній рівень населення. Підвищення освітнього рівня стимулює людину більше уваги приділяти стану власного здоров'я завдяки своєчасній профілактиці, діагностиці, лікуванню або реабілітації. Саме на таких засадах будується стратегія розвитку інноваційних лідерів України [2], які приділяють увагу не одному обраному напрямку, а одночасно спрямовують зусилля на всі аспекти інвестування у людський капітал, отримуючи при цьому окупність у тому числі й у фінансовому вимірі.

Висновки. Наявність значної кількості досліджень науковців світу протягом тривалого часу та визначення різних аспектів інвестування у людський капітал обумовили об'єктивний процес виокремлення теорії інвестування із загальної теорії людського капіталу. Її остаточне становлення як чіткої самостійної економічної теорії потребує подальшого обґрунтування фундаментальних теоретичних основ інвестування у людський капітал та розробки методологічного апарату щодо здійснення оцінки ефективності інвестування як основного чинника розвитку людського капіталу. Створений таким чином теоретико-методологічний апарат має бути покладеним у основу розробки кожним суб'єктом господарювання власної стратегії інноваційного розвитку, в основу якої має бути покладено ланцюг: одночасне інвестування у професійний розвиток та техніко-технологічне оновлення виробництва та рівноцінне ставлення до кожного з цих видів інвестицій → набуття персоналом конкурентоспроможних високопрофесійних компетентностей → трансформація загальної системи управління із її всебічною переорієнтацією на інноваційну складову → створення ефективної системи мотивації і стимулювання працівників щодо власного професійного розвитку та створення інновацій → негайне впровадження у виробництво новітніх технологічних та управлінських рішень, використання інноваційних предметів праці та інформаційно-комунікаційних засобів → поширення провідного досвіду на всіх без виключення працівників підприємства. Означені засади мають стати поштовхом для інтенсивного інноваційного зростання економіки України.

Список використаних джерел

1. Захарова О.В. Управління інвестуванням у людський капітал: методологія, оцінка, планування: монографія. Донецьк: ТОВ «ДРУК-ІНФО», 2010. 378 с.
2. Захарова О.В., Барбанова І.С. Управлінські та технологічні аспекти розвитку інноваційних лідерів України. *Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції*: монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А. Суми: Триторія, 2018. п. 2.2. С. 74-85.

Зубко Александра
студентка
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ АРАБСЬКОГО СВІТУ

Економічна інтеграція - економічний процес взаємної адаптації, розширення економічного та виробничого співробітництва, об'єднання національних господарств двох і більше держав та форма інтернаціоналізації господарського життя.

Дослідження інтеграційних процесів є важливим для розуміння тенденцій і напрямів розвитку національних економік, їх структурної модернізації за допомогою засобів інтеграційної політики.

У 80-90-ті роки ХХ ст. в багатьох арабських державах помітно прискорилися темпи економічного зростання, почалася перебудова галузевої структури господарства. Політичні режими у зв'язку зі змінами зовнішніх та внутрішніх умов були змушені впроваджувати заходи з лібералізації економіки й зовнішньоекономічних зв'язків, стимулювання ринкових перетворень та розвитку приватного підприємництва. У результаті арабський світ на початок ХХІ ст. досяг певних прогресивних економічних зрушень, посилилося залучення арабських країн до системи міжнародного поділу праці, підвищилася їх роль на світових фінансових ринках [1].

Слід зазначити, що процес регіональної інтеграції в арабському світі перебуває на початковій стадії. Найбільше інтеграційні процеси притаманні арабським країнам, що входять в Раду співпраці арабських держав Перської затоки у складі Бахрейну, Катару, Кувейту, ОАЕ, Оману та Саудівської Аравії.

Арабський світ здатний стати реальною силою в процесі глобалізації лише за умови внутрішньої інтеграції. Для цього у нього є певні передумови:

- 1) арабській світ єдиний територіально, він мононаціональний (90% жителів арабських країн становлять араби);
- 2) арабські країни об'єднані спільною мовою, історією і культурою;
- 3) спільне прагнення послабити свою залежність від західних країн

Найбільшими і найстійкішими виявилися об'єднання регіонального рівня, сформовані в кінці 1980-х років: Арабська рада співробітництва, Союз арабського магрибу та Рада співробітництва арабських держав Перської затоки. В основі їх, окрім суто політичної зацікавленості один в одному, знаходилися, як правило, ще й економічні інтереси.

Ліга арабських держав була створена 22 березня 1945 р. на підставі Олександрійського протоколу. Вищий орган організації – Рада Ліги, в якому кожна з держав-членів має один голос. Штаб-квартира Ліги знаходиться в Каїрі. До Ліги арабських держав входять 18 арабомовних країн, Держава Палестина і три мусульманські країни Східної Африки (Комори, Сомалі і Джибуті), тісно

пов'язані з арабським світом. Для досягнення своїх вказаних цілей ЛАД та її члени діють згідно таких принципів, закріплених у Пакті Ліги:

- 1) вільні відносин між державами;
- 2) повага до суверенітету і незалежності держав–членів ЛАД;

3) суверенна рівність держав–членів ЛАД. Хоча в самому тексті Пакту ЛАД немає прямої згадки принципу рівноправ'я, основні положення Пакту, що регулюють порядок представництва держав–членів у Раді, - голосування та юридична сила рішень Ради, базуються на визнанні принципу суверенної рівності держав–членів ЛАД;

4) заборона застосування сили для вирішення суперечок між державами–членами Ліги, мирне посередництво у врегулюванні конфліктів [2].

Вже на початковому етапі свого виникнення в 1944–1945 рр. ЛАД, або як її ще називають Арабська Ліга, змогла значною мірою звільнитися від ідеологічного впливу західних країн і стати авторитетною незалежною політичною силою на Близькому Сході і в Північній Африці. І незважаючи на те, що в історії ЛАД відмічалися як періоди зростання впливу, так і послаблення позицій в системі міжнародних відносин Середземноморського басейну, вона завжди залишалася тією силою, з якою доводилось рахуватися як у світовій, так і в регіональній політиці всім зацікавленим країнам.

Важливим також є те, що у історії ЛАД бувають як періоди успішних дій, так і невдач. І все ж до позитивних рис діяльності ЛАД слід віднести самостійність і незалежність від політики західних країн з самого початку її існування, а також авторитет зовнішньополітичних рішень, що дає можливість говорити про ще один (колективний) арабський фактор у міжнародних справах. Цей арабський фактор в регіональних відносинах Близького Сходу має велике значення, тому що являє собою внутрішній фактор який спільно формують керівники арабських країн. І внаслідок цього рішення Ліги користуються значним авторитетом. Хоч не завжди вдається досягти ефективного виконання рішень ЛАД, арабський шлях врегулювання регіональних конфліктів є для Арабського Світу привабливішим, ніж рішення, які рекомендуються або навіть нав'язуються ззовні [3].

Навіть після реформ 70-80-х рр., Арабський світ, за винятком нафто-експортних держав, не зміг подолати стан технологічної відсталості та продемонстрував нездатність до спільних дій з метою розв'язання глобальних фінансово-економічних проблем. На даний час арабські країни потребують взаємної довіри і створення власних регіональних об'єднань з метою встановлення певної економічної рівноваги в епоху глобалізації [4]. Проте арабські регіональні об'єднання, такі як ЛАД працюють над цим недоліком та намагаються налагодити кооперування між країнами.

Висновок. Основною проблемою інтеграції процесів Арабського світу є те, що арабські країни більше конкурують, а не співпрацюють. Арабський світ здатний стати реальною силою тільки за умови внутрішньої інтеграції. Для цього у нього є певні передумови. Арабський світ єдиний територіально, об'єднаний спільною мовою, історією і культурою. Тому з метою сприяння процесам інтеграції необхідно спочатку досягнути внутрішніх домовленостей, а

потім продовжувати розвивати економічні відносини із іншими країнами для того, щоб не лише нафтодобувні держави процвітали, а й усі інші країни Арабського світу розвивалися.

Список використаних джерел

1 Орехова Т. В. Формування інтеграційних пріоритетів арабських країн Близького Сходу в умовах трансформації глобального світоустрою // Міжнародна економічна політика. №1 – 2010. – С.41-75

2. Гуменюк Я. М. Потенціал ліги арабських держав у системі диверсифікації та пошуку нових ринків збуту аграрної продукції українського виробництва // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - №5 – 2016. – С. 12-15

3. Гуцало С. Ліга арабських держав – між інтеграцією і сомалізацією // Гілея: науковий вісник. - №88 – 2014. – Ст. 379-384

4. Заянчковський В.Є., «Арабська весна»: Перспективи трансформації геополітичного простору Близького Сходу та Північної Африки -2013 – С. 257-261

Іванов Сергій

чл.-кор. НАН України, д.е.н., професор

Ляшенко Вячеслав

д.е.н., професор

Трушкіна Наталія

к.е.н.

Інститут економіки промисловості НАН України

Київ, Україна

МІЖНАРОДНО-ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

Сталий розвиток України як учасника глобального ринку транспортно-логістичних послуг значною мірою залежить від спроможності держави забезпечити функціонування належної транспортної інфраструктури, ефективну сполученість між її об'єктами, балансування інтересів приватного та державного секторів із залученням іноземного капіталу [1-3].

У зв'язку з цим для впровадження інфраструктурних проектів в Україні пропонується застосовувати міжнародно-приватно-державне партнерство (МПДП) як дієвий механізм забезпечення спільної діяльності державних і регіональних органів влади та місцевого самоврядування, зовнішніх інвесторів, приватних операторів, перевізників вантажів (імпортерів та експортерів) тощо. При цьому держава на національному й регіональному рівнях має демонструвати навички залучення вітчизняних й іноземних інвесторів у свою інфраструктуру й спроможність бути надійним партнером приватного бізнесу на довгострокову перспективу.

Однак, як показує статистичний аналіз, в останні роки спостерігається тенденція скорочення обсягів фінансування розвитку сфери транспорту й

складського господарства в Україні. Так, за даними Державної служби статистики України, обсяг прямих інвестицій у вітчизняні підприємства в сфері транспорту й складського господарства знизився в 2018 р. порівняно з 2010 р. на 41,7%, або з 1711,2 до 997,0 млн дол. США. Питома вага прямих інвестицій у сфері транспорту та складського господарства зменшилася на 0,6 відсоткових пункти, або з 3,7 до 3,1% загальноукраїнського обсягу. Частка обсягу капітальних інвестицій у розвиток сфери транспорту й складського господарства скоротилася за 2010-2018 рр. на 1,7 в.п., або з 10,3 до 8,6% загального обсягу капітальних інвестицій за всіма видами економічної діяльності. При цьому питома вага капітальних інвестицій у складське господарство та допоміжну діяльність у сфері транспорту знизилася на 27 в.п., або з 61,1 до 34,1%; трубопровідний транспорт – на 4,9 в.п., або з 9,4 до 4,5% загального обсягу капітальних інвестицій у розвиток сфери транспорту й складського господарства. Частка капітальних інвестицій у розвиток авіаційного та водного транспорту майже не змінилася і становила в 2018 р., відповідно, 3,1% і 0,4%. Разом з тим питома вага капітальних інвестицій у розвиток наземного транспорту зросла на 30,4 в.п., або з 16,9 до 47,3% загального обсягу капітальних інвестицій у сфері транспорту й складського господарства. Це обумовлено збільшенням частки капітальних інвестицій у вантажний залізничний транспорт на 24,8 в.п. (з 10,8 до 35,6%) і вантажний автомобільний транспорт на 5,5 в.п. (з 6,2 до 11,7%) [4, с. 14, 15, 17; 5, с. 387].

Отже, до ключових бар'єрів, які перешкоджають успішному розвитку транспортної інфраструктури, можна віднести недостатнє застосування механізму міжнародно-приватно-державного партнерства. Задля ефективного впровадження інфраструктурних проектів на засадах ДПП, які готові до фінансування, необхідно поліпшити якість підготовки проектів, стандартизувати контракти та фінансові інструменти, забезпечити належні податкові й регуляторні умови. Як показує вітчизняна практика, із 345 заявлених проектів та інвестиційних намірів з розвитку інфраструктури автодоріг (55,7%), портів (37,7%) та аеропортів (6,6%) лише 19 дійшли до стадії техніко-економічного обґрунтування.

Як показали дослідження Центру транспортних стратегій і компанії Deloitte [6], 85% респондентів (експерти міжнародних фінансових організацій (МФО), вантажовідправники, діючі оператори портового та залізничного бізнесу, які контролюють понад 90% вантажопотоку України) розглядають залучення приватного капіталу як ключову мету державно-приватного партнерства (ДПП) для розвитку великих інфраструктурних проектів. 77% опитаних вважають ДПП як варіант, коли держава не може реалізувати проект самостійно. До інших цілей проектів відносять поліпшення якості інфраструктури (35%); зниження корупції (35%); підвищення рівня й якості обслуговування інфраструктури (31%); зниження вартості проектів (19%); скорочення рівня ризиків держави та спрощення реалізації (12%).

Всі учасники ринку транспортних послуг визнають ДПП найкращим механізмом фінансування проектів. Однак єдиної думки стосовно переваг ДПП порівняно з бюджетним фінансуванням у респондентів не склалося.

Вантажовідправники, портові оператори та МФО найбільш суттєвим називають чинник зниження ризиків неефективного і надмірного витрачання бюджетних коштів (58% експертів); залізничні оператори – швидку реалізацію планів модернізації транспортної інфраструктури (46%). У той же час 35% респондентів зазначають, що ДПП стане важливим чинником підвищення інвестиційної привабливості країни. 46% опитаних однозначними перевагами вважають якість побудованих об'єктів і терміни реалізації. Також бізнес (50% респондентів) надає переваги ДПП як найбільш прозорому механізму інвестування порівняно з бюджетним, але МФО цю думку зовсім не розділяє.

Головними чинниками, що стримують розвиток ДПП у транспортній інфраструктурі України, є слабка нормативно-правова база (54% опитаних) і недостатня практична державна підтримка (42%). Решту чинників, таких як відсутність успішного досвіду реалізації (35%), дефіцит привабливих об'єктів (19%) і відсутність інтересів (15%), учасники вважають другорядними.

Слід відмітити, що 85% респондентів зазначають, що саме морські й річкові порти мають найвищий потенціал розвитку ДПП в Україні. 65% опитаних бачать розвиток ДПП у залізничній галузі; 54% – у сфері автотранспорту. І лише 27% назвали аеропорти і 8% – муніципальний транспорт.

Більшість респондентів (92%) називають концесію основною формою партнерства між державою та бізнесом: портові оператори та МФО (100%), вантажовідправники (89%), залізничні оператори (83%). Незважаючи на те, що концесію визнають пріоритетним інструментом, для кожного інфраструктурного проекту вибір механізму співпраці має бути індивідуальним: 50% респондентів оптимальною формою ДПП вважають спільну діяльність; 44% – оренду майна; 35% – приватизацію держмайна. При цьому 23% опитаних сходяться на думці, що управління державним майном не є кращим прикладом ДПП.

Дослідження фахівців Світового банку [7] свідчить, що для управління портовою галуззю в Україні доцільно реалізовувати модель «порт-лендлорд», яка застосовується в ряді країн світу (наприклад, у портах Антверпена, Роттердама, Сінгапуру). Ця модель управління передбачає наявність портової адміністрації, яка здійснює контроль над портовим майном, що дозволяє їй розробляти політику використання земель та послідовне планування, передаючи доступ до майна постачальникам послуг та інвесторам шляхом укладання договорів (концесій). Модель «порт-лендлорд» базується на таких засадах: портова адміністрація, яка має право власності або іншим чином здійснює контроль за користуванням портовими територіями, відповідає за планування та комплексний розвиток портів; приватні оператори здійснюють стивідорну діяльність за договором концесії або оренди активів і землі із портовою адміністрацією.

Виходячи з вищевикладеного, можна дійти такого висновку. Реалізація механізму міжнародно-приватно-державного партнерства сприятиме успішному плануванню розвитку транспортної інфраструктури та надання інтегрованих мультимодальних логістичних послуг; ефективному забезпеченню

сполученості між різними видами транспорту та їх інтеграції з містами й територіальними громадами; підвищенню економічного потенціалу об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури для залучення приватних інвестицій; зниженню витрат на організацію логістичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Петрова І.П., Трушкіна Н.В. Щодо розвитку транспортної інфраструктури в Україні на засадах публічно-приватного партнерства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 13. С. 63-72. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/13_2017_ukr/13.pdf.

2. Ляшенко В.І., Петрова І.П. Перспективи публічно-приватного партнерства в регіонах України. *Приморські регіони: проблеми та траєкторії соціально-економічного розвитку*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 квітня 2018 р.). Одеса : МГУ, 2018. С. 67-71.

3. Іванов С.В., Ляшенко В.І., Трушкіна Н.В. Транспортна інфраструктура України: особливості та проблеми розвитку. *Актуальні питання економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права*: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2 серпня 2019 р.): у 2-х ч. Полтава: Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2019. Ч. 2. С. 13-15.

4. Транспорт і зв'язок України за 2018 рік: стат. збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2019. 154 с.

5. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Київ: Державна служба статистики України, 2019. 482 с.

6. Государственно-частное партнерство в инфраструктуре. Отраслевой контроль. Киев: Центр транспортных стратегий, Deloitte, 2018. 32 с.

7. Світовий банк. Вдосконалення управління портовою галуззю України. Консолідація контролю за користуванням портовими територіями та наближення до моделі управління «порт-лендлорд»: світовий досвід і перспективи реформування в українському контексті. Київ: Світовий банк, 2020. 76 с.

Ляшенко Крістіна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ГЛОБАЛЬНА МЕРЕЖЕВІЗАЦІЯ У ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇН

Глобальні економічні мережі набули актуальності в наш час через те, що міжнародна економічна діяльність країн зазнала змін у формах вираження (задля забезпечення глобального конкурентного лідерства), результатом цього стала інтеграція ТНК у виробничі мережі та участь у глобальних ланцюгах доданої вартості. Мережевізація – процес відтворення суспільного продукту, що виявляється у збільшенні обсягів іноземного інвестування, фрагментації

виробництва, поширення цифровізації у виробничо-логістичній діяльності, а також, використання децентралізованих систем управління мережевого типу. Ланцюги доданої вартості та глобальні виробничі мережі у сучасному світовому економічному просторі, набули форми генератора руху товарів та послуг, поширення інновацій та збільшення інвестицій.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика типів національних економік

Ознаки	Індустріальна економіка	Мережева економіка	Ринкова економіка
На що спрямована діяльність	Вирішення проблем застарілими методами	Пошук різних шляхів вирішення проблем	Вільне підприємництво, досконала конкуренція, переважно приватна форма власності
Цінність продукції	Продукція випускається не великими обсягами, що в свою чергу, підвищує вартість продуктів	Цінні через множинність продукції	Цінні, через необмежений потенціал виробників, також різноманітність продукції та попиту
Час розповсюдження продукції	Великий проміжок часу	Продукція поширюється у відносно короткі терміни	Поширюється відносно швидкими темпами
Забезпечення збільшення прибутку та віддачі після реалізації продукції	Між окремими підприємствами	Приймає участь уся мережа та її учасники	Для всієї держави, адже, зміцнюється національна валюта шляхом відповідності між оборотом товарної і грошової маси в країні, що зупиняє інфляційні процеси.
Ціноутворення	Ціна залишається незмінною або підвищується якщо попит росте	Шляхом інверсії	Ціна формується за рахунок середньої ціни товару за певний проміжок часу, також з урахуванням попиту і пропозиції
Бюрократичні процедури	Розповсюджені	Не обов'язкова	Обмежене втручання органів влади
Вплив посередників	Посередники значно впливають	Не суттєво або взагалі не впливають	Не суттєвий
Мобільність здійснення операцій	Невисока	Мобільність висока за рахунок прямих рівноправних зав'язків	Мобільність висока через незначні бюрократичні процедури та не суттєвий вплив посередників
Застосування інновацій	Інновації не створюються, лише копіюються вже існуючі	Зростання оригінальності та творчості	Зростання інновацій

*Складено автором на основі [1, с. 10-11]

Більшість країн в яких переважає зростаюча економіка, ще не дійшли до повномасштабної глобальної мережевізації. Країни з високим економічним розвитком намагаються зберігати свої інновацій та ноу-хау у межах своїх мереж та ланцюгів доданої вартості. Участь у глобальних мереж дає змогу ТНК збільшувати прибуток, адже продажі проміжної продукції через ланцюги постачань забезпечують 50 % глобального корпоративного доходу.

Рис. 1. Валова додана вартість у базових цінах до Світового ВВП у трлн. дол. США

*Складено на основі [2]

Участь у ланцюгах доданої вартості має велике значення для країн із зростаючою економікою, адже це дає змогу підвищити розвиток національної економіки, забезпечити конкурентоспроможність на світовому ринку конкретних галузей, товарів чи послуг, інтеграція до світового економічного простору, залучення додаткових інвестицій на розвиток виробництва, запровадження інновацій у розвиток промисловості.

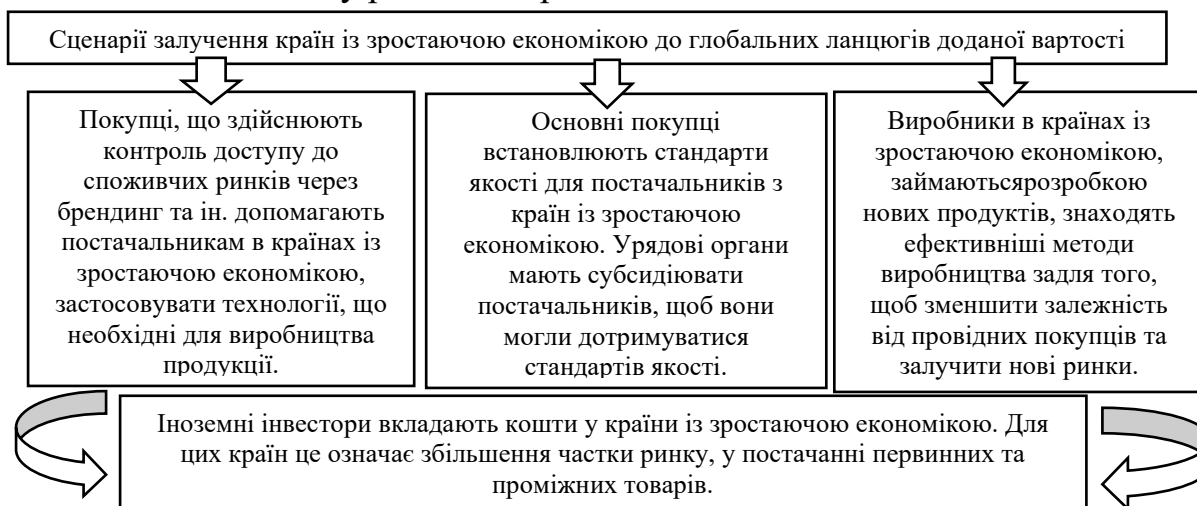

Рис. 2. Сценарії залучення країн із зростаючою економікою до глобальних ланцюгів доданої вартості

*Складено на основі [3, с. 16-17]

Країни із зростаючою економікою повинні розробляти стратегії залучення до глобальних ланцюгів доданої вартості. Також, ці країни є дуже вразливими по відношенню до дій з боку глобальних гравців та закордонних конкурентів.

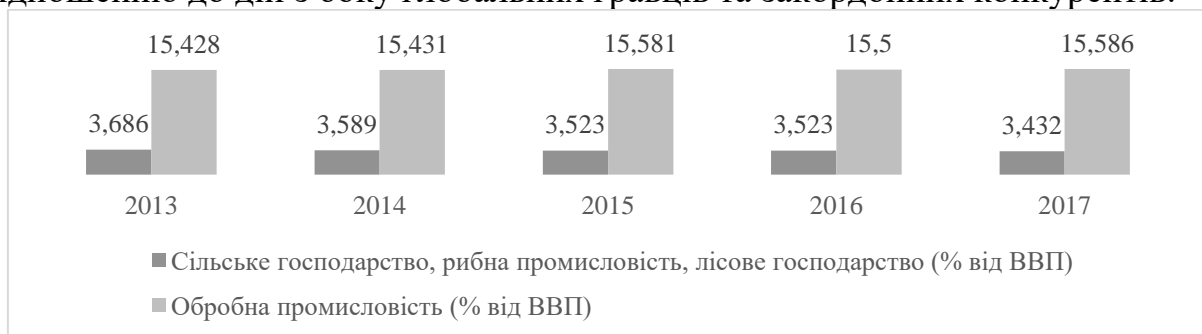

Рис. 3. Додана по галузям у % від ВВП

*Складено на основі [2]

Серед критеріїв вибору локалізації (критеріїв розміщення) для Глобальних ланцюгів доданої вартості можуть бути:

1. «Людський капітал» – висококваліфіковані працівники, інструментарій інтелектуальної праці;
2. Ресурси – енергія, природні ресурси;
3. Інфраструктура – транспорт, логістика;
4. Інвестиційний клімат – бізнес середовище, політична ситуація мають сприяти діяльності ланцюгів доданої вартості;
5. Інновації – талант, інвестиції;
6. Попит – доступність ринку, перспективи ринку.

Висновок. Мережевізація, як і ланцюги доданої вартості являють собою процес відтворення суспільного продукту. Мережевізація забезпечує значну економію коштів для компаній внаслідок роздрібнення на окремі менші блоки виробництва та ланки надання послуг. Глобальна економічна мережевізація виявляється у взаємодії компаній у ланцюгах доданої вартості на основі міжнародного поділу праці та їх спеціалізації на різних етапах виробництва та надання послуг. Глобальні ланцюги доданої вартості забезпечують організацію територіальної розосередженості виробництва у єдину цілісну систему для подальшого виробництва товарів чи послуг. Трансформація світового бізнесу до ланцюгів доданої вартості створює додаткові можливості для нових учасників міжнародних бізнес-процесів. Головною метою участі у глобальних ланцюгах доданої вартості є досягнення системної ефективності. На сьогодні, високий рівень доданої вартості є вирішальним чинником продуктивності та міжнародної конкуренції.

Список використаних джерел

1. Бусарева Т.Г. Мережева економіка як нова форма розвитку економіки / Т.Г. Бусарева // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2018. – С. 9-13
2. WorldBank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.FCST.CD>
3. Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), 2015. URL: <https://industryweek.in.ua/docs/global-value-chains-ukr.pdf>

Клюс Юлія

д.е.н., професор

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
Северодонецьк, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Управління економічною безпекою інноваційної діяльності являє собою сукупність дій, обраних на підставі певної інформації про стан системи і спрямованих на встановлення, забезпечення і підтримку необхідного рівня інноваційних характеристик системи (в тому числі ефективність управління

інноваційним промисловим ризиком) при її розвитку, що здійснюються шляхом систематичного контролю, і цілеспрямованих впливів на умови і чинники, що впливають на безпеку [1].

Інноваційна система являє собою сукупність інститутів, що визначають саму можливість створення нововведення і, що принципово важливо, що створюють умови для його трансформації в інноваційний продукт або послугу і їх подальше поширення [2]. Вона включає як конкретних учасників інноваційного процесу, так і набір специфічних умов, факторів, методів і принципів організації та стимулювання інноваційної діяльності. Інститути як сукупність норм і правил, структурують взаємодію економічних агентів, формують інноваційний характер їх діяльності. Інституційне середовище задає рамки інноваційної діяльності як господарюючих суб'єктів, так і господарських систем регіонів і національної економіки в цілому. Це середовище є одним з найважливіших умов успішного обміну технологіями, формує сумісність технологічного, економічного та інноваційного розвитку господарських систем і господарюючих суб'єктів, що постачають і приймають технології. Довгострокове управління трансформацією структури в процесі інноваційної діяльності має включати систему заходів щодо мобільного коригування розроблених довгострокових напрямків з урахуванням змін наслідків впливу зовнішніх і пов'язаних з ними внутрішніх чинників інноваційного розвитку, що визначаються на основі моніторингу [3].

В економічній літературі внутрішні інститути розглядаються як відносно стабільні внутрішні атрибути об'єкта дослідження. Вони є рушійною силою в інноваційних змінах промислових підприємств регіону, формують їх поведінку. Це передбачає вивчення господарської системи через її систему норм, угод і контрактів, що виражаються в управлінських підходах до інноваційної діяльності, заснованих на пріоритеті її економічної безпеки.

В рамках цих інститутів створюються умови формування ефективного управління інноваційними промисловими ризиками господарської системи. Зовнішні інститути не є складовими частинами досліджуваного об'єкта, змінюються значно повільніше, ніж об'єкт дослідження, який обмежують. У зв'язку з цим, вони є інструментами вивчення правил взаємодії між господарюючими суб'єктами в процесі реалізації інноваційної діяльності.

У нових умовах господарювання необхідні нові підходи до формування внутрішньої інституційного середовища. Серед внутрішніх інститутів в господарських системах особливе місце відводиться інститутам управління економічною безпекою інноваційної діяльності, які відповідальні за відображення принципу економічної безпеки інновацій в місії системи, вироблення відповідної інноваційної стратегії, визначення мети виробництва нових знань з урахуванням їх двоїстого впливу на господарську систему. Ці інститути можна класифікувати, виходячи з основних функцій управління. Їх можна представити у вигляді сукупності компонентів, що утворюють систему управління: планування, організація, координація, стимулювання, контроль, адаптація. Кожен з цих компонентів в нових умовах повинен визначати правила і створювати передумови для підвищення економічної безпеки інноваційної

діяльності господарських систем на основі їх живучості через попередження інноваційних промислових ризиків.

Одним з таких принципів має стати підхід до підвищення ефективності інноваційних процесів господарської системи за рахунок збільшення якості управління безпекою її інноваційного розвитку. Треба відзначити, що в умовах зростаючої складності економічних взаємозв'язків і посилення спряженості функціонування господарських ланок, процес взаємопроникнення і консолідації організаційних структур отримує прискорений розвиток, тому процес коопераційної взаємодії повинен отримати своєчасне інституційне оформлення в нових нормативних інститутах. При його запізненні утворюється «інституційний розрив» (між організаційно-економічними інститутами і нормативними інститутами), що перешкоджає реалізації технологічних інновацій, перетворенню окремих техніко-організаційних змін в систему, впровадження пакетів організаційних інновацій, становленню нового типу господарських систем.

В цілому впровадження організаційних інновацій, стимульованих різними змінами, спочатку сприяє адаптації функціонуючих організаційних структур до змін, що відбуваються, але в міру розвитку вимагає якісної зміни цілісності організаційно-економічних елементів господарської системи, що передбачає кардинальну зміну принципів їх побудови, втрату колишніми принципами системоутворюючої ролі.

Список використаних джерел

1. Ivchenko Ye., Pogorelov Yu. Economic security of enterprises in the Luhansk region in conditions of post-conflict transformation. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. V. 3. P. 358–367.

2. Ключ Ю. І. Корпоративна система управління інноваціями: формування та розвиток. Лисичанськ, 2015. 356 с.

3. Ключ Ю.І., Івченко Є.А., Івченко Ю.А. Виникнення структурних зрушень та їхній вплив на економічну безпеку промислових підприємств регіону внаслідок постконфліктної трансформації. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2019. Вип. 5(78). С. 75-81.

Копилюк Оксана

д.е.н., професор

Музичка Олександра

к.е.н., доцент

Львівський торговельно-економічний університет

Львів, Україна

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ризики є невід'ємним атрибутом процесу надання послуг і супроводжують усі напрями банківського бізнесу при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Використання новітніх підходів до управління

ризиками в банках актуалізує не лише потребу їх ідентифікації, оцінювання й мінімізації, але й впровадження сучасних методів менеджменту з врахуванням передових вітчизняних та європейських практик.

Згідно Постанови НБУ № 64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 р. ризик – це імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання доходів, або невиконання стороною договірних зобов'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів [1]. Підтримуючи таку думку, варто зазначити, що оцінювання впливу ризику підпадає кількісному та якісному вимірюванню й відображається не лише на результатах діяльності, але й на рівні капіталізації. Вважаємо, що ризик – це ймовірність настання подій, які можуть суттєво вплинути на ринкову вартість установ, ефективність та результативність їх функціонування з врахуванням впливу зовнішніх викликів та чинників внутрішнього середовища.

Згідно нормативних документів система управління ризиками – сукупність належним чином задокументованих і затверджених політики, методик і процедур управління ризиками, які визначають порядок дій, спрямованих на здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях [1].

В сучасних умовах банки організують систему управління ризиками, яка ґрунтується на розподілі обов'язків між підрозділами банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту:

1) перша лінія – на рівні бізнес-підрозділів банку та підрозділів підтримки діяльності банку. Ці підрозділи приймають ризики та несуть відповідальність за них і подають звіти щодо поточного управління такими ризиками;

2) друга лінія – на рівні підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс);

3) третя лінія – на рівні підрозділу внутрішнього аудиту щодо перевірки та оцінки ефективності функціонування системи управління ризиками.

Формування системи ризик-менеджмент банку базується на тактиці та стратегії, спрямованій на зростання вартості банківського бізнесу й досягнення пріоритетних напрямів діяльності на основі підходу «ризик-дохідність».

На нашу думку, ефективна система ризик-менеджменту повинна охоплювати не лише суб'єкти, об'єкти, завдання, принципи та функції, але й ключові підсистеми управління ризиками, такі як: організаційна, управлінська, аналітична та інформаційна.

Вважаємо, що метою ризик-менеджменту є ідентифікація, вимірювання, оцінювання та мінімізація ризиків банківської діяльності в контексті досягнення оптимальної дохідності.

Система ризик-менеджменту як складова управління банківською діяльністю повинна виконувати наступні функції: методологічну - розробка внутрішніх положень, вимог до звітності та документообігу, систем розподілу повноважень в процесі прийняття рішень; аналітичну - створення

інформаційної бази для кількісної оцінки ризиків, можливих впливів на дохідність (збитковість); регулюючу - управління активами і пасивами, ціноутворення банківських продуктів та послуг, реалізація кредитної політики, дотримання нормативів і лімітів; контрольну - моніторинг, аудит, фінансова безпека.

Основними функціями даної системи на мікрорівні вважаємо планування, аналізування, регулювання, контроль та оптимізацію ризиків ведення банківського бізнесу. Така система повинна базуватися на принципах комплексності, незалежності, ефективності, своєчасності, превентивності, динамічності.

Ключові завдання системи ризик-менеджменту – це виявлення ризиків, оцінювання їх впливу на результати банківського бізнесу, розробка процедур моніторингу, оцінювання й мінімізації. Реалізація таких завдань повинна базуватись на ефективному функціонуванні підсистем управління ризиками, до яких відносимо організаційну, аналітичну, інформаційну та управлінську. Будь-яка система функціонує на суб'єктно-об'єктних засадах. Суб'єктами управління ризиками визначаємо правління банку, раду банку, комітети з управління ризиками, активами та пасивами, комплаєнс-відділи, підрозділи внутрішнього й зовнішнього аудиту. Об'єктами є існуючі ризики, такі як: інформаційний, комплаєнс, кредитний, операційний, процентний ризик банківської книги, ризик країни, ризик ліквідності, ризик репутації, ризик розрахунків, ринковий ризик, стратегічний ризик, трансфертний, юридичний та інші.

Вивчаючи зміст та причини виникнення різних ризиків, які пов'язані з банківською діяльністю на фінансовому ринку, перелік стандартної класифікації ризиків доцільно доповнити наступними:

- регіональний ризик, який пов'язаний з можливими небажаними змінами у соціально-економічному середовищі функціонування банків (соціальні, політичні, правові, загальний економічний стан регіону та його зв'язки з іншими регіонами);

- ризик інфляційного знецінення активів і капіталу банківської системи, який пов'язаний із загрозою зниження їх ринкової вартості, з одного боку, і недоотриманням доходів - з іншого. Однак сама по собі інфляція не створює загрози знецінення капіталу і активів, тому що вона включається в ціну кредиту або до інвестиційного доходу. Загрозою є помилкове прогнозування майбутніх темпів інфляції та динаміки процентної ставки. Таким чином, слід зазначити, що ризик інфляційного знецінення фінансових активів і капіталу виникає у період зниження очікуваної інфляції та процентних ставок. У період їх збільшення причиною від'ємного приросту процентного доходу може бути перевищення встановленої кредитором конкурентного обмежувального значення процентної ставки. Зазначена ситуація викликана не інфляційним ризиком, а ризиком концентрації фінансових активів біля однієї чи декількох груп позичальників або одержувачів інвестицій;

- ризик концентрації банківських операцій біля певного позичальника або одержувача інвестицій, емітента довгострокових зобов'язань, а також біля

джерела кредитних ресурсів. Тому для загального аналізу галузі позичальника доцільно використовувати такі показники: поточний економічний стан галузі, в яку банки розміщують свої кредитні або інвестиційні активи, перспективи та циклічність розвитку, конкуренція, стійкість суб'єктів економічної діяльності до змін у технологіях, а також її залежність від імпорту ресурсів, структура галузевих витрат, а також диверсифікація виробництва, ступінь директивного впливу держави на її суб'єктів та стійкість відносин між акціонерами та менеджерами підприємств.

Висновок: Отже, міжнародний та вітчизняний досвід управління ризиками передбачає необхідність впровадження комплексного підходу до формування ефективної системи ризик-менеджменту з врахуванням бізнес-моделі банку, його системної важливості, профілю ризиків, характеру й обсягу здійснюваних операцій. Запропонована система ризик-менеджменту базується на суб'єктно-об'єктному підході, який спрямований на реалізацію мети, завдань ризик-менеджменту, принципів, функцій та ефективного функціонування ключових підсистем: інформаційної, аналітичної, організаційної, управлінської та інших.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. затв. Постановою Правління НБУ від 11.06.2018 № 64 / Національний банк України // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18/print>.

Корнійчук Вікторія

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, України

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИРОБНИКІВ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Потенціал – це сукупність економічних можливостей держави, які можуть бути використані для потреб суспільства (виробництво, оборона тощо), відображає економічну могутність країни, досягнутий рівень розвитку продуктивних сил, обсяг національного багатства, можливості їх зростання[1].

Експортний потенціал притаманний – підприємствам, різним галузям, регіонам всередині країни, національним економікам, угрупованням кількох країн, які реалізують експортний потенціал завдяки розвитку зовнішньої торгівлі, передусім експорту. Отже експортний потенціал притаманний всім економічним суб'єктам різних ринків.

Експортний потенціал це – частина економічного потенціалу країни, в якому формується можливість виробництва підприємствами експортоорієнтованої продукції. В свою чергу експортоорієнтована продукція – це продукція, яка відповідає світовим стандартам якості, та може бути реалізована за кордон.

Наявність великої кількості підходів до визначення категорії експортний потенціал створило підґрунтя для використання різних критеріїв класифікації

експортного потенціалу, які складаються і національними і закордонними фахівцями. В таблиці 1 зображено основні критерії класифікації експортного потенціалу та їх відповідні характеристики.

Таблиця 1

Основні критерії експортного потенціалу та їх характеристики

Критерії	Характеристики експортного потенціалу
За рівнем ієрархії суб'єктів:	Підприємство
	Галузь
	Окремий регіон
	Держава
За рівнем диверсифікації	Товарна структура (сировина, високотехнологічна продукція, готова продукція, послуги)
	Географічна структура (країни, інтеграційні блоки)
За рівнем використання конкурентних переваг	Статистичні (національні) конкурентні переваги
	Динамічні конкурентні переваги
За змістом відображення	Матеріальна форма – основні засоби, обігові кошти
	Вартісна форма – сукупність витрат, пов'язаних із виробництвом і доведенням інвестиційної продукції до споживачів
За використанням на момент часу	Досягнутий рівень використання інвестиційних ресурсів, залучених для продажу за кордон, перш за все, фактичний обсяг їх експорту
	Потенціал, що вже реалізується на внутрішньому ринку і за певних умов може бути залучений для проведення експортних операцій
	Перспективний експортний потенціал – можливість експортувати інвестиційні ресурси замість сировини та напівфабрикатів
	Потенціал ресурсів, що з певних причин на цей момент часу ще не використовується
За товарними різновидами	Експортний потенціал товару
	Загальний експортний потенціал
За видами ринків	Експортний потенціал зарубіжних ринків країн з ринковою економікою
	Експортний потенціал країн, що розвиваються, з ринковою економікою
	Експортний потенціал країн з перехідною економікою

*Складено автором за даними [2]

Формування експортного потенціалу тісно пов'язане з інтеграційними процесами. При здійсненні міжнародної торгівлі важливе значення посідають зони вільної торгівлі, між країною, що експортує продукцію, та тою яка її купує, тобто імпортує. Після укладання угод про зону вільної торгівлі, полегшується здійснення зовнішньоекономічної діяльності, та відбувається збільшення експорту через спрощення процедури постачання товарів та послуг.

Зовнішньоекономічна політика України має європейську спрямованість, що обумовлено діючою Угодою про Асоціацію. Цей напрям розвитку є найбільш доцільним з огляду перспективи якісних структурних зрушень

економіки України при подальшій євроінтеграції. На рисунку 1 відображена динаміка зовнішньої торгівлі аграрною продукцією України з країнами Європейського Союзу:

Рис.1.1. Оборот зовнішньої торгівлі Україна-ЄС аграрною продукцією

*Складено автором за даними [3]

Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, сприяла розвитку зовнішньої торгівлі між цими сторонами. З 1 січня 2016 року почала діяти поглиблена та всеохопна зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та Європейським Союзом. Завдяки цьому за період в п'ять років ЗТО виріс з 5,9 млрд. Євро до 10,6 млрд. Євро. Також більшою стала і частка ЄС у загальному товарообороті зовнішньої аграрної торгівлі України. Країни ЄС посідають друге місце після країн Азії в географічній структурі українського експорту аграрної продукції. У 2019 році на них припало 33,5% від вартості всього експорту АПК. За даними щомісячного моніторингу аграрної торгівлі, який здійснює Європейська комісія за період із листопада 2018 року по жовтень 2019 року Україна посіла третє місце в переліку найбільших постачальників продукції аграрного сектору до країн ЄС, експортувавши на суму 7,3 млрд. Євро [4]

Висновок: аналіз сучасних умов встановлення та використання експортного потенціалу засвідчує про наявність проблем за цим напрямком, і також позитивних тенденцій таких як євроінтеграція та зони вільної торгівлі. Разом з тим такі стимулюючі фактори мають усі передумови для того, щоб трансформуватися у фактори, які спричиняють обмежуючий вплив на формування експортного потенціалу.

У 2020 році експорт аграрної продукції до країн Європейського Союзу може кардинально змінитися через епідемію коронавірусу. Поки що це лише припущення, за словами колишнього голови Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів Володимира Лапи: «Глобально поки не бачу впливу, його потрібно аналізувати пізніше. Наразі бачимо локальні прояви, зокрема обмеження кількості пунктів пропуску на кордоні. В період до введення карантину перетин кордону з ЄС тривав 4-6 годин, зараз можуть стояти добу-півтори. Все це є кошти бізнесу, адже простий транспорту потрібно оплачувати. Поки ми бачимо опосередкований вплив,

який пов'язаний не так із реакцією на безпечність аграрних продуктів, як, радше, це вплив заходів щодо безпечності епідеміологічного здоров'я».

Список використаних джерел

1. Осовська Г. В., Юшкевич О. О., Завадський Й. С. Економічний словник. Київ: Кондор, 2006. ст – 244
2. Онегіна В.М., Шibaєва Н.В., Бабан Т.О. Географічна диверсифікація експорту ячменю. Світова наука у 2016 році: підсумки II Міжнародної наукової конференції. Мелітополь: Universum, 2017. С.48–52. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/sites/49>
3. Eurostat: [Electronic resource]. - Access mode: <https://ec.europa.eu/eurostat/home>
4. European Commission: [Electronic resource]. - Access mode: <https://ec.europa.eu>

Крот Юлія

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Кадрове забезпечення судово-експертної діяльності відіграє важливу роль у підвищенні рівня експертного забезпечення правосуддя в державі. Крім володіння на належному рівні спеціальними знаннями, у підготовці майбутніх судових експертів важливим фактором є вироблення в них якостей і здібностей (професійних та морально-етичних), використання яких дозволить на високому професійному рівні виконувати свої процесуальні обов'язки.

Експерти-бухгалтери, чия діяльність може бути пов'язана з участю в адміністративному, кримінальному, цивільному або арбітражному процесах, повинні мати спеціальні комплексні знання. Специфічність цих знань полягає у вмінні розпізнавати в бухгалтерській інформації ознаки протиправної діяльності.

Загалом питанням організації експертного дослідження присвячено достатньо праць відомих науковців, зокрема, С. Фортинського [1], М. Ласкіна [2], О. Ромашова та ін. Теорію та методику судово-бухгалтерської експертизи висвітлювали в своїх дослідженнях Ф. Бутинець [3], М. Базась [4], Г. Мумінова-Савіна [5].

Проте проблемам кадрового забезпечення судово-бухгалтерської експертизи у вітчизняній науковій літературі не приділено достатньої уваги.

Компетенція експерта-бухгалтера, як суб'єкта судово-бухгалтерської експертизи, не обмежується знанням бухгалтерського обліку, фінансів та економіки. Тут повинні бути і істотні знання в області права, а також і в галузі, в якій працює безпосередньо підприємство. До експерта-бухгалтера

пред'являються такі вимоги, як стаж роботи в галузі бухгалтерії не менше п'яти років, наявність вищої освіти, а також знання своєї справи.

Суб'єкти судово-бухгалтерської експертизи приймають рішення про проведення даної процедури, якщо є які-небудь питання, на які слідство може відповісти, лише за допомогою залучення фахівців, які розбираються в бухгалтерській документації та зможуть з'ясувати реальну фінансову ситуацію в компанії на основі бухгалтерської звітності.

На даний час програма підготовки експертів-бухгалтерів включає в себе тільки загальні питання організації та проведення експертизи, без врахування галузевої специфіки. Тому, пропонуємо в рамках підготовки судових експертів-бухгалтерів здійснювати акценти на сертифікацію експертів в певній галузі знань (сільське господарство, промисловість, будівництво та ін.). На даний час є програми сертифікації бухгалтерів, що враховують галузеву специфіку побудови бухгалтерського обліку, зокрема САРА для бухгалтерів сільськогосподарського виробництва.

Бухгалтерський облік, покликаний служити потужним знаряддям контролю, протидії та запобігання незаконних дій у сфері економіки, у ряді випадків перетворюється на таке ж потужне знаряддя для приховування порушень та злочинних діянь. Тому важливим для проведення судово-бухгалтерської експертизи є врахування специфіки побудови бухгалтерського обліку в тій чи іншій галузі, що зможе посилити організаційно-методичні аспекти процесуальної дії. До останнього часу комплексні дослідження, що охоплюють як правові, так і економічні аспекти судово-бухгалтерської експертизи в повній мірі проводилися недостатньо. Разом з тим перехід до ринкової економіки, до міжнародних стандартів фінансової звітності робить цю проблему особливо гострою.

Висновки: Таким чином, дослідження підготовки кадрового забезпечення бухгалтерської експертизи показало, що в організації освіти, атестації, присвоєння кваліфікації та практичної діяльності експертів є певні проблеми. Для їх подолання пропонуємо враховувати особливості галузей економіки (торгівля, сільськогосподарська діяльність, будівництво та ін.) в програмах підготовки таких спеціалістів.

Такий підхід дозволять вдосконалити організацію кадрового забезпечення бухгалтерської експертизи, забезпечити належний рівень кваліфікації фахівців та, як наслідок, якість, високий науковий рівень та обґрунтованість висновків експертів-економістів.

Список використаних джерел

1. Фортинский С.П. Судебно-бухгалтерская экспертиза / С.П. Фортинский. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1962 – 236 с.
2. Ласкин Н. Современное положение бухгалтерских судебных экспертиз / Н. Ласкин // Вестник И.Г.Б.Э. – 1929. – № 2 – С. 159–164.
3. Судово-бухгалтерська експертиза: [навч. посіб.] / за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир, 2004. – 460 с.

4. Базась М.Ф. Теоретико-методологічні засади судово-бухгалтерської експертизи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / М.Ф. Базась; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К., 2007. – 484 с.

5. Мумінова-Савіна Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза / Г.Г. Мумінова-Савіна; реценз. М.Г. Чумаченко, В.Б. Кириленко. – К.: КНЕУ, 2003. – 202 с.

Кулинич Аліна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ТОРГОВЕЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ, ЯК ОСОБЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗБАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ КОНТРАГЕНТІВ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Одним із головних драйверів трансформації міжнародної торгівлі є торговельні переговори на глобальному, наднаціональному рівні, які не тільки підсумовують пройдений шлях удосконалення та підвищення ступеня відкритості економік, а й є платформою для нових договорів, домовленостей та дружньої співпраці більшості контрагентів торговельних відносин. В даному контексті особливо важливою є роль міжнародних організацій у досягненні згоди між країнами.

Зокрема, на одній із одноденних нарад, яка була організована на прохання приватного сектора, Міжнародної торгової палати (МТП) та аргентинської бізнес-групи, взяли участь представники малих та великих підприємств різних секторів із розвинених країн, країн, що розвиваються та найменш розвинених країн. В результаті цих дискусій було розроблено ряд рекомендацій про те, як посилити інституційний фундамент міжнародної торгівлі та направити інвестиції в підтримку інклюзивного зростання і розвитку. Найбільше увагу приділяли темам сталого розвитку, електронної торгівлі, залученню інвестицій в мікро-, малі та середні підприємства (ММСП). Учасники заходу «Trade Dialogues» підкреслили негативний вплив протекціонізму і закликали бізнес виступити за відкриту, засновану на правилах, торговельну систему [2].

В ході переговорів, представники ділових кіл наголосили на підтримці з боку Світової організації торгівлі (СОТ), та підкреслили, що стабільність, передбачуваність і транспарентність, яка забезпечується багатосторонньою торговою системою, має вирішальне значення у підтримці зростання, розвитку і створення робочих місць. Вони наголосили на необхідності продовження багатосторонніх переговорів і дискусій у СОТ для забезпечення того, щоб інституційна система міжнародної торгівлі залишалася гнучкою і добре підготовленою для вирішення конкретних проблем, пов'язаних з торгівлею та іншими сучасними глобальними економічними проблемами. Вкрай важливо, щоб бізнес-рекомендації включали заклик до загального та інклюзивного підходу до узгодженої нормативної бази для електронної торгівлі і до того, щоб СОТ очолила процес узгодження передової практики регулювання для

полегшення торгівлі та інвестицій. Бізнес-спільнота висловила готовність рішуче підтримувати спільну ініціативу щодо спрощення процедур інвестування у СОТ і готова зробити свій внесок у розвиток багатосторонньої структури сприяння інвестиціям. Що стосується сталого розвитку, то лідери ділових кіл заявили, що вони підтримують поточну роботу СОТ з субсидування рибальства і сільського господарства, а також, питань, пов'язаних із екологічними проблемами.

Перший у своєму роді «торгівельний діалог» було проведено в 2016 році. Ця ініціатива була спрямована на об'єднання широкого кола зацікавлених сторін, включаючи об'єднання працівників, споживчі організації, ділові та наукові кола, для обговорення торговельних проблем. Було зазначено, що уряди все частіше розробляють плани проведення глобальної торговельної політики у відповідності з національними підходами до економічного розвитку, щоб прискорити прогрес у досягненні цілей сталого розвитку. Вкрай важливо, щоб нові форми інновацій та співпраці продовжували обговорюватися серед ділових кіл, урядів та багатосторонніх установ та знайшли своє відображення у реальній економічній діяльності.

Варто наголосити, що СОТ постійно інформує про свою діяльність за допомогою проведення семінарів, брифінгів та низки заходів, на які були запрошуються усі сторони міжнародних домовленостей. З метою подальшого заохочення взаємодії між членами СОТ, пропонується представляти позиційні документи щодо пов'язаних з торгівлею тем. Зокрема, у 2018 році було опубліковано шість доповідей, що містили аналіз і коментарі з тем, які розглядалися в ході переговорів стосовно сільського господарства.

Також, в якості прикладу погодження спільних дій в питаннях регулювання міжнародної торгівлі можна навести спільний з СОТ та Фондом Фрідріха Еберта триденний регіональний семінар в Найробі для представників громадянського суспільства, ділових кіл і засобів масової інформації зі Східної Африки. Дискусії між учасниками були зосереджені на сфері повноважень і функцій СОТ, поточних переговорах і питаннях, що мають відношення до регіону, таких як роль торгівлі в досягненні цілей сталого розвитку, цифрова економіка, розвиток регіональної торгівлі та ініціативи щодо спрощення процедур торгівлі. Учасники підкреслили, що торгівля створює як проблеми, так і можливості в цих областях, і що регіональне співробітництво та обмін досвідом мають ключове значення для досягнення прогресу.

Крім того, важливо зауважити, що процес торговельних переговорів на рівні країн, на сьогодні, ускладнений рядом непорозумінь між окремими національними економіками. Зокрема, переговори в рамках Дохійського раунду, який триває з 2001 року, ускладнилися внаслідок непоступливості розвинених держав, насамперед США і ЄС.

Найактивнішими учасниками міжнародних торговельних суперечок є США та ЄС, які у конкурентній боротьбі один з одним та іншими як розвинутими країнами, так і країнами, що розвиваються, користуються різноманітними інструментами торгових політик і створюють суперечливі ситуації на ринках найрізноманітнішої продукції. Причому, являючись

ініціаторами лібералізації і рівних прав у торговельно-економічних стосунках, фактично проводять політику прихованого протекціонізму всіма доступними їм способами [1, с. 123]. Крім того, СОТ продовжує залишатися організацією, заснованою на позиціях держав-членів, і виступає як арбітр, а не центр вироблення та реалізації політики.

Висновок: таким чином, досягнення згоди на багатосторонніх переговорах про лібералізацію світової торгівлі в останні роки стало важливим питанням формування сприятливого інституційного середовища розвитку міжнародної торгівлі. Тому, саме переговори дають можливість обговорити конкретні проблеми у глобальному чи локальному масштабі. Досягнення мети переговорів завжди пов'язане з виробленням спільної програми дій по якому-небудь напрямку діяльності.

Список використаних джерел

1. Гордєєва Т. Міжнародні торговельні суперечки у сучасній регулятивній парадигмі / Т. Гордєєва // Міжнародна економічна політика. – 2013. – №2 (19). – С. 110 - 111.
2. Trade negotiations and discussions [Електронний ресурс] // World Trade Organization Annual Report 2019. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/anrep19_chap4_e.pdf

Кулинич Альвіна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Світова галузь інвестиційного банківського сектору є найчутливішою до впливу глобальних фінансових потрясінь. Однак, згідно сучасними індикаторами, галузь повертається до нормальності, з точки зору достатності капіталу та прибутковості. Вперше з 2012 року зафіксовано зростання доходів паралельно як в торговому, так і у виробничому бізнесі. Зокрема, глобальна діяльність в галузі транскордонних злиттів та поглинань досягла 2,1 трлн. дол. США в першій половині 2018 року [2, с. 19].

Однак відновлення прибутків не було рівномірним – продовжується глобальне панування американських банків. Підтвердженням того є факти, що перші місяці щодо злиття та поглинання, власного капіталу та фіксованого доходу, що займаються андеррайтингом, займали банки США. Крім того, за узагальненими показниками серед провідних світових інвестиційних банків ринкова частка американських банків зросла з 49 % у 2010 році до 58 % у 2017 році [1].

Але, разом з тим, більшість інвестиційних банків значно прискорили темпи розвитку власної діяльності в напрямку цифрової трансформації. Проте, досі актуальною є проблема операційної неефективності та застаріла бізнес-модель

у більшості банків. Наприклад, у 2017 році витрати на персонал різко впали, частково внаслідок постійних заходів щодо зменшення витрат, але ці заощадження були компенсовані новими інвестиціями в технології. Але, більш стратегічно слід враховувати принципове переосмислення моделі взаємодії з клієнтами: перехід від орієнтації на продукт до орієнтованого на клієнта бізнесу, замовлення доставки послуг та організація рішень інших екосистем. Ця нова модель диверсифікації банківської діяльності дозволить клієнтам завдяки безперервному зв'язку, самоорганізації та «розумній» передачі даних отримати необхідний результат в рази швидше.

Загалом, в інвестиційному банкінгу відбуваються повільні, але принципові зміни. У співвідношенні видів діяльності велику частку займає нарощення активів, особливо для великих банків. До недавнього часу інвестиційні банки могли опиратися на диверсифікацію продукції, глобальний масштаб, майстерність маркетингу та репутацію для залучення клієнтів, але економіка після кризи та швидке розповсюдження цифрових технологій практично у всіх сферах економіки значно змінили конкурентну динаміку – великі, негнучкі організації стали втрачати набуті раніше і стабільні конкурентні переваги.

Саме тому, більшість банківських установ вже деякий час мають на меті масштабне оцифрування та продовжують витрачати значні суми інвестицій на модернізацію своєї технологічної інфраструктури. Ця тенденція зростає навіть у тих областях та сферах економічної діяльності, які в минулому протидіяли автоматизації. Сучасні компанії усвідомили, що можуть використовувати штучний інтелект для підвищення своєї ефективності. Інтеграція інтелектуальних систем в алгоритми програм, механізми використання та системи управління ризиками повинно бути ключовим напрямком діяльності сучасних установ, особливо це актуально для банківського сектору.

Висновок: отже, розвиток інвестиційного банкінгу є досить важливим кроком, як в сфері інформаційних технологій так і в економіці, в цілому. Світовий досвід підтверджує привабливість та ефективність застосування інвестиційного банкінгу на практиці. Можливість здійснювати захищені операції швидко та досить прозоро постійно приваблює клієнтів. На сьогоднішній день, застосування інвестиційного банкінгу можуть дозволити собі компанії з достатнім обсягами капіталу, який вони можуть інвестувати в розвиток цієї технології. Але, в найближчому майбутньому дана тенденція знайде своє відображення в розвитку діяльності середнього та малого бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Alevizos Alevizakos. Investment Banking Monitor Quarterly / Alevizos Alevizakos // HSBC Global Research, Q2 2018. July 11, 2018
2. Banking and Capital Markets Outlook: Reimagining transformation [Електронний ресурс] // Deloitte. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/gx-fsi-dcfs-2019-banking-cap-markets-outlook.pdf>.

Лисенко Тая
магістрант
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІТ-ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Вітчизняний ринок інформаційних технологій перебуває на стадії активного становлення. Зокрема, зафіксовано відчутне збільшення експорту української програмної продукції та технологічних послуг. Україна наразі є провідним центром, щодо розробки програмного забезпечення в Центральній Європі. Українська ІТ-галузь продовжує розвиватися і нарощувати свій експортний потенціал. Як свідчать дані платіжного балансу, протягом 2019 року Україна сумарно експортувала ІТ-послуг за кордон на суму \$ 4,17 млрд. Приріст експорту в порівнянні з 2018 роком склав понад 28%.

Український ринок ІТ-послуг демонструє швидкі темпи зростання, зокрема в 2019 році обсяг експорту високотехнологічної продукції досягнув другої позиції в структурі найбільш експортованих секторів послуг. Але потрібно більш детально дослідити темпи зростання експорту ІТ продукції у порівнянні з загальним експортом товарів та послуг.

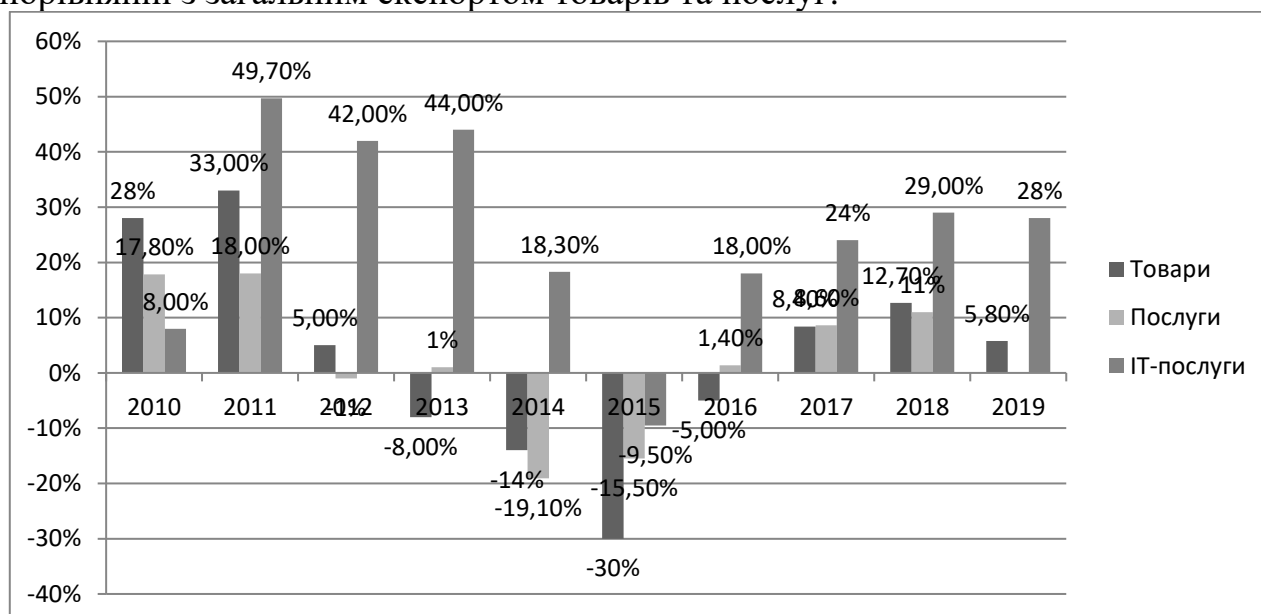

Рис. 1 Динаміка українського експорту товарів та послуг у порівнянні з ІТ-послугами протягом 2010 – 2019 років, (%)

*Складено та розраховано автором на основі: [1].

Протягом 2016-2019 років ринок ІТ-послуг демонструє темпи зростання понад 20% щорічно. За оцінками експертів, зростання буде відбуватися до 2020 року, а отже об'єми експорту, кількість зайнятих осіб та замовників зростатиме. Динаміка експорту ІТ-послуг має найбільш стійку тенденцію у порівнянні з експортом товарів та послуг. Головними факторами зростання українського ІТ-експорту є високий попит на відповідні послуги на глобальному ринку, а також

збереження контрактної моделі при взаємодії компаній і фахівців.

Зростання ІТ-ринку на території України відбувається за рахунок збільшення кількості вітчизняних та іноземних компаній. Оцінка кількості ІТ-компаній, що функціонують в Україні відрізняється в залежності від різних джерел.

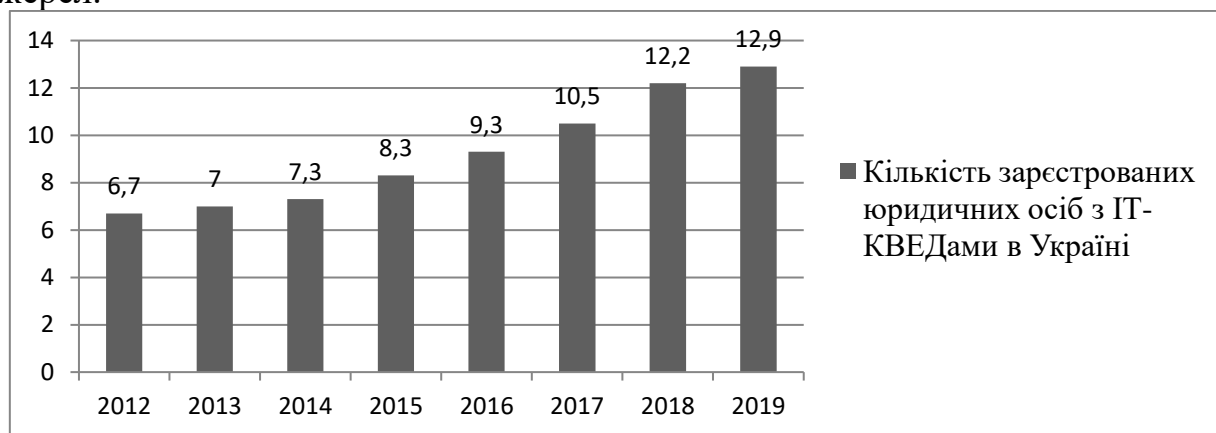

Рис. 2 Динаміка кількості зареєстрованих юридичних осіб з ІТ-КВЕДами в Україні протягом 2014 – 2019 років, (тис. осіб)

*Складено та розраховано автором на основі: [2].

Отже, протягом 2012-2019 років кількість зареєстрованих юридичних осіб в ІТ галузі України збільшилась на 6 тисяч. За офіційними даними на кінець другого півріччя 2019 року їх кількість досягла 13 тисяч осіб. Близько 4 тисяч компаній мають обсяг персоналу до 80 співробітників. Зареєстровані підприємства та організації із вказаними КВЕД займаються комп'ютерним програмуванням, діяльністю із керування комп'ютерним устаткуванням, консультуванням з питань інформатизації та створюють видання комп'ютерних ігор. Розвиток ІТ-індустрії в регіонах України відбувається неоднорідно. Кількість зареєстрованих компаній тяжіють до найбільших міст України, що можна побачити на наступному рисунку.

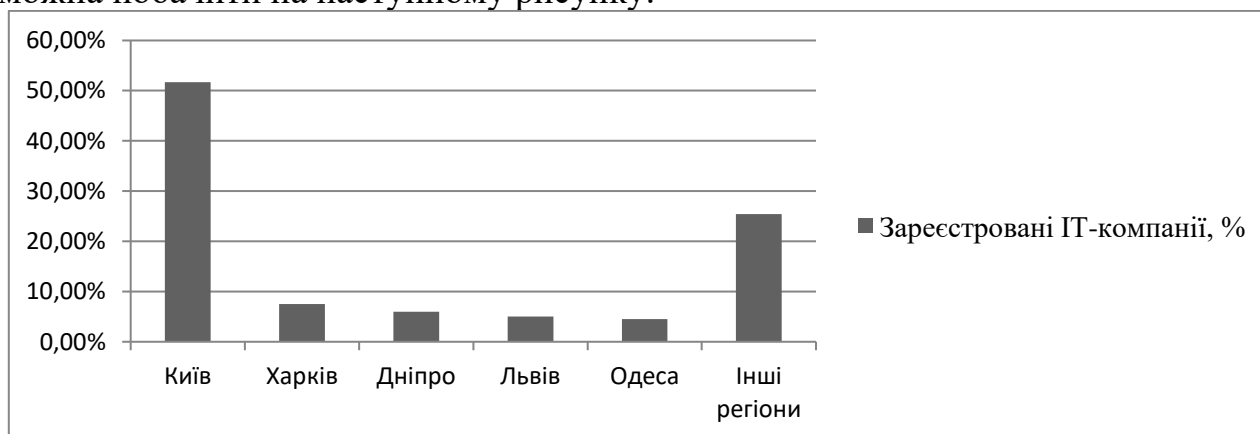

Рис. 3 Географічна структура кількості зареєстрованих ІТ-компаній за регіонами України у 2019 році, (%)

*Складено та розраховано автором на основі: [2].

Аналізуючи географічну структуру розташування ІТ-компаній слід відзначити, що понад 50% розташовано саме в місті Київ, що має великий людський потенціал, розвинуту транспортну та мережеву інфраструктуру.

Наступні позиції займають Харків, Дніпро та Львів, де кількість зайнятого населення в індустрії складає від 25 до 10 тис. осіб. Частка регіонів в споживанні ІТ в сегменті складає від 6-17%. Розвиток ІТ індустрії в регіонах України відбувається за рахунок плідної співпраці бізнесу з місцевими університетами, розвитком міської інфраструктури та проведення великої кількості спеціалізованих заходів (конференцій, хакатонів, мітапів), які сприяють покращенню експертизи та професіоналізму ІТ-спеціалістів.

Аналіз структури українського ринку ІТ послуг визначив окремі закономірності та загальні тенденції, що полягають в переважанні ІТ-аутсорсингу, системної інтеграції та розробки програмного забезпечення, які разом складають понад 75% ринку ІТ послуг. ІТ індустрія розвивається на території України з тенденціями постійного зростання кількості компаній та організацій, збільшення кількості зайнятих осіб великих міст України та інших регіонів України.

Незважаючи на позитивні тенденції розвитку ІТ-галузі, залишаються фактори, що негативно впливають на розвиток ІТ-індустрії в Україні: проблеми в питаннях захисту інтелектуальної власності; хитка репутація держави як надійного бізнес-партнера та недостатня підготовка майбутніх фахівців на базі освітніх закладів.

Але негативні тенденції також поступово змінюються. Підвищення якісної кваліфікації потенційного персоналу відбувається завдяки сприянню бізнесу на базі освітніх закладів, шляхом проведення мітапів, відкриття інжинірингових шкіл. Співпраця бізнесу та освіти формує об'єктивні передумови подальшого розвитку ІТ-індустрії.

ІТ-індустрія - один з ключових компонентів економіки України. При успішному розвитку вона здатна надати і вже робить позитивний вплив на економічні показники. А це означає, що попит на ІТ-фахівців і їх мотивація будуть неухильно зростати.

Список використаних джерел

1. International Trade and Development 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2019_en.pdf
2. IT Ukraine Association Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/tsnua/ss-121306731>
3. IT industry in Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.n-ix.com/software-development-in-ukraine-2019-2020-market-report/>

Нагорний Дмитро
студент
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах сучасної глобалізації та інтернаціоналізації світового виробництва, іноземні інвестиції відіграють одну з основних ролей в забезпеченні зближення національних економік. Вони сприяють структурній перебудові економіки держави-донора інвестицій, її інтеграції та кооперації з міжнародним співтовариством, підвищенню її науково-технологічного рівня, ринковим перетворенням та служать джерелом капіталовкладень, що в результаті призведе до її економічного зростання. Яскравим прикладом ефективного використання іноземних інвестицій є такі країни як: Японія, Південна Корея, а також низка нових індустріальних країн (“країни-тигри”).

Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють роль головного каталізатора міжнародної інтеграції, що сприяє зміцненню сітогосподарських зв'язків. Дані компанії виступають основними суб'єктами іноземного інвестування, оскільки вони мають у своєму розпорядженні величезні обсяги акумульованих фінансових ресурсів, які використовуються для розширення власного виробництва та освоєння нових ринків.

Перш за все, необхідно визначити сутність даного поняття. Іноземні інвестиції – це вкладення капіталу та інших видів цінностей, що здійснюються резидентами однієї країни за кордон, в об'єкти інвестування з метою отримання доходу або досягнення соціального ефекту. Зазвичай, іноземні інвестиції класифікуються за двома основними ознаками:

- термін вкладення: короткострокові (до 1 року) та довгострокові (більше 1 року);

- мета вкладення: прямі іноземні інвестиції (будівництво нового промислового об'єкту або придбання контрольної частки пакетів акцій іноземної компанії) та портфельні іноземні інвестиції (отримання дисконту або відсотків).

Тобто основною відмінністю між прямими та портфельними іноземними інвестиціями є отримання права контролю над об'єктом.

Важливою тенденцією сучасної світової економіки є переважання обсягу прямих іноземних інвестицій, які надійшли до країн, що розвиваються, аніж до розвинених країн. Це свідчить, що з точки зору донорів інвестицій, дохідність об'єктів вкладень, які заходяться в країнах, що розвиваються, є більш вищою. Тобто інвестиційний потенціал розвинених країн, як реципієнтів вкладень, поступово вичерпується.

Україна є аграрно-промисловою країною, тобто спеціалізується на виробництві продукції з низькою доданою вартістю, тому в майбутньому вона не зможе підвищити рівень розвитку інших галузей економіки лише за

допомогою власних сил знань, можливостей та ресурсів. Таким чином, на сучасному етапі розвитку нашої держави, який характеризується переходом до ринкової економіки, залучення іноземних інвестицій є невід’ємною складовою успішного реформування вітчизняного господарства.

Розглянемо динаміку обсягів надходження прямих іноземних інвестицій до України у період з 2010 по 2019 рік.

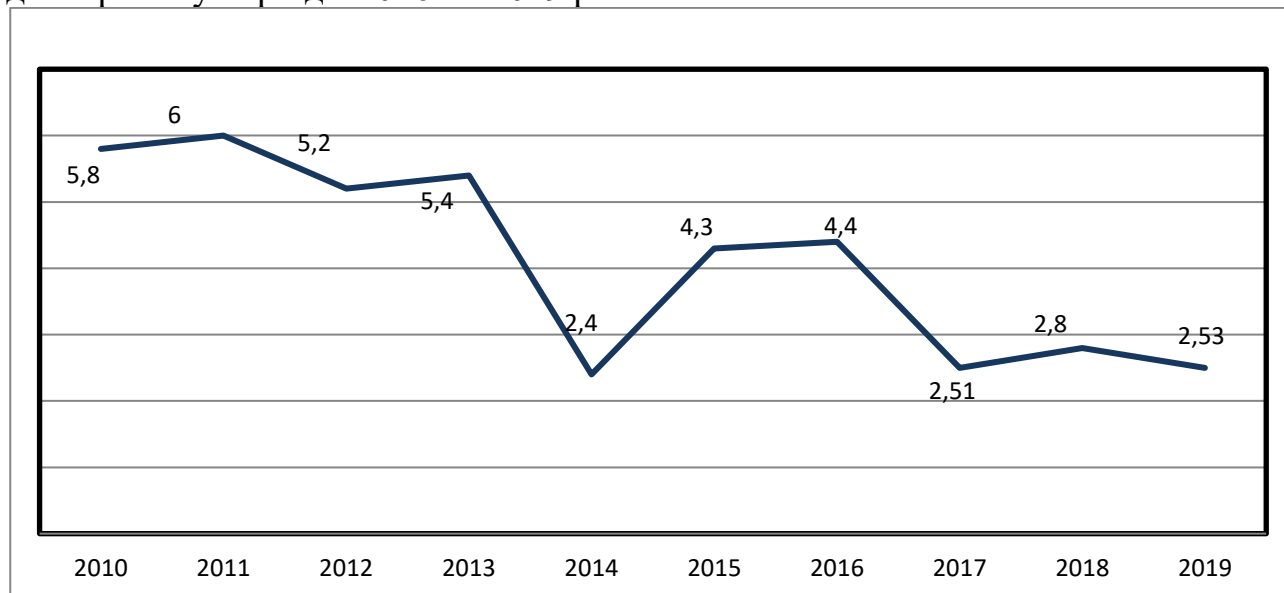

Рис. 1 Обсяг надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну та з України у 2010-2019рр. , млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [2]

Отже, в період політичної та економічної кризи в Україні обсяг прямих іноземних інвестицій зменшився на 55% - у 2014 р. вони становили 2,4 млрд. дол. США проти 5,4 млрд. США у 2013 р. Щодо останніх 3 років то обсяг капіталовкладень коливається, так : у 2019 році вони складають 2,53 млрд. дол. проти 2,8 млрд. у 2018 р. (зменшилися на 10%) та 2,51 млрд. дол. США у 2017 році . Це свідчить, що іноземні інвестори не мають перспективних прогнозів з приводу розвитку вітчизняної економіки, і тому немає значного збільшення притоку капіталу з-за кордону. Щодо обсягу висхідних інвестицій за кордон з України, то за даними Державного комітету статистики, вони складають лише 14,9 млн. грн. – це свідчить, що українські інвестори неспроможні вести активну міжнародну інвестиційну діяльність через недостатність фінансових ресурсів.

Також дослідимо розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами у 2019 році.

Таблиця 1

Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами у 2019 році (у % до загального обсягу)

Країна	Обсяг (млн. дол. США)	У % до загального обсягу
Кіпр	965,6	38,1
Нідерланди	308,1	12,2

Продовження табл. 1

Російська Федерація	200,5	7,9
Швейцарія	154,7	6,1
Австрія	104,1	4,1
Велика Британія	101,2	4,0
Угорщина	98,3	3,9
Франція	91,2	3,6
Польща	85,8	3,4
США	79,4	3,1
Інші	342,2	14,1

Джерело: складено автором на основі [2]

Отже, основним інвестором в Україну є Кіпр. Це пояснюється тим, що в даній країні дуже низький рівень податкового тягара і тому суб'єкти вітчизняної економіки реєструють власні підприємства на території Кіпру з метою мінімізації витрат і відповідно збільшення доходів. Таким чином, де-факто, дані капіталовкладення є українськими офшорними інвестиціями, які здійснюються не в інтерес української економіки, а на благо своїх власників.

Проаналізувавши дані, що характеризують стан сучасного іноземного інвестування в Україні, можна виділити наступні проблеми інвестиційного середовища, що стримують приплив додаткового іноземного капіталу:

- високий рівень корумпованості влади та недовіра до судової системи;
- низький рівень транспарентності бізнесу;
- волатильність національної валюти;
- недосконале законодавство (труднощі, що виникають в іноземних інвесторах при поверненні капіталовкладень та відкритті рахунків);
- сировинна спрямованість експорту (недостатній рівень технологічності готової продукції);
- низка галузей української економіки є монополізованими (енергетика, металургія, залізничний транспорт, нафтогазовий сектор).

Висновок: Отже, враховуючи проблеми, які притаманні вітчизняному інвестиційному клімату, можна зробити висновок, що уряд нашої країни повинен почати здійснювати реформи, перш за все, на правовому та інституційно-організаційних рівнях. По-друге, він мусить розробляти та втілювати таку інвестиційну політику, яка б сприяла надходженню іноземних інвестицій в науково-технологічний сектор, сфери ІТ та енергетики. Ці заходи стимулюватимуть не лише економічне зростання України, а й підвищення рівня добробуту населення.

Список використаних джерел

1. World Investment Report 2019 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Куліш В.А. Оцінка рівня розвитку іноземного інвестування економіки України // Науковий погляд: економіка та управління. - 2018. С. 171-182. - Режим доступу: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2018/1_59_2018/25.pdf

Новосад Лілія

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА СУТЬ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

«Сталий розвиток – це розвиток, який відповідає потребам сьогодення, без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [1]».

Актуальність проблеми сталого розвитку в світі на сьогоднішній день є очевидною. Загострення глобальних проблем – реалії сучасного життя планети. Сталий розвиток передбачає такий розвиток суспільства, при якому досягнення задоволення потреб людини відбувається без шкоди для навколишнього середовища та наступних поколінь.

Сталий розвиток – одне з найважливіших для людства питань, яким опікуються розвинені країни світу та міжнародні організації. Складність в досягненні всіх цілей сталого розвитку полягає в тому, що особливого поширення це питання набуло лише наприкінці XIX – на початку XX століття, хоча глобальні проблеми поглиблюються з кожним днем. І поставити на порядок денний проблему сталого розвитку потрібно було набагато раніше.

Історія формування концепції сталого розвитку включає наступні етапи (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи становлення концепції сталого розвитку

Рік	Діяльність	Короткий опис
1972	Перша світова конференція ООН з питань навколишнього середовища людини, Стокгольм, Швеція.	Під гаслом «Тільки одна Земля» була опублікована декларація та план дій щодо збереження довкілля.
1975	Міжнародний конгрес з навколишнього середовища людини (HESC), Кіото, Японія.	Підкреслювали ті самі проблеми, що і в Стокгольмі в 1972 році.
1979	Перша світова конференція з питань клімату, Женева, Швейцарія.	Орієнтована на створення досліджень щодо зміни клімату та моніторингу програм.
1984	Створення Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища та розвитку (WCED).	Завданням Комісії є співпраця між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, та прийняття глобальних планів розвитку охорони навколишнього середовища.
1990	Друга світова кліматична конференція, Женева, Швейцарія.	Подальший розвиток досліджень та моніторингу змін клімату. Програма та створення глобальної системи моніторингу зміни клімату.
1992	Конференція Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища та розвитку (Земляний саміт чи Ріо-конференція), Ріо-де-Жанейро, Бразилія.	У Декларації з Ріо були встановлені принципи сталого розвитку, а також основи для майбутніх завдань.

Продовження табл. 1

1997	Киотська конференція зі зміни клімату, Кіото, Японія	Киотський протокол був підписаний між країнами щодо скорочення викидів CO ₂ та інших викидів парникових газів, починаючи з 2005 року.
2000	ООН опублікувала декларацію тисячоліття.	Декларація, що містить вісім цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ), встановлена до 2015 року.
2002	Всесвітній саміт з питань сталого розвитку, Йоганнесбург, Південна Африка.	Звіт з результатами, досягнутими за час проведення конференції в Ріо, яка підтвердила попередні зобов'язання та визначила вказівки щодо реалізації цієї концепції в майбутньому.
2009	Третя світова кліматична конференція, Женева, Швейцарія.	Подальший розвиток глобальної системи моніторингу зміни клімату з метою своєчасного передбачення можливих катастроф.
2012	Конференція ООН Ріо+20, Ріо-де-Жанейро, Бразилія.	Двадцять років від конференції в Ріо, доповідь «Майбутнє, яке ми хочемо» відновили прихильність до цілей сталого розвитку та заохотило проблеми глобальної зеленої економіки.
2015	Саміт ООН з питань сталого розвитку 2015 року, Нью-Йорк, США.	Було опубліковано Порядок денний ООН щодо сталого розвитку, який встановлює 17 цілей розвитку тисячоліття, які мають бути досягнуті до 2030 року.

Джерело: [2]

З цих основних видів діяльності та документів було виділено три ключові елементи концепції: концепція розвитку (соціально-економічний розвиток відповідно до екологічних обмежень), концепція потреб (перерозподіл ресурсів для забезпечення якості життя для всіх); концепція майбутніх поколінь (можливість довгострокового використання ресурсів для забезпечення необхідної якості життя для наступних поколінь).

Основними завданнями, що постають сьогодні перед людством щодо сталого розвитку є: подолання бідності, гендерна рівність, економічне зростання, подолання наслідків зміни клімату та забезпечення загальносвітового миру.

З часу прийняття цілей сталого розвитку було вже багато позитивних зрушень. Країни почали включати цілі у національні плани та стратегії, і багато з них створили координаційні структури для послідовної реалізації цілей сталого розвитку. Зі 110 країн, що брали участь в сесіях політичних форумів у 2016, 2017 та 2018 роках, 35 згадали заходи щодо прив'язки цілей до свого національного бюджету або розглядали такі дії. Ряд країн створили координаційні структури для забезпечення послідовної реалізації сталого розвитку у різних секторах. Тим часом, зростає також мобілізація громадянського суспільства та неурядових організацій на користь сталого розвитку.

Висновок: Не зважаючи на все вищезазначене, існує ряд проблем, що перешкоджають впровадженню стратегії сталого розвитку в світі, а саме: недостатність фінансових ресурсів, військові конфлікти, світовий економічний спад, регіональні розбіжності між країнами, відсутність ефективного збору даних тощо. Сталий розвиток – першочергова задача, яку населення планети має вирішити. Аби домогтися економічного зростання, високого рівня життя

населення та добробуту усієї планети, потрібно впроваджувати концепцію сталого розвитку в соціально-економічне життя кожної країни, перш за все, на державному рівні. Адже саме держава відіграє ключову роль в забезпеченні сталого збалансованого розвитку своєї країни.

Список використаних джерел

1. Брундланд, Г. Наше спільне майбутнє: Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку, Оксфорд: Оксфорд Юніверсіті Пресс [Електронний ресурс]. – 1987. – Режим доступу: <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>
2. Tomislav Klarin The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues [Electronic resource]. – 2018. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/326164068_The_Concept_of_Sustainable_Development_From_its_Beginning_to_the_Contemporary_Issues

Паламарчук Дмитро

к.е.н.

Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

АНАЛІЗ СТАНУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

Україна за показниками енергоефективності суттєво відстає від країн Європи. В 2015 році було прийнято «Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року» (далі План), реалізація якого мала скоротити розрив та до 2020 року зробити країну енергоефективнішою.

План передбачав реалізацію широкого переліку заходів націлених на підвищення рівня енергоефективності в побутовому секторі, секторі послуг, промисловості та транспорті. Були визначені цілі яких планується досягти в 2020 р. - зниження кінцевого внутрішнього споживання енергії на 9% та проміжні цілі на 2017 р. – зниження відповідного показника на 5 %. За базу для порівняння було взято середньорічне споживання енергії в 2005-2009 р., що становить 72 372 тис. т н.е.. Тобто, за рахунок реалізації заходів передбачених Планом планувалось в 2017 році досягти економії в 3 612 тис. т н.е., а в 2020 році - 6 501 тис. т н.е.. В стратегії розглядалось два сценарії: базовий (в якому не передбачено суттєвих змін у вітчизняній енергетиці в порівнянні базовим для порівняння періодом) та оптимістичний (що враховує реалізацію передбачених Планом заходів). Вищезазначений обсяг економії є різницею між споживанням енергії за базовим та оптимістичним сценаріями (Табл. 1). Поставлені проміжні (на 2017 р.) та кінцеві (на 2020 р.) цілі по скороченню споживання енергії були номінально досягнуті ще на початку реалізації Плану, втім при оцінці прогресу потрібно зважати на те що сценарії викладені в стратегії враховували річне зростання економіки на рівні значно вищому ніж реальне зростання.

Таблиця 1

Очікувані та фактичні показники кінцевого споживання енергії

Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Прогноз* динаміки ВВП, %	0	3	4	5,5	5	4
Фактична динаміка ВВП, %	-9,8	2,4	2,5	3,4	3,2	-
Очікуване кінцеве енергоспоживання при звичайному розвитку ринку, млн тне	62,4	63,9	65,4	66,9	68,2	69,4
Очікуване кінцеве енергоспоживання після здійснення заходів з енергоефективності, млн тне	-	-	61,8	-	-	62,9
Фактичне кінцеве енергоспоживання, млн тне	47,5	48,7	47,3	48,5	-	-

*Прогноз зроблений Standard & Poors в 2014 році

Джерело: складено за даними [1, 2]

Згідно прогнозу Standard & Poors, на основі якого робилися припущення в Плані, в 2018 році обсяг ВВП України мав досягти 398,6 млрд. дол. (за ПКС 2011 р.), а по факту ВВП в цьому ж році був на рівні 346,9 млрд. дол. (за ПКС 2011 р.). Таким чином, досягнуте зниження споживання енергії потрібно порівнювати з наміченим Планом враховуючи коригування на різницю в прогнозованих та реальних темпах економічного зростання, тобто фактичний прогрес в скороченні споживання енергії пов'язаний, в тому числі, і з повільним економічним ростом, а звідси нижчим ніж передбаченим в Плані попитом на енергію. В розрізі по секторах споживання енергії найбільше скорочення споживання відмічено в промисловості – 46 % (табл. 2) (за цей же період обсяг доданої вартості створений промисловістю скоротився на 29,2 %, з 37,7 млрд. дол. (за ПКС 2010 р.) в середньому за 2005-2009 рр. до 26,7 млрд. дол. (за ПКС 2010 р.) в 2018 р. [3]).

Таблиця 2

Структура кінцевого споживання енергії

Показник	2005-2009	2015	2016	2017	2018	Динаміка (порівняння 2018 до середнього за 2005 - 2009 рр.)
Загальне кінцеве енергоспоживання, тис. т н.е.	72237	47512	48707	47396	48524	
Промисловість, тис. т н.е.	30735	16409	14955	15098	16501	-46,3
Транспорт, тис. т н.е.	12521	8750	9165	9624	9633	-23,1
Домашні господарства, тис. т н.е.	23511	16554	17588	16487	16203	-31,1
Сектор послуг	3391	3838	4856	4337	4277	26,1
Сільське, лісове та рибне господарств, тис. т н.е.	2079	1961	2143	1850	1910	-8,1

Джерело: складено за даними [1, 2]

В зниження обсягу споживання енергії найбільший вклад внесло скорочення споживання промисловістю – 60 % від обсягу зменшення, побутовим сектором – 31 % та транспортом - 12 %. В той же час в Плані найбільші сподівання були покладені на скорочення споживання енергії побутовим сектором – 49,6 % від загальної економії, від промисловості очікували внеску в 24,8 %, від сфери послуг – 16 % (сфера послуг єдиний сектор, де попри очікуванням обсяг споживання енергії зріс в порівнянні з базовим рівнем).

Висновок: За всіма секторами споживання енергії, за виключенням сектору послуг, протягом періоду, що досліджувався спостерігалось зменшення споживання енергії. Попри те що реальна макроекономічна ситуація

відрізнялася від передбаченої в Плані, все одно можна стверджувати, що проміжні цілі виконані та припускати, що з великою долею вірогідності будуть досягнуті і планові показники на 2020 рік, оскільки лише скорочення споживання енергії побутовим сектором перевищило обсяг планової економії за всіма секторами. Однак, визначення основних факторів такої економії потребує ґрунтовного дослідження, оскільки дасть розуміння того, які саме заходи державної політики призвели до таких результатів (відмова від субсидування цін на енергоресурси, державна підтримка енергомодернізації житлового сектору, чи ін.). Розуміння цього дозволить розробляти більш дієві плани по підвищенню енергоефективності вітчизняної економіки.

Список використаних джерел

1. Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. № 1228-р // Законодавство України [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001824-15>
2. Укрстат. Кінцеве енергоспоживання за 2007 - 2018 роки. [Електронний ресурс]: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/sg/ekolog/xls/k_ensp_u.xls
3. World Bank (2020). Industry (including construction), value added (constant 2010 US\$). [Electronic resource]: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.TOTL.KD>

Паламарчук Наталія

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна

РОЗВИТОК РИНКУ МАРКЕТИНГОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В КОНКУРЕНТНОМУ СВІТОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В сучасних умовах світового розвитку зростає рівень конкуренції між країнами та окремими підприємствами. Це призводить до необхідності пошуку засобів підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг як на мікро, так і на макрорівні. Одним з таких засобів є маркетингові послуги, вони дозволяють відшукати можливості та резерви підвищення конкурентоспроможності на рівні підприємств на створити конкурентні переваги країни на світовому ринку. Маркетингові послуги мають стабільний попит та є основою для динамічного розвитку підприємства та економіки країни в цілому.

Однією з організацій, що здійснюють моніторинг ринку маркетингових послуг в Україні є Міжнародна асоціація маркетингових ініціатив (МАМІ). Ця організація є офіційною галузевою організацією ринку маркетингових сервісів. Вона створена у 2006 році і станом на 2020 рік об'єднує близько 50 агентств [1].

Метою діяльності МАМІ є розвиток рекламного бізнесу, стимулювання конкуренції та підвищення професійного рівня компаній. З цією метою організація реалізує ряд проектів серед яких:

- розробка стандартів галузі з метою впровадження світових стандартів діяльності на українському ринку маркетингових досліджень,
- аналіз ринку маркетингових сервісів, що передбачає огляд ринку маркетингових сервісів - прогнози, підсумки, аналітику, а також проведення цінових досліджень,
- об'єктивний вимір об'єму та динаміки розвитку ринку, рейтингування ключових компаній і дослідження тенденцій.
- оцінювання маркетингових агенств за рівнем креативності,
- залучення фахівців, науковців та студентів для обміну досвідом та підвищення рівня знань у сфері маркетингу.

Крім цього МАМІ спільно з Всеукраїнською Рекламною Коаліцією (ВРК) проводить щорічний Wow Done Awards - міжнародний фестиваль всіх видів маркетингових і digital комунікацій, що об'єднує провідних світових фахівців у галузі маркетингу та реклами.

Для визначення об'єктивної оцінки обсягу ринку та тенденцій його розвитку, а також з метою підвищення прозорості ринку маркетингових сервісів в Україні для учасників ринку МАМІ щорічно складає рейтинг агентств маркетингових сервісів України згідно доходів. В її основі - сукупна річна виручка від реалізації (billing) згідно з класифікацією за видами маркетингових сервісів. Класифікація маркетингових сервісів за інструментарієм наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація маркетингових сервісів за інструментарієм [1]

Вид маркетингового сервісу	Перелік послуг
Consumer marketing	Розробка стратегії програм зі стимулювання продажів. Розробка національних і локальних програм зі стимулювання продажів: створення креативних концепцій, механік, матеріалів. Підготовка, організація та проведення польових робіт: семплінги, дегустації, подарунок за покупку, розіграші / конкурси, зberi і отримай, поширення інформаційних матеріалів, консультування у полиць.
Trade marketing	Розробка рішень і стратегій в області торгового маркетингу, дослідження в роздрібній торгівлі (Trade Marketing Strategic Planning and Marketing Audit). Творча розробка ТМ-комунікацій. Програми стимулювання продавців. Польові роботи.
Event Marketing & Sponsorship	Розробка концепції збуту та реалізації. Заходи по торговельній марці для кінцевого споживача. Заходи по торговельній марці для бізнес споживача. Experiential Marketing

Продовження таблиці 1

Loyalty marketing	Розробка стратегій побудови персоналізованих відносин, програм лояльності та їх реалізація. Послуги прямої розсилки. Управління базами даних. Послуги колл-центру або контакт-центру (Call & Contact Centers Services).
Non-standard communications	Для різних видів компаній та підприємств (Life placement, ambient media, viral campaigns).

За період з 2017 по 2019 рр. ринок маркетингових сервісів України демонструє постійне зростання. Найбільшими темпами (25% у 2018 р. та 35% у 2019 р.) зростає сервіс, що спрямований на розробку концепції збуту та реалізації. Щорічний приріст на 20% відбувається у сервісі по розробці стратегій програм по стимулюванню продаж. На 15% і у 2018 р. і у 2019 р. зріс сервіс у сфері програм мотивації та контролю персоналу. Зростання на 10% щороку відбувалось у сервісі по розробці програм лояльності та їх реалізації, а також у сервісі нестандартних комунікацій (таблиця 2).

Таблиця 2

Обсяг ринку маркетингових сервісів України у 2017-2019 рр. (млн. грн.) [1]

Маркетинговий сервіс	2017	2018	2019
Загальний обсяг ринку, у тому числі:	4548	5321	6352
Trade marketing	1700	1955	2248
Loyalty marketing	850	935	1028
Consumer marketing	950	1140	1368
Event Marketing & Sponsorship	920	1150	1553
Non-standard communications	128	141	155

Слід зазначити, що основними тенденціями розвитку ринку маркетингових послуг в Україні є зростання витрат на маркетингові послуги у загальних витратах підприємств. При цьому компанії прагнуть оптимізувати свої витрати з метою забезпечення реального результату і налаштовані платити більше лише за якісні маркетингові сервіси, що забезпечать зростання обсягів реалізації. Відбувається зростання ролі інновацій у сфері маркетингових послуг як засобу реалізації креативного підходу у діяльності підприємства загалом. Це проявляється як у застосуванні нестандартних інноваційних підходів так і у використанні інноваційних інструментів у традиційних підходах. Також зростає інтерес до нових технологій, що дозволяють забезпечувати якісніші комунікації та розвиток програм лояльності. Ці тенденції повністю відповідають світовим тенденціям розвитку та спрямовані на підвищення конкурентоспроможності сфери маркетингових послуг. Підготовка персоналу у сфері маркетингу спрямована на підготовку «універсальних працівників», що можуть ефективно працювати у різних напрямках маркетингових сервісів. Основною проблемою залишається міграція кваліфікованих кадрів закордон та у IT-сферу.

Висновок: Таким чином можна стверджувати, що ринок маркетингових послуг України динамічно зростає, що забезпечує поступове нарощування конкурентних переваг українського бізнесу у світовому просторі. В перспективі очікується подальший розвиток даного ринку, особливо у напрямку пошуку

креативних ідей з метою стимулювання розвитку брендів та впровадження інноваційних технологій у маркетингову діяльність загалом. На ринку маркетингових послуг відбувається формування попиту на маркетингові заходи, що дозволяють забезпечити глибинні трансформації, а не лише мають короткостроковий позитивний вплив на діяльність. Все більше підприємств прагнуть бачити в маркетинговому агентстві надійного партнера з персональним підходом для формування тривалих відносин ефективної взаємодії. Однією з проблем, що потребує пошуку шляхів вирішення, є активний відтік робочої сили за кордон, що негативно позначається на кількості персоналу у сфері польових досліджень, крім цього це призводить до зростання витрат на аутсорсингові послуги. Негативною тенденцією є висока ймовірність виникнення чергової економічної кризи, що призведе до скорочення ринку маркетингових послуг в Україні та світі.

Список використаних джерел

1. Міжнародна асоціація маркетингових ініціатив. Офіційний сайт. -
Режим доступу: <http://www.mami.org.ua/uk/>

Пасенко Вікторія

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ У БУДІВНИЦТВІ

Щороку перед формуванням фінансової звітності будівельного підприємства за рік всі юридичні особи, мають проводити суцільну інвентаризацію активів і зобов'язань. Так, суцільна інвентаризація охоплює всі види зобов'язань і всі активи підприємства незалежно від їх місцезнаходження. Слід відмітити, що інвентаризації підлягають також активи й зобов'язання, які обліковуються на позабалансових рахунках. Інвентаризація здійснюється відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом МФУ від 02.09.2014р. №879 [1].

Для будівельних підприємств затверджено галузеві Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт [2], норми яких слід враховувати при організації обліку на підприємстві.

На більшості підприємств інвентаризація проводиться формально, без дотримання необхідних вимог або не проводиться взагалі. Керівникам підприємств необхідно пам'ятати, що інвентаризація є не лише обов'язковою умовою ведення обліку, але і надійним інструментом для контролю за веденням господарської діяльності підприємства.

Головною метою інвентаризації є встановлення збереження майна підприємства, встановлення недоліків в його збереженні та використанні, викриття фактів недостачі цінностей, їх псування та розкрадання, якщо вони мали місце і забезпечення усунення виявлених недоліків.

Для будівельної продукції питома вага матеріалів більше 50%, а через неналагоджену систему обліку і контролю, матеріаломісткість будівельно-монтажних робіт перевищує світові стандарти.

Особливої уваги потребують будівельні матеріали відкритого зберігання (пісок, цегла, камінь тощо), адже найчастіше виявляються факти розкрадання саме цих запасів на будівництві, а за статистикою близько 90% нестач та розкрадань виявляють під час інвентаризації.

Розглянемо детальніше порядок та особливості проведення інвентаризації матеріалів відкритого зберігання.

Так як їх зберігають на відкритих майданчиках, насипом, найчастіше в хаотичному вигляді, то за таких умов достовірно визначити наявність запасів неможливо.

Для обліку руху матеріалів відкритого зберігання неможливо дотримуватися загальноприйнятого порядку. Через те, що вони мають значний обсяг та вагу їх недоцільно зберігати на головному складі підприємства, неможливо проводити оформлення безпосередньо кожної операції з відпуску документально (вимогами, лімітно-забірними картками тощо). Матеріально-відповідальна особа не в змозі щоденно визначати кількість витрачених запасів за фактичною вагою або обмірюванням кожного виду запасів.

При таких умовах кількість витрачених будівельних матеріалів доцільно визначати у результаті інвентаризації, наприкінці останнього робочого дня звітного місяця як суму залишку запасів на початок періоду та кількості запасів, що надійшли протягом місяця, за мінусом реалізованих запасів протягом місяця та їх залишку на кінець періоду. Отже необхідно використовувати інвентарний метод обліку списання матеріалів.

Для проведення інвентаризації створюється інвентаризаційна комісія, яка призначається керівником. Перевірку фактичної наявності матеріалів проводять з обов'язковою участю матеріально-відповідальної особи.

Для полегшення роботи інвентаризаційної комісії запасам відкритого зберігання необхідно надати певної геометричної форми (прямокутника, куба, конуса тощо).

Сипучі будівельні матеріали (щебінь, пісок, цемент), особливо відкритого зберігання, важко виміряти, бо вони зберігаються насипом на спеціальних майданчиках. Тому перед інвентаризацією матеріально відповідальні особи повинні надати їм певної геометричної форми (паралелепіпеда, конуса тощо). Кількість матеріалів визначається шляхом обмірювання і розрахунків: визначається математично об'єм відповідного паралелепіпеда, конуса або куба і вага однієї одиниці вимірюваних матеріалів зважуванням; отримані величини перемножуються. Інші матеріали перевіряють шляхом зважування, перерахунку тощо. Присутність матеріально відповідальної особи при цьому обов'язкова.

Якщо для обліку використовують вагові вимірники (тонни, кілограми), то об'ємні показники необхідно перевести у вагові.

Перехід комісії до інвентаризації наступного виду будівельних матеріалів повинен відбуватися лише після повного завершення інвентаризації попереднього виду матеріалів.

Фактичні залишки матеріалів робоча комісія вносить до інвентаризаційного опису, також до нього додають акти обмірів і розрахунків матеріалів.

В окремому інвентаризаційному описі відображають будівельні матеріали, які стали непридатними або неліквідними. Після закінчення інвентаризації інвентаризаційні описи передаються в бухгалтерію для зіставлення фактичної наявності запасів з обліковими даними і складання порівняльної відомості за запасами, за якими встановлено відхилення від облікових даних (нестачі, надлишки). Інвентаризаційна комісія вносить пропозиції щодо врегулювання інвентаризаційних різниць. Після затвердження протоколу комісії керівником результати інвентаризації відображають в обліку.

Висновок: Значною проблемою ведення обліку, організації та проведення інвентаризації матеріалів на будівництві є недосконалість чинних законодавчо-нормативних актів. Так як Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [1] в загальному регламентує порядок проведення інвентаризації та не враховує специфіки обліку в окремих галузях, зокрема в будівництві.

Отже, слід зазначити, що «добросовісна» інвентаризація є вкрай необхідна для будь-якого будівельного підприємства. При організації та проведенні інвентаризації будівельних матеріалів необхідно враховувати ряд особливостей обліку матеріалів відкритого зберігання. Існує потреба переглянути та удосконалити нормативну базу, яка регулює облік матеріалів в будівництві з метою врахування сучасних вимог.

Список використаних джерел

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердж. наказом МФУ від 02.09.2014р. №879 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 12.03.2020).

2. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: Затв. наказом Міністерства регіонального будівництва від 16.02.2004р. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0030509-04> (дата звернення: 12.03.2020).

Пасенко Вікторія

к.е.н., доцент

Литовченко Ірина

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В процесі розвитку економічної структури держави, кожен аспект вдосконалення повинен базуватись на підвищенні зайнятості населення і заохочення іноземного інвестування, яке формується під впливом податкового контролю і системи оподаткування. Тільки створивши досконалу систему оподаткування уряд країни матиме змогу збільшити бюджет і залучити іноземних інвесторів для подальшого вигідного співробітництва.

Метою дослідження є аналіз особливостей спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, розроблення рекомендацій покращення системи та усунення можливих проблем на етапі її удосконалення.

Згідно з нормами Податкового кодексу України було запроваджено спрощену систему оподаткування, обліку та звітності [1]. Вона включає в себе вимоги які повинні обов'язково виконуватись в результаті діяльності:

- юридична особа чи фізична особа - підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим цією главою, та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному цією главою;

- суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на групи платників єдиного податку.

Податковий кодекс України виділяє такі групи підприємців платників єдиного податку:

1. Перша група – фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300000 гривень;

2. Друга група – фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

- обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень.

3. Третя група – фізичні особи — підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень;

4. Четверта група - сільськогосподарські товаровиробники.

Запровадження такої системи включає в себе чимало переваг. До основних позитивних аспектів належать:

- збільшення граничного обсягу доходу в 5 разів, надав суб'єктам малого підприємництва право збільшити граничні масштаби діяльності в 5 разів, сплачуючи єдиний податок;

- відміна механізму збільшення ставки єдиного податку в залежності від кількості осіб, що працюють за наймом;

- введення більш глибокої диференціації ставок єдиного податку;

- значне розширення бази оподаткування єдиним податком у зв'язку з переходом від виручки до доходу за податковий (звітний) період;

- відміна подвійного оподаткування щодо ПДВ [2].

Проте попри всі переваги такої системи слід виділити і деякі незначні недоліки, які заважають суб'єктам малого підприємництва піднятися на найвищий рівень економічного розвитку:

- складність та тривалість процесу зміни форми оподаткування або припинення діяльності та зняття з обліку;

- значний фіскальний тиск по розрахунках за платежами єдиного соціального внеску тощо [3].

Однією з найважливіших особливостей обліку є те, що платники єдиного податку починаючи з 2011 року зобов'язані сплачувати до бюджету не лише фіксовану суму, а й окремо Єдиний соціальний внесок, розмір якого залежить від законодавчо встановленого рівня мінімальної заробітної плати [4].

Суб'єкти малого підприємництва в наш час відіграють велику роль в наданні нових робочих місць та забезпеченні світового ринку якісною продукцією за доступними цінами. Такий вид діяльності намагається врегулювати дисбаланс в державі та зменшити вплив монополій на цінову політику. Із запровадженням вигідних правил та усуненням всіляких бар'єрів, підприємці зможуть назавжди забути про «тіньову політику» і будуть докладати всі зусилля для розквіту власної держави на взаємовигідних умовах. Одним із методів покращення податкової системи є встановлення податкового контролю, який би не перешкоджав залученню іноземних інвесторів. Також значний поштовх для подальшого процвітання можуть дати загальні правила і положення в яких буде трактуватись поетапний хід розвитку суб'єктів малого підприємства, як приклад до кожного етапу буде представлено зауваження і поради представника який досяг чималого успіху у даній сфері [5].

Висновок: Отже, підвівши підсумки можна сказати, що спрощена система дуже важлива в наш час. Її запровадження призвело до значних змін в світовій економіці і стало чималим поштовхом для створення оптимальних умов існування та запровадження нормального робочого ладу для суб'єктів малого

підприємництва, що призведе до міжнародного економічного зростання в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р./ ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print> (дата звернення: 24.03.2020 р.).
2. Прімерова О.К., Буй Т.Г. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*, 2018. №9. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6533> (дата звернення: 24.03.2020 р.).
3. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: в 3 т. / за ред. чл. кор. НАН України А.І. Даниленка. Київ, 2008. 468 с.
4. Кміть В.М., Климусь Р.Р. Особливості становлення та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. *Молодий вчений*. 2016 р. № 4(31) URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/4/20.pdf> (дата звернення: 24.03.2020 р.).
5. Абрамчук М. Ю., Кабанець К.М. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: переваги та недоліки. *Економічні проблеми сталого розвитку*: матеріали Міжнар. наук.-прак. конф. імені проф. О.Ф. Балацького, 27 травня 2015 р. Суми : СумДУ, 2015. С. 323–324.

Пастернак Ярослава

к.е.н, доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Заробітна плата є основним джерелом доходів найманих працівників підприємств, організацій, установ, від рівня якої залежить їх добробут. Заробітна плата має подвійну суть: з одного боку – це стаття витрат роботодавця, з іншого – джерело доходу працівника. В сучасних умовах рівень заробітної плати є саме тією підставою, що приводить працівника на його робоче місце, а облік праці та її оплати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти повному використанню робочого часу, підвищенню продуктивності праці, а також правильному розрахунку заробітної плати з метою оподаткування.

Протягом усього періоду незалежності України система оподаткування заробітної плати зазнавала значних змін. Проблема оподаткування заробітної плати зачіпає інтереси як роботодавців, на яких покладаються функції податкових агентів, та держави, котра є одержувачем утриманих та нарахованих на доходи фізичних осіб податків і зборів, так і найманих

працівників, визначаючи фактичний рівень їх доходів. Об'єктом оподаткування податків і платежів є заробітна плата працівників.

Нарахування та утримання на заробітну плату поділяють дві категорії:

- нарахування – сплачує підприємство за рахунок власних коштів – Єдиний соціальний внесок;

- утримання – справляються із заробітної плати працівника – Податок на доходи фізичних осіб, Військовий збір.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [1]. Згідно з нормами ч. 5 ст. 8 Закону про ЄСВ, єдиний внесок для всіх платників єдиного внеску (крім пільгових категорій) встановлено в розмірі 22% до бази нарахування єдиного внеску [1].

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – загальнодержавний податок, який стягується з доходів фізичних осіб резидентів та не резидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні [2]. Ставка даного податку з 2016 року і до цього дня ставка становить 18%.

Військовий збір (ВЗ) – загальнодержавний податок, який стягується з доходів фізичних осіб резидентів та не резидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні [3].

Військовий збір був введений як обов'язковий платіж після прийняття в 2014 році змін до Податкового кодексу України, якими тимчасово встановлено новий збір з найманих працівників в розмірі 1,5 % з нарахованої суми доходу. Встановлення військового збору планувалося державою на незначний термін до 1 січня 2015 року, однак вже згодом були прийняті нові зміни до ПКУ, які продовжили дію даного збору. Тому на сьогоднішній день продовжуються дискусії стосовно того, чи не стане дане нововведення постійною практикою і після завершення подій на Сході країни, чи надалі збиратиметься військовий збір з працюючого населення для утримання Збройних сил України [4].

Формування системи оподаткування заробітної плати в Україні має враховувати всі можливості таких податкових платежів і міжнародний досвід країн з розвиненою ринковою економікою, а також відповідати соціально-економічній ситуації в країні, координуватися з макроекономічною фінансовою політикою і стратегією соціально-орієнтованого економічного зростання [5, с. 27].

Практика оподаткування фізичних осіб європейських країн не може бути беззастережною основою для вибору напрямів реформування податкової системи в Україні, оскільки не існує однакового підходу до обчислення та сплати податків і платежів. Проте податковий тягар не має зменшувати економічну активність платника та перешкоджати внутрішній раціональній організації виробництва, його зовнішній орієнтації на попит споживачів.

Основне правило побудови податкової системи з цією метою – її прозорість та відкритість.

Висновок: Рівень оплати праці є показником добробуту суспільства, тому головними напрямками реформування податкової системи в частині заробітної плати є:

- пониження ставок податків та зборів;
- зменшення кількості податків та зборів, що забезпечить раціональний порядок організації бухгалтерського обліку та скорочення затрат робочого часу облікових працівників;
- скорочення контролюючих органів та зменшення обсягу і періодичності податкових перевірок;
- система податкових пільг.

Держава має достатньо сильні позиції у визначенні політики щодо заробітної плати, а важливим завданням держави і надалі має бути створення сприятливих умов для розвитку виробництва та підприємництва, реформування податкової системи в частині заробітної плати шляхом зниження податкового навантаження.

Список використаних джерел

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення: 12.03.2020).

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.03.2020)..

4. Нефьодова Ю.М., Журавльова Т.В. Немає нічого більш постійного, ніж тимчасове: військовий збір. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1916/> (дата звернення: 12.03.2020).

5. Безверхий К. Облік і звітність розрахунків за податком на доходи фізичних осіб. *Бухгалтерський облік і аудит*. №15. 2015. С. 27-37.

Петкова Леся

д.е.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

В світовій економічній динаміці 2020 рік ознаменувався початком глобальної рецесії, що була цілком очікуваною з огляду на тривалий період попереднього зростання, нагромадження глобальних диспропорцій, передусім на фінансових ринках тощо. Особливістю нинішнього початку глобального спаду стала не лише безпрецедентна подія – пандемія коронавірусу, але і досить несподівана «нафтова війна» між Саудівською Аравією, іншими

країнами ОПЕК та РФ. Прискорене падіння цін на світових енергетичних ринках посилює негативні тенденції скорочення економічної активності в глобальному вимірі.

Серед науковців, експертів, у медійному середовищі ширяться спроби прогнозу подальшої глобальної ситуації в контексті стійкості існуючих національних економічних моделей, можливостей регіональних інтеграційних об'єднань, потенціалу та спроможності міжнародних організацій, їх здатності ефективно протидіяти зовнішнім та внутрішнім викликам. Гострота та нестандартний характер заходів протидії пандемії коронавірусу ставить на порядок денний не лише переформатування глобальних ринків товарів, послуг, але і перспективи зміни глобального світоустрою. Наскільки вірогідними є такі зміни?

Узагальнюючи наявний досвід боротьби з пандемією та економічною рецесією, МВФ визначає три основні задачі для національних урядів та міжнародних організацій: підтримка національних систем охорони здоров'я, що опинились перед безпрецедентним викликом; міжнародна допомога країнам із низькими доходами, оскільки вони мають суттєво гірші можливості протистояти загрозам (понад 80 країн, в їх числі – Україна, звернулись за додатковою фінансовою допомогою до МВФ, що декларує готовність витратити весь кредитні можливості – близько 1 трлн. дол. США); максимальна координація заходів протидії на глобальному рівні.

Національні уряди також вживають активних заходів з мінімізації наслідків кризи та пандемії. Як і в попередніх ситуаціях глобального економічного спаду, вживаються заходи монетарного послаблення, суттєву фіскальну та кредитну підтримку отримує бізнес для мінімізації втрат від рецесії. Так, політика ФРН передбачає 750 млрд. євро допомоги економіці та бізнесу у зв'язку з пандемією. З них 156 млрд. – допомога малому бізнесу та громадянам (50 млрд. – підтримка мікропідприємств та малого бізнесу; надбавки працівникам за скорочення робочих годин; базовий дохід для 1,2 млн громадян; безлімітна кредитна програма для середнього бізнесу; скорочення податкових надходжень на 33,5 млрд. євро). Затверджена антикризова програма США на 1,8 млрд., що передбачає як підтримку як бізнесу, так і громадян: пільгові кредити штатам, містам, великим компаніям та середньому бізнесу; гранти для некомерційних організацій; одноразові допомоги залежно від рівня доходів сім'ї; подовження терміну виплат тимчасових допомог по безробіттю тощо.

Показовою є реакція ЄС на новітні загрози, що відображає чітке усвідомлення переваг партнерства і солідарності в їх подоланні, перевагу колективних та скоординованих заходів проти індивідуальних рішень. З цією метою Європейська комісія реалізує Ініціативу з інвестування як відповідь на коронавірус (CRII) для мобілізації політики згуртованості та швидкості реагування на загрози [1]. Основними завданнями європейської політики

протидії пандемії та економічному спаду визначені підтримка систем охорони здоров'я, ринків праці, підтримка малого та середнього бізнесу і допомога найбільш постраждалим регіонам. Перелік заходів підтримки національного бізнесу, що запроваджені європейськими країнами можна розподілити за такими напрямками: податкове стимулювання (відтермінування та скорочення податкових платежів), фінансові гарантії для компаній, що потребують додаткових ресурсів в період кризи, спрощення умов кредитної підтримки, підтримка доходів населення, субсидії на заробітну плату при вимушеній неповній зайнятості тощо [2]. Приклад розвинутих країн та інтеграційних об'єднань дає можливість коригувати економічну політику інших держав в умовах пандемії та економічної рецесії.

Рівень державної участі та регулювання не лише економічної, але і приватної сфери – ще одне актуальне питання на цей час. На думку Ю.Н.Харарі, під час кризи людство стикається з двома особливо важливими виборами між тоталітарним наглядом та підтримкою і інформуванням громадян; між націоналістичною ізоляцією та світовою солідарністю [3]. Важливим є досвід країн, що швидше загальмували поширення епідемії. Деякі з них почали активно використовувати дані геолокації для відслідковування переміщення людей, що захворіли, чи до входять до груп ризику. В КНР, Тайвані, Сінгапурі, Південній Кореї, Ізраїлі використовуються різноманітні технічні рішення для моніторингу людей, їх переміщення, контактів. Так звана «цифрова стратегія ідентифікації людей» на період пандемії використовується і європейськими країнами. Для демократичних країн такі рішення є непростими, адже цілком реальною та усвідомленою за нинішніх обставин є загроза громадянським свободам. Тому їх урядова та міждержавна політика спрямована на максимально можливе поєднання необхідних обмежувальних заходів та захисту конфіденційності. Натомість, в автократичних державах публічна дискусія щодо доцільності використання додаткових інструментів державного контролю приватного життя відсутня. Оцінюючи перспективи посткризового періоду глобального розвитку, цілком можна припустити суттєву трансформацію політичних моделей в окремих країнах. Однак, визначальними залишатимуться існуюча політична традиція, зрілість та відповідальність політичних еліт та громадянського суспільства щодо реалізації пріоритетних світоглядних цінностей.

Висновок. Глобальна економіка сьогодні протистоїть серйозним викликам, вони численні. Методи подолання традиційних проблем циклічного спаду доповнюються щоденним досвідом подолання пандемії коронавірусу. Незважаючи на потребу в додатковому захисті національних економік, відтак, – відході від існуючої практики міжнародної інтеграції, об'єктивні причини її поновлення в посткризовий період не зникатимуть. Спільність нинішніх епідеміологічних, економічних, соціальних проблем обумовлює також і об'єднання зусиль щодо їх подолання. Як і з кожної кризи, світова економіка

вийде зміненою, але з новим досвідом протидії глобальним загрозам, кількість яких не зменшується.

Список використаних джерел

1. Coronavirus Response Investment Initiative URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/coronavirus-response/
2. Brief overview of corona-related national and regional policy measures taken to support SMEs URL: https://drive.google.com/file/d/13dJFoeyuOCMA6FPAnnfxM1n5rmvRSSqo/view?fbclid=IwAR3GrAy6u7np6HQ_i0ddiO-Fe4uzWIascJTEzDiH7_I9yzVlkyqdHUXPhG0
3. Yuval Noah Harari: the world after coronavirus URL: <https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75>

Пікалов Юрій

Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З РОЗРОБКИ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ

Інноваційний розвиток підприємств включає в себе одночасно і розвиток пізнання і господарювання. У сферах фізичних і біологічних явищ, які, в даний час, в основному, знаходяться в постпарадигмальній (науковій) фазі розвитку, процеси пізнання і господарювання розвиваються в тісному взаємозв'язку, характеризуючись при цьому відносною автономією.

Специфіка сфери інформаційних явищ, до якої відносяться підприємства, що виробляють програмні продукти, на поточному етапі полягає в тому, що вона знаходиться в допарадигмальній (емпірико-евристичній) фазі розвитку, для якої характерним є тісне переплетення фізичних технологій обробки даних з інформаційними практиками за допомогою емпіричного (продукти-аналоги) і евристичного (здогадки) знання. На цьому етапі для розробки комп'ютерних програм широко використовуються методи символного, зокрема, математичного моделювання, що є спрощенням відомого методу сходження від абстрактного до конкретного.

Сучасний етап розвитку характерний тим, що значне зростання продуктивності програмного виробництва, наукового рівня і якості програмних продуктів може бути досягнутий в результаті переходу до індустріальних методів. Прискорений перехід здійснюється завдяки широкому застосуванню парадигмальних інновацій, які вимагають вертикальної інтеграції розрізнених знань. Процес пізнання починається з практик і завершується практиками на вищому рівні якості. Цей процес символізується математично. фігурою параболи і тому названий нами параболізацією знань, яка забезпечує перехід до наукової фази розвитку в сфері інформаційних явищ. Параболізація є процесом взаємного впорядкування знань про інноваційні проблеми, з одного боку, і знань щодо абстракцій і методів, необхідних і достатніх для вирішення таких проблем, з іншого боку. Процеси відбору, накопичення, параболізації, пошуку і

реалізації знань, використовуваних в інноваційних процесах, реалізуються в рамках підсистеми в складі інноваційної системи підприємства, що виготовляє програмні продукти.

В цілому, на інноваційний потенціал підприємства діють як фактори внутрішнього, так і фактори зовнішнього середовища: якщо технічні та організаційні (практично повністю), а економічні та соціальні (частково) елементи інноваційного потенціалу підприємства безпосередньо ініціюють, створюють і використовують, то економічні, соціальні та юридичні складові вони тільки використовують. Саме створення новацій та використання нововведень становлять сутність реалізації інноваційного потенціалу підприємства. При цьому, реалізація інноваційного потенціалу можлива лише за умови достатніх інвестиційних ресурсів. Тому, на сучасному етапі господарювання, пріоритетного значення набуває активна реалізація інноваційного потенціалу за конкретними напрямками.

Серед міжнародних компаній, що активно використовують, нагромаджують та удосконалюють власний інноваційний потенціал та є лідерами у виробництві програмних продуктів варто відзначити «Microsoft», що входить в п'ятірку високотехнологічних компаній за підсумками 2019 року. Зокрема, дохід компанії склав 110 360 млн. дол. США, прибуток – 16 571 млн. дол. США, а вартість активів оцінюється у 258 848 млн. дол. США [1]. В екосистемі персональних комп'ютерів продовжують з'являтися інновації та сучасні моделі на базі «Windows», які забезпечують неперевершену продуктивність, відкривають нові можливості для використання і пропонують новітні безпечні інтелектуальні функції, які подобаються клієнтам. Компанія постійно анонсує підтримку бізнес-інновацій, адже бізнес все більше залежить від інтернет-підключень, але безпека залишається основним пріоритетним ключем до успіху. Концепція безпеки «Microsoft» йде на крок попереду, щоб захистити дані клієнтів та інтелектуальну власність. Ключові вдосконалення «Microsoft» формують нові переваги, сфокусовані на IoT-екосистемі та стартапах на базі «Azure» [2].

Висновок: таким чином, інноваційна діяльність з ряду причин істотно відрізняється від поточної, операційної діяльності підприємства і не може здійснюватися одночасно на базі використання одного і того ж економічного та виробничого потенціалу господарюючого суб'єкта. Для підприємств, що займаються виробництвом програмних продуктів, необхідним є вдосконалення інноваційного потенціалу у зв'язку з новими можливостями, що відкриваються з боку науково-технічного прогресу і новими потребами з боку ринку.

Список використаних джерел

1. The world's 500 largest companies [Електронний ресурс] // Fortune. Global 500. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://fortune.com/global500/2019/search/?sector=Technology>
2. Інновації у Microsoft [Електронний ресурс] // Ukraine economic engine. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.sfii.gov.ua/%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%83-microsoft/>

Подзігун Яна
студентка
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ І СПЛАТИ ЛІКАРНЯНИХ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

На сьогоднішній день тема лікарняних підіймається дуже часто, адже в країнах в стані карантину. Зараз, як не є актуальна тема законного оформлення всім документів підприємствами, яких вимагає така ситуація. Отже, на період карантину Фонд соціального страхування України надає допомогу усім працюючим, якщо:

- Робота пов'язана з обслуговування населення;
- Якщо особа, яка перебуває на карантині не може працювати через віддалений робочий стіл.

Звісно, що після карантину ситуацію мають проконтролювати з приводу правильності нарахування лікарняних. Щоб запобігти помилок до перевірки аудитором підприємство має керуватися умовами надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та тривалості її виплати чітко визначеними ст. 22 цього Закону і діють на всій території України незалежно від введення карантину.

При перевірці увага направлена на правильність оформлення лікарняного листа, де не може бути більше двох виправлень, обов'язково мають містити печаті та підписи двох сторін. Все зазначене має знайти своє відображення в таблиці та розрахунки мають бути проведені за допомогою програми і також без неї.

Найчастіше помилки допускаються при урахуванні стажу працівника та його середньої заробітної плати, часто алгоритм розрахунку відбувається не правильно, такі випадки були зафіксовані на близько тридцяти підприємствах. Ці помилки були зафіксовані при перевірках та діячі понесли відповідальність.

Потрібно пам'ятати, що Фонд соціального страхування України на шостий день непрацездатності повинен оплачувати лікарняний, але тільки у випадку вчасного (а саме не більше п'яти робочих днів з моменту прийняття рішення комісії з матзабезпечення) подання заяви-розрахунку. Вчасне подання забезпечить виплату. Це дійсно важливо, адже Фонд соціального страхування України може виплачувати лікарняні протягом двох місяців, саме через це зустрічались випадки шахрайства. А саме, по настанню виплати лікарняних від Фонду соціального страхування України касир міг присвоїти суму собі, адже якщо працівник не обізнаний він і не зрозуміє, що його обікрали таким чином, адже підприємство виплачує лікарняні разом із зарплатою в тому ж місяці. Таких випадків було зафіксовано близько сорока, і це легко перевіряється.

Висновок: Отже, при карантині підприємство повинно чітко дотримуватись законодавства та все вірно обраховувати не заводячи

працівників в оману. Всі лікарняні мають знайти своє документальне відображення, це дозволить уникнути штрафів та стягнень.

Задля того, щоб не помилитись і все зробити вірно рекомендую застосувати такі поради:

- Створити електронний гугл-реєстр в якому будуть фіксуватися випадки лікарняних з вільним доступом. Також відмічати в ньому поетапність процедури розрахунку лікарняного;

- Запровадження електронних лікарняних;

- Подвійна перевірка розрахунку, жодна програма не забезпечить постійної правильності;

- Збір документів та чек-лист відмічання їх по підприємству;

- Звіт з лікарняних з яким мають ознайомитися самі хворіючі;

- Контроль над подачею документів до Фонду соціального страхування України.

При дотриманні правил розрахунку лікарняних можливо запобігти виникненню безлічі проблем, тим паче ця тема на сьогодні потребує санації від держави, що вона і отримує.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23.09.1999 р. № 1105-XIV;

Пріхно Ірина

д.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО БАНКУ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Тема глобального партнерства є нині надзвичайно актуальною, активно підтримується у світі й задекларована Цілями сталого розвитку. Під глобальним партнерством слід розуміти загальну, всебічну співпрацю різних учасників задля вирішення глобальних проблем людства та забезпечення сталого розвитку суспільства [1, с. 127]. Використання механізму глобального партнерства допомагає об'єднати всіх учасників задля досягнення поставлених цілей.

Серед Цілей сталого розвитку зупинимося на таких: подолання бідності, гідна праця та економічне зростання, партнерство заради стійкого розвитку [2]. Реалізація перших двох цілей потребує значних фінансових ресурсів і вимагає від держави наявності міцної фінансової системи. Враховуючи, що фінансові системи більшості країн світу є надто залежними від світових криз і чутливими до негативних коливань, а також значна кількість країн у світі відчуває неспроможність забезпечити ефективне зростання у всіх сферах життєдіяльності, вирішити фінансові проблеми держав можна шляхом

взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями на умовах партнерства заради стійкого розвитку.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку є однією з міжнародних фінансових організацій, яка кредитує уряди країн світу, тим самим сприяючи зростанню рівня економічного розвитку та загального добробуту населення.

Діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) досліджували у своїх наукових працях В. Базилевич, О. Білорус, А. Гавриленко, Т. Гаврилко, А. Гальчинський, К. Клименко, В. Колосова, О. Михайлик, К. Рибальченко. Але реалії сьогодення потребують подальших досліджень Міжнародного банку реконструкції та розвитку як учасника глобального партнерства.

МБРР є однією з п'яти організацій Групи Світового банку, основною метою діяльності якого є – скорочення бідності, нарощування масштабів зростання достатку для всіх прошарків населення та сприяння сталому економічному розвитку країн [3, с. 43-44].

Основними цілями (завданнями), які ставить перед собою МБРР, є: 1) сприяти країнам-членам у розвитку економіки шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів; 2) заохочувати іноземне інвестування через надання гарантій або участь у позиках та інших інвестиціях приватних кредиторів; 3) стимулювати тривале збалансоване зростання міжнародної торгівлі, підтримку збалансованості платіжних балансів країн-членів [4].

Міжнародний банк реконструкції та розвитку практикує в основному довгострокове кредитування: банк видає кредити в середньому на 15-20 років. Ставка кредитування становить близько 7,5 % [4].

Протягом 2014-2018 рр. Міжнародний банк реконструкції та розвитку здійснив кредитування на загальну суму 95 555 млн. дол. США. Найбільший обсяг кредитування припав на країни Латинської Америки і Карибського басейну – 25,7 % загального обсягу кредитування (або 24 575 млн. дол. США) і країни Європи і Центральної Азії – 25,6 % (або 24 465 млн. дол. США) (рис. 1).

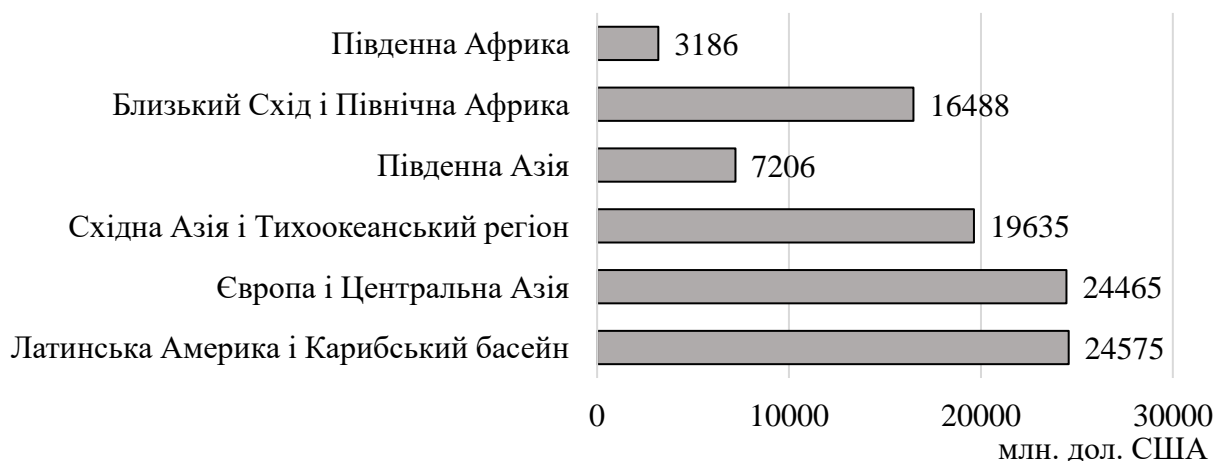

Рис. 1. Кредити, надані Міжнародним банком реконструкції та розвитку протягом 2014-2018 років

Джерело: побудовано автором за даними [3, с. 46; 4]

Протягом 2014-2018 рр. Міжнародним банком реконструкції та розвитку надано також значні обсяги кредитів у країни Східної Азії і Тихоокеанського

регіону – 20,5 % загального обсягу кредитування (або 19 635 млн. дол. США). Кредитування Близького Сходу і Північної Африки становило 17,3 % загального обсягу кредитування (16 488 млн. дол. США). Країни Південної Азії отримали незначне кредитування порівняно з іншими регіонами світу – лише 7,5 % загального обсягу (7 206 млн. дол. США). Найменший обсяг кредитів Міжнародного банку реконструкції та розвитку отримали країни Південної Африки – 3,3 % загального обсягу кредитування (3 186 млн. дол. США) (рис. 1).

Розподіл кредитів по галузям економіки протягом 2014-2018 рр. відбувався таким чином: державне управління – 17 % загального обсягу кредитування; енергетика і гірничодобувна промисловість – 15 %; транспорт – 14 %; водопостачання, каналізація і утилізація – 11 %; промисловість, торгівля та послуги – 10 %; фінансовий сектор – 9 %; соціальний сектор – 7 %; освіта – 6 %; охорона здоров'я – 5 %; сільське господарство, риболовство і лісове господарство – 5 %; інформаційно-комунікаційні технології – 1 % [3, с. 46; 4].

Україна є членом Міжнародного банку реконструкції та розвитку починаючи з 1992 року. Основні напрями партнерських відносин України зі Світовим банком (зокрема, МБРР) відображені у Концепції партнерства Світового банку з Україною на 2017-2021 рр. від 20 червня 2017 р.

Протягом 2014-2018 рр. МБРР видав Україні кредитів на суму 24 254,3 млн. грн. Зокрема, у 2014 р. обсяг виданих кредитів становив 2 347,4 млн. грн.; у 2015 р. – 4 610,8 млн. грн.; у 2016 р. – 5 110,8 млн. грн.; у 2017 р. – 5 324,8 млн. грн.; у 2018 р. – 6 851,5 млн. грн. (рис. 2). Таким чином, кредитування Міжнародним банком реконструкції та розвитку має тенденцію до зростання: упродовж досліджуваного періоду обсяг отриманих Україною кредитів від МБРР збільшився в 2,9 рази.

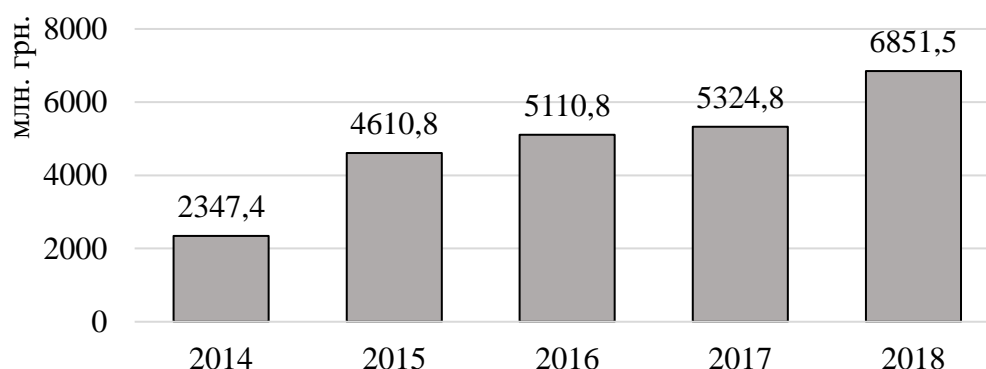

Рис. 2. Обсяг кредитування України Міжнародним банком реконструкції та розвитку у 2014-2018 роках

Джерело: побудовано автором за даними [3, с. 47; 4]

Серед основних проектів, на які виділялися кошти МБРР, доцільно відзначити проекти поліпшення автомобільних доріг та безпеки руху; проект «Будівництво Канівської ГАЕС»; проект підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України; проект розвитку міської інфраструктури; проект щодо модернізації системи соціальної підтримки населення України; проект по модернізації державних фінансів тощо.

Висновок: Таким чином, виконане дослідження дозволяє зробити висновок про активну діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку у всьому світі, в т.ч. і в Україні, що підтверджується значною

фінансовою підтримкою країн-членів. Але, доцільно зауважити, що до участі у такому партнерстві потрібно підходити виважено, шляхом прорахування реальної вигоди й можливих загроз, і тільки після того приймати рішення про залучення зовнішніх фінансових ресурсів, оскільки отримані кредити країнам доведеться повертати, що, в свою чергу, може сприяти збільшенню зовнішнього державного боргу та створити реальну загрозу фінансовій безпеці країни.

Список використаних джерел

1. Паламарчук Н.О., Галлямова М.А. Глобальне партнерство як засіб підвищення якості освіти у світі. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 126-131.
2. Глобальні цілі сталого розвитку 2015-2030 // United Nations Ukraine. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення: 23.03.2020).
3. Гаврилко Т.О., Гавриленко А.В. Міжнародний банк реконструкції та розвитку: особливості діяльності в умовах світових глобалізаційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 23, частина 1. С. 43-48.
4. Світовий банк: офіційний сайт. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 23.03.2020).

Рябоконт Михайло

Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна

РОЛЬ ІНЖИНІРИНГОВИХ ШКІЛ У ФОРМУВАННІ ЕКОСИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Освіта є однією з найважливіших соціальних інституцій, що притаманна тільки людському суспільству та значною мірою його формує. Одночасно, вона є і найскладнішим інструментом, створеним суспільством для свідомої еволюції. При цьому, освіта завжди закономірно відстає від інших складових розвитку, особливо від економіки і науки, оскільки вимагає узагальнення досягнень, впровадження всього нового, накопичення досвіду. Соціально-економічний розвиток та технологічні зміни, нові погляди на людину і особистість – все це обумовлює необхідність кардинальних змін у сфері освіти, як в найбільш потужному інструменті соціальної еволюції [1].

На сьогодні чітко сформувався потреба свідомої еволюції освіти, пошуку нових форм, структур, моделей, інструментів в руслі соціально-економічного розвитку та технологічних змін. Можна сміливо стверджувати про початок глобальних і незворотних змін в освіті, а тому є запит на новаторські ініціативи. Починається пошук нової базової концепції (сенсу, парадигми) освіти [2]. Тому, на нашу думку вагому роль у подальшому розвитку освіти, науки та їх взаємозв'язку з бізнесом, повинна відігравати нова структура, яка доповнює існуючу систему університетської освіти та реалізує нові підходи до її трансформації.

В якості нового локального рішення, що забезпечує перехід до нових підходів в освіті, ми пропонуємо концепцію інжинірингових шкіл, які слід розуміти як новий вид освітньої установи з автентичною моделлю навчання. За своїм форматом вони відрізняються від існуючих інженерних шкіл і інших установ подібного типу. Важливо, що інжинірингові школи спираються на творчу пасіонарність (енергію) людей, розкривають, активізують і доповнюють її.

Крім того, ідея інжинірингових шкіл повністю відповідає головним принципам освіти впродовж життя, прийнятим ЮНЕСКО: вчитися пізнавати, вчитися робити, вчитися бути, вчитися жити разом [3].

Інжинірингові школи можна описати як місце, де забезпечуються всі стадії інноваційного процесу, починаючи з народження ідеї та НДДКР і закінчуючи комерціалізацією (у тому числі в рамках зовнішнього партнерства). Вони створюють умови і надають ресурси для інноваційної діяльності, що може впевнено трактуватися як її підтримка. У цьому зв'язку, інжинірингові школи інституційно класифікуються як і освітня установа так і як новий тип інкубації бізнесу, що перетворює їх на важливу складову інноваційної інфраструктури.

В ході формування екосистеми інноваційного підприємництва, інжинірингові школи виступають аттрактором активної молоді та прищеплюють студентам нову культуру і формат відносин; розширюється мережа таких шкіл, що об'єднує навколо себе велику спільноту активних і згуртованих науковців, підприємців, інноваторів, студентів. Крім того, мережа інжинірингових шкіл – це великий комунікаційний механізм між регіонами, секторами, соціальними групами, що дозволяє швидко поширювати знання та ініціативи, формувати потоки мобільності; крім того, такі школи можуть бути партнерами інших установ інноваційної інфраструктури, перетворюючись в локомотив змін. Також, інжинірингові школи функціонують у національному масштабі і на її основі можуть бути запущені різні національні проекти, механізми співпраці (наприклад, технологічні платформи, мережа лабораторій, консорціуми, союзи), системи (наприклад, мережа трансферу технологій).

В результаті, інжинірингові школи не тільки покривають слабкі місця інноваційної інфраструктури та системи освіти, а й виступають каталізатором консолідації інноваційного сектора, змін на рівні людей, забезпечують лідерство і ініціативи в науці та інноваціях. Вони є дієвим механізмом взаємодії науки, освіти і бізнесу, що може масштабуватися на всю економіку, а тому використання можливостей, створених мережею інжинірингових шкіл, є надзвичайно важливим для прискореного вдосконалення екосистеми інноваційного підприємництва.

Висновок: отже, в рамках екосистеми інноваційного підприємництва інжинірингові школи стануть основою для комплексної підтримки інноваційного підприємництва на ранній стадії. Розгортання діяльності інжинірингових шкіл слід пов'язати з розвитком законодавчо-правової бази інноваційної інфраструктури, передбачивши і заходи їх підтримки, розширення можливостей в сфері інвестиційної та інформаційної діяльності, реалізацію

пріоритетних напрямів розвитку науки і інновацій, освітніх проєктів, наукової і науково-технічної експертизи.

Список використаних джерел

1. Garry Jacobs. Towards a New Paradigm in Education: Role of the World University Consortium* [Електронний ресурс] / Garry Jacobs // CADMUS. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://cadmusjournal.org/files/pdfreprints/vol2issue2/reprint-cj-v2-i2-towards-a-new-paradigm-in-education-gjacobs.pdf>.
2. Aharon Aviram. The Decline of the Modern Paradigm in Education. // International Review of Education. – 1996. – С. 421–443.
3. Analytical review commissioned by the UNESCO education sector [Електронний ресурс] // United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://observatoireplurilinguisme.eu/images/Recherche/enhancing%20children%20unesco.pdf>.

Серватинська Інна

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ПРОТИДІЯ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ COVID-19 НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇН

Світова пандемія вірусу COVID-19 стала однією із найгірших форс-мажорних обставин у всьому світі. Європа виявилася неготовою до появи вірусу такої «сили» у 21 столітті. Очевидно, що пандемія нанесе непоправної шкоди життю тисячів людей у світі, переважно європейцям. Економіку можна відновити, повернути людські життя – ні.

Так, станом на 26 березня 2020 року, кількість країн, де виявлено коронавірус, склало в цілому 198 – це близько 488 тис. людей. Поточна статистика коронавірусу, не враховуючи Китай відображена в таблиці 1.

Таблиця 1

Кількість хворих на COVID-19 у світі

Показник	Кількість хворих	%
Всього інфіковано	407060	100
Смертельні випадки	18784	4,6
Видужалі	43557	10,7
Наразі хворіють	344719	84,7
<i>з них в критичному стані</i>	<i>16553</i>	

Джерело: складено автором на основі джерела [1].

Відповідно до даних аналітичного електронного видання «Мінфін – все про фінанси», рейтинг країн світу по поширенню коронавірусу наступний: Китай 81 285 осіб; Італія 74 386 осіб; США 68 594; Іспанія 56 188; Німеччина 39 502; Іран 29 406; Франція 25 233, Україна – 162 особи [1].

Приділимо увагу питанням економічних заходів урядів різних країн у боротьбі з кризою COVID-19.

Так, Європейський банк реконструкції та розвитку надасть 1 млрд. євро компаніям у всіх регіонах Європи для подолання наслідків пандемії коронавірусу. За інформацією банку, вжито ряд термінових та активних заходів для перегляду та коригування своїх фінансових інструментів фінансування в партнерстві з міжнародною спільнотою. Заплановані Заходи включатимуть розширення фінансування торгівлі і надання короткострокового фінансування на термін до 2 років через фінансові установи, особливо на підтримку малих і середніх підприємств [2].

Міністерство фінансів Великої Британії оголосило про план стимулювання економіки країни на 30 мільярдів фунтів стерлінгів (38,8 мільярда доларів) у зв'язку з економічною кризою, яку викликав коронавірус. Також ЦБ Британії знизив рівень ключової ставки з 0,75 % до 0,25 %, тобто втричі [2].

Федеральна резервна система США прийняла рішення про вливання 1,5 трлн. дол. у фінансову систему для попередження порушень на ринку казначейського фінансування та згладжування панічних настроїв викликаних вірусом [3]. Резервним банком Австралії «влито» 8,8 млрд. дол. у формі вигляді короткострокових цінних паперів РЕПО. Норвезький ЦБ знизив облікову ставку з 1,5 до 1,0 %. Шведський Riksbank прийняв рішення надати банкам 51 млрд. дол. у вигляді кредитів строком на 2 роки з плаваючою відсотковою ставкою, яка відповідає ставкві РЕПО, яка наразі складає 0 % [3]. Цікавим є досвід Китаю, так, Народний банк Китаю інвестував в банки 79 млрд. дол., знижуючи при цьому норму обов'язкових резервів з 1,5 до 1,0 %. В уряді Японії повідомили про надання допомоги громадянам та бізнесу на суму 4 млрд. дол. [3].

Проаналізуємо вітчизняний досвід для досягнення економічної та фінансової стабілізації. Так, Кабінет міністрів України працює над програмами підтримки українців, які втратять роботу через карантин, та бізнесу, який вимушений зупинити свою роботу у зв'язку з обмежувальними заходами. Так, Уряд ухвалив рішення виділити 140 мільйонів гривень Міністерству внутрішніх справ із резервного фонду державного бюджету в сумі 140 млн. грн. для забезпечення їх засобами індивідуального захисту під час здійснення протиепідемічних заходів та санітарно-карантинного контролю [4].

Відповідно до ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)», встановлено додаткові доплати до заробітної плати «медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах з ліквідації захворювання на коронавірусну хворобу (Covid-19), у розмірі до 200 відсотків заробітної плати на період виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізації та ліквідації спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (Covid-19) [4].

У законодавстві запровадили низку пільг для бізнесу задля його підтримки у зв'язку з карантинном та поширенням коронавірусу. Серед них:

- звільнення бізнесу від штрафів за порушення податкового законодавства у період з 1 березня по 30 квітня 2020 року;

- звільнення від оподаткування єдиним соціальним внеском всіх ФОПів за березень та квітень 2020 року, за несплату ЄСВ за цей період не штрафуватимуть;

- встановлено мораторій на перевірки бізнесу з 18 березня по 31 травня 2020 року;

- продовжено термін подання річної декларації про майновий стан (подається громадянами, зокрема держслужбовцями) до 1 липня 2020 року (термін подання річної декларації закінчується 30 квітня);

- запроваджено податкові канікули з плати за землю (місцевий податок) з 1 березня по 30 квітня 2020 року;

- виключено нежитлову нерухомість з бази оподаткування податком на нерухоме майно протягом 1 березня-30 квітня 2020 року.

Національний банк України відтермінував вимогу дотримання банками буферу запасу (консервації) капіталу та буферу системної важливості до 01 січня 2023.

Україна претендує на щонайменше 2 програми підтримки МВФ, спрямовані на подолання наслідків коронавірусу. Тільки на боротьбу з коронавірусом очікується допомога у розмірі близько 3,5-4 мільярда доларів. Крім того, 7 грудня 2019 року Україна та Міжнародний валютний фонд домовилися про початок нової програми співпраці, підписавши Staff Level Agreement – попередню згоду, яка означає намір МВФ укласти кредитну програму з Україною. Загальна сума фінансування має скласти близько 5,5 мільярда доларів терміном на 3 роки [4].

План ООН передбачає надання фінансової допомоги в сумі 33 млн. дол. Україні для боротьби з коронавірусом.

Висновок: Притримуємося рекомендацій фахівців у сфері економіки та фінансів про необхідність зниження облікової ставки на 1,5 % та норми обов'язкових резервів. Необхідність податкових канікул для ФОПів, субсидій

для громадян, що втратили роботу у зв'язку з скороченням тощо. Відстрочення відсоткових платежів по кредитах. Оптимізація витрат бюджетів різних рівнів. Розпочати переговори на загальнодержавному рівні з інвесторами та кредиторами щодо відстрочки погашення зовнішніх боргів України.

Підтримуємо думку про те, що не можна допустити зупинки економіки. Тому треба подбати, щоб люди мали змогу працювати або віддалено, або безпосередньо на робочих місцях з дотриманням усіх необхідних для запобігання поширенню хвороби санітарних заходів.

Список використаних джерел

1. Онлайн ресурс Мінфін – все про фінанси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua>
2. «Блумберг» — американська компанія, провайдер фінансової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bloomberg.com>.
3. Журнал ForkLog – інформаційний ресурс про криптовалюту, блокчейн і децн. технологіях. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forklog.com/frs>
4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

Середюк Тетяна

Національний університет водного господарства та природокористування,
Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДИФУЗІЇ ІННОВАЦІЙ У СЕКТОРІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Швидкість і особливості інноваційних процесів визначають стійкість поточних параметрів економічного зростання і перспективи конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені. Здатність країни створювати і впроваджувати власні інновації та розвивати високі технології визначає рівень розвитку її економіки, фінансову стабільність, а також місце і роль на світовій економічній арені. Використання накопиченого в країні інноваційного потенціалу, його практичне втілення відбувається в результаті впровадження інновацій, тобто введення в практичне користування будь-яких нововведень технічного, організаційного чи іншого плану, що створюють умови для розширення виробництва, підвищення ефективності технічних або соціальних процесів.

Важливо зазначити, що дифузія нововведення залежить як від стратегії імітаторів, так і від кількості піонерських реципієнтів. Підприємці відкривають нові технологічні можливості, але їх реалізація залежить від вибору імітатора. Можливість домінування над ринком буде більшою для технології з великим числом піонерських організацій. Зрозуміло, результат конкуренції технологій

визначається вибором всіх агентів на ринку, але вплив більш ранніх реципієнтів буде великим в порівнянні з виконанням наступних.

Разом з тим, важко оцінити відносні переваги нововведень в ранній фазі їх дифузії, особливо якщо мова йде про радикальні нововведення. Справа в тому, що кожен вибір дозволяє підвищити конкурентоспроможність відповідної технології і збільшує шанс останньої на її прийняття подальшими господарюючими суб'єктами, які будуть враховувати попередній вибір. Після накопичення достатнього досвіду, коли альтернативні технології освоєні багатьма господарюючими суб'єктами, і їх відносні переваги відомі з високою вірогідністю, наступні реципієнти приймають рішення, виходячи з очікуваної прибутковості альтернативних технологій.

Так, наприклад, незважаючи на активну конкуренцію на ринку виробників смартфонів, найбільший вигрaш отримує «Google», оскільки більшість смартфонів використовують операційну систему «Android». У конкуренції «Apple» і «Samsung» на ринку смартфонів компанія «Samsung» має перевагу, оскільки виробляє частину компонентів, що використовуються «Apple» в авторських смартфонах. Розуміючи переваги компанії - «стандарту» на ринку, що розвивається космічних технологій, компанія «Firefly», в даний час розробляє власні ракети та націлена в майбутньому зайняти нішу виробника «стандартних» двигунів для ракет.

Особливістю інновацій у сфері інформаційно-комунікаційних технологій є високий ступінь новизни та невизначеності їх сприйняття суспільством, що залишає актуальним питання дослідження сучасних модифікацій теорії дифузії інновацій та шляхів їх реалізації на ринках високих технологій. Розглядаючи розповсюдження високотехнологічних інновацій, як зміну суспільної думки, можна встановити, що для успішної дифузії подібно інновації достатньо залучити лише частину потенційних користувачів. При цьому, критична маса прихильників буде залежати від співвідношення відносних переваг запропонованої технології над технологією, яка домінує на ринку. Крім того, успішність технології призводить до розвитку ринку та конкуренції брендів на ньому, яка призводить до постійних змін у структурі ринку та подальшому розповсюдженні високотехнологічної інновації вже як товару широкого вжитку. Однією з поширених практик на високотехнологічних ринках є вертикальна інтеграція, яка ефективна в інноваційних галузях, в яких ще не утворилися певні стандарти на рівні технологій. При цьому, найбільш привабливим є старт з споживчих брендів, що допомагає з самого початку розвитку технології залучити певну базу клієнтів [1].

Крім того, варто погодитись з деякими дослідниками, що інтенсивність, з якою дослідницька діяльність реалізується на ринку, є інваріантною до кількості фірм та величини ренти від успішних інновацій [2]. В результаті, можна припустити, що високотехнологічні інновації мають бути інваріантними до кількості фірм на ринку, що їх застосовують. А для найбільш успішної дифузії, високотехнологічної інновації має пройти шлях від радикальної інновації до стандарту технології на ринку.

Висновок: різноманіття стратегій управління дифузиею

високотехнологічних інновацій в умовах інваріантності потребує подальших досліджень світового досвіду управління інноваціями на ринках високих технологій, порівняльного аналізу комунікаційних каналів розповсюдження інновацій та виявлення тенденцій співвідношення дифузії та інваріантності на ринках високих технологій. На цій основі можливе більш точне впровадження інновацій ІТ-корпораціями у відповідності до сегментів ринку інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Тимко Е. Вертикальная интеграция в мире технологий [Електронний ресурс] // Medium. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://medium.com/russian6763606ac5cd> [

2. Raaj Kumar Sah. The Invariance of R&D to the Number of Firms in the Industry / Raaj Kumar Sah, Joseph E. Stiglitz., 1986.

Соколенко Інна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЯКОСТІ ДРАЙВЕРА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Сьогодні інновації присутні практично у всіх секторах, як виробничому, так і невиробничому, включаючи транспорт, фінансові послуги, виробництво, торгівлю, засоби масової інформації та розваги, активно використовуючи цифрові технології.

Важливим проявом використання цифрових технологій на світовому рівні є неперервний процес зростання торгівлі в он-лайн режимі. В основі цього переходу лежить широке використання Інтернет-пристроїв, таких як смартфони, планшети та ноутбуки, які надають споживачам прямий доступ до інтернет-ринків. Ці пристрої надають інформацію в режимі реального часу про широкий асортимент доступних товарів і послуг; вони здійснили справжню революцію в способі їх ідентифікації та оплати. Переважна більшість споживачів спілкуються та обмінюються думками та відгуками на спеціалізованих форумах, а також посилаються на відгуки своїх однолітків у соціальних мережах.

Зрозумівши цю зміну поведінки споживачів, світові компанії швидко відреагували. Вони розробили додатки, які адаптовані до потреб покупців на мобільних телефонах, одночасно передбачивши, що інтерактивний веб-сайт повинен бути доступний паралельно, якщо для покупки використовується саме ноутбук. Щоб залучити зростаючу кількість цифрових споживачів і краще задовольнити їхні потреби, сучасні компанії впроваджують нові методи

цифрового маркетингу, такі як інструменти порівняння продуктів, розроблених для допомоги споживачам заощадити час та приймати рішення на основі індивідуальних критеріїв, пропонуючи безкоштовну доставку або надсилаючи сповіщення, щоб повідомити клієнтів, що товар продається.

Цифрові технології призвели до того, що споживачі можуть використовувати певні продукти в Інтернеті, коли і де вони хочуть, за умови їх підключення. Наприклад, є ряд цифрового контенту (фільми, серіали), які тепер доступні через платформи, такі як «Netflix», і їх можна дивитись на смартфонах і планшетах. Електронні книги можна також скачати з он-лайн платформ, таких як «Amazon», і читати через пристрої або додатки. Частка ринку електронних книг швидко зростає в розвинених країнах.

Крім того, надзвичайно активно розвиваються послуги через ІКТ-мережі, наприклад транспортні послуги, що надаються «Uber» або «Lyft», які пропонують персоналізовані послугу таксі, організовані через спеціальний додаток на мобільному пристрої. Такі сервіси з цифровою підтримкою стають все більш і більш популярними. Як інші приклади, слід згадати консалтингові, юридичні та фінансові консультації, навчання, які використовують спеціалізованих чат-ботів, інтерактивні веб-сайти, електронні листи та засоби комунікації в режимі реального часу, такі як «Skype» та «Zoom».

Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), коментуючи підвищення вартості цих віддалених послуг, заявляє, що, такі можливості дозволяють веб-дизайнерам, перекладачам, маркетологам, бухгалтерам та багатьом іншим професіоналам продавати свої послуги за кордон. Щорічно до них звертається близько 40 мільйонів користувачів, які шукають роботу [2].

Завдяки інтернету сьогодні споживачі можуть спланувати поїздку просто лише порівнюючи ціни на рейси на спеціалізованих веб-сайтах, таких як «Google Flights» або «Skyscanner», оплачуючи он-лайн та завантажуючи свої посадкові талони на свої електронні пристрої

Проте, зазначимо, що незважаючи на переваги цифрових технологій, вони також обумовлюють низку проблемних питань, включаючи високу конкуренцію на ринку, втрату конфіденційності та загрозу безпеці. Рівень занепокоєності про конфіденційність значно зріс в ході того, як цифрові технології спростили генерування, збір і зберігання особистих даних, акумулювання яких виникає, коли фізична особа добровільно надає цю інформацію, зокрема, при здійсненні он-лайн покупки або в ході реєстрації та використання соціальної мережі. Однак, особиста інформація також може стати доступною, навіть коли особа не здійснювала авторизації, наприклад, коли автоматично фіксуються ваші дії чи пересування камерами спостереження, коли особисті дані зламани або вкрадені. Тому, особливої актуальності

набувають питання захисту особистої інформації від можливого, шкідливого або незаконного використання таких даних.

В цілому ж, цифровізація зруйнувала географічні межі, полегшивши вихід на ринок, що призвело до зростання обсягів он-лайн торгівлі, розширення способів її організації та збільшення кількості учасників міжнародного ринку. Це, у свою чергу, сприяло посиленню конкуренції у наданні нових видів послуг та товарів [1, с. 74].

Висновок: отже, цифрові технології значно полегшили життя людей, стало доступним безліч можливостей від покупок в Інтернеті до замовлення послуг та продажу їх за кордон он-лайн. Не можна не відмітити, що всі ці оновлення значно розширюють кордони країн та приносять надприбутки їх економікам. Проте, не все легко доступне є безпечним. Існує чимало загроз бути ошуканими або ж зазнати втрат на бізнесі в Інтернеті. У сучасному світі варто бути розумним і обачним користувачем.

Список використаних джерел

1. Ковтонюк К. В. Цифрова трансформація світової економіки / К. В. Ковтонюк // Вчені записки Університету "КРОК". Серія "Економіка". - 2017. - Вип. 47. - С. 70-76
2. World Trade Report: The future of world trade: How digital technologies are transforming global commerce [Електронний ресурс] // World Trade Organization. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/world_trade_report18_e.pdf

Тимчишин Юлія

к.е.н., доцент, докторант

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»
Львів, Україна

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

В умовах децентралізації управління та здійснення адміністративно-територіальної реформи необхідно забезпечити конвергентність регіонів України не лише в економічній, але й у соціальній площині. Соціальна безпека є важливою складовою розвитку регіонів, оскільки її стан визначає цілісність та стійкість функціонування регіональних економічних систем, захист життєво важливих інтересів їх членів. Наростання екзогенних і ендогенних ризиків, загроз та небезпек, активізація деструктивних сценаріїв та диференціація у соціальному розвитку регіонів окреслили необхідність обґрунтування теоретичних та прикладних засад оцінювання соціальної безпеки регіонів України.

Соціальна безпека як стан відносин соціально-територіальних угруповань

населення формується відповідно до адміністративно-територіального поділу країни й забезпечує їх захищеність, гідний рівень життя і засади для розвитку. В умовах сьогодення безпека регіонів формується під впливом факторів децентралізації владних повноважень, охоплюючи ті ж компоненти, що й національна, але з урахуванням специфіки територіальних утворень.

У широкому значенні соціальна безпека (societal security) - це здатність зберігати достатній рівень соціального забезпечення суспільства за наявності можливих або фактичних загроз [1]. Отже, основоположним параметром даної дефініції є достатність соціального гарантування й захищеність від загроз.

Згідно методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України соціальна безпека - це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни [2]. Отже, таке трактування соціальної безпеки акцентує на найбільш повній реалізації потенціалу розвитку людського капіталу.

На нашу думку, соціальна безпека регіонів як складова регіональної суспільної системи характеризує здатність територіальних утворень забезпечувати високий рівень життя населення, його зайнятість та економічну активність в умовах децентралізації управління та адміністративно-територіальної реформи з врахуванням регіональних відмінностей, існуючих зовнішніх та внутрішніх ризиків, загроз і небезпек.

Вибір системи індикаторів соціальної безпеки регіону повинен здійснюватися на основі виявлення найбільш значимих соціальних аспектів його діяльності з урахуванням вимог взаємоузгодженості показників, періоду їх оцінювання і достовірності виміру значень.

Формування інструментарію оцінювання соціальної безпеки регіону ґрунтується на її спрямованості на формування умов, які б забезпечували стабільний та прогресивний розвиток соціальних відносин, збереження, зміцнення й підвищення добробуту, тобто захищеності якісного стану соціальних відносин, які забезпечують прогресивний розвиток особистості, суспільства, регіону і держави, а отже, має комплексний характер.

На нашу думку, оцінювання соціальної безпеки регіону доцільно проводити з використанням основних показників-індикаторів, таких як: рівень зайнятості населення, %; співвідношення середньої заробітної плати на прожиткового мінімуму; співвідношення середньої заробітної плати регіону до середньої заробітної плати в країні; рівень безробіття за методологією МОП, %; середньомісячна заробітна плата одного працюючого, грн.

Зазначені показники, на нашу думку, дозволяють охарактеризувати соціальну безпеку регіонів з позицій добробуту, можливості задоволення суспільних потреб, захищеності та розвитку людського капіталу.

Запропонований підхід ґрунтується на бальній оцінці. Кожному із запропонованих показників у розрізі регіонів присвоюється бальна оцінка в діапазоні від 1 до 25, де 25 – найкраща оцінка, 1 – найгірша. Відповідно чим вища інтегральна бальна оцінка, тим кращі позиції регіонів у досягненні

визначених соціальних параметрів безпеки.

За результатами розрахунків доцільно представити диференціацію регіонів України за інтегральною оцінкою соціальної безпеки і зробити висновки щодо її забезпечення (рис. 1). Дані, наведені на рис. 1 свідчать, що чим більше наближені значення показників до 0, тим слабшими в контексті забезпечення соціальної безпеки є позиції регіонів. Зокрема, до критично низьких регіонів за рівнем соціальної безпеки віднесено у 2018 році такі: Чернігівську, Кіровоградську та Тернопільську. Низький рівень соціальної безпеки характерний для Луганської, Херсонської, Волинської, Житомирської та Чернівецької областей. Середнє значення за інтегральною оцінкою соціальної безпеки у Сумській, Хмельницькій, Черкаській, Рівненській, Вінницькій, Полтавській, Закарпатській областях. Інтегральне оцінювання параметрів соціальної безпеки дозволило виокремити високий рівень безпеки у Донецькій, Івано-Франківській, Запорізькій, Миколаївській, Львівській, Харківській та Одеській областях. На противагу їм найстійкішими були соціальні позиції у Дніпропетровській, Київській областях та м. Києві.

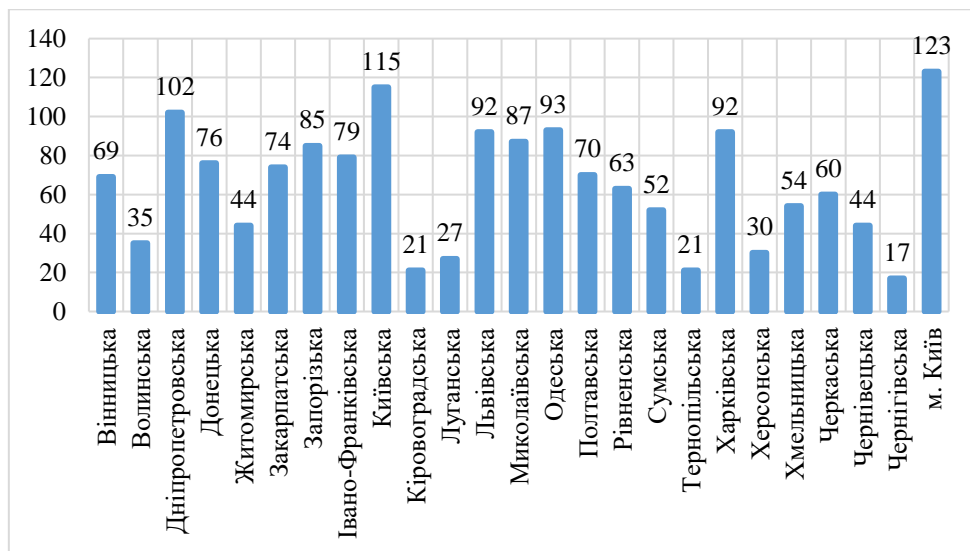

Рис. 1. Диференціація регіонів України за інтегральною оцінкою соціальної безпеки у 2018р.

Джерело: побудовано на основі авторських розрахунків

На основі запропонованого підходу виокремлено регіони з найвищим, високим, середнім, низьким й критично низьким рівнями соціальної безпеки. Врахування стану й диференціації у соціальній складовій національної безпеки підтвердило значні диспропорції в областях України за даним показником та дало змогу ідентифікувати регіони-лідери й аутсайдери за: рівнем зайнятості населення, співвідношенням середньої заробітної плати до прожиткового мінімуму, співвідношенням середньої заробітної плати регіону до середньої заробітної плати в країні, рівнем безробіття за методологією МОП, середньомісячною заробітною платою одного працюючого.

Висновок: Від належного врахування й комплексності у вирішенні

соціальних проблем залежить зниження соціальної напруги, закладення довгострокових основ забезпечення соціальної стабільності і підвищення якості життя населення, що дозволить знизити загрози соціальній стабільності й підвищити соціальну безпеку регіонів.

Список використаних джерел

1. A Working Definition of Societal Security Deliverable submitted in November 2012 (M11) in fulfilment of the requirements of the FP7 project. ETTIS (European security trends and threats in society). URL: http://ettis—project.eu/wp—content/uploads/2012/03/D1_2.pdf.

2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/stru>.

Ткаченко Алла

к.е.н, доцент

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ДЛЯ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Для з'ясування реального фінансового стану підприємства та його конкурентоспроможності необхідно мати повну та об'єктивну інформацію. Одним із джерел такої інформації є основні елементи контролю грошових коштів будь-якого підприємства, в тому числі приватного підприємства будівельної галузі.

Проведення контролю грошових коштів включає в себе зовнішній та внутрішній контроль.

До зовнішнього контролю відноситься подання річної податкової декларації та балансу за звітний період до контролюючих органів [1]. Внутрішній контроль включає контроль за правильним веденням обліку та складанням звітності, проведення інвентаризації головним бухгалтером чи відповідальною особою, яка призначена на підприємстві.

Головне завдання при організації контролю грошових коштів на приватних підприємствах будівельної галузі, ґрунтується на дотриманні нормативно-правового регулювання розрахункових операцій та стану розрахунково-платіжної дисципліни (в залежності від форм розрахунку) та проведенні інвентаризації [3].

Щорічно керівник підприємства наказом повинен визначати терміни початку та закінчення, а також об'єкти проведення інвентаризації. Інвентаризацію слід проводити, як правило, на перше число місяця, що полегшить наступне порівняння її результатів з показниками обліку.

У процесі інвентаризації, яка відбувається шляхом обов'язкового підрахунку, зважування та обмірювання, визначається фактична наявність грошових коштів, дані про які заносять в інвентаризаційний опис. Інвентаризаційний опис підписують усі члени комісії.

Поліпшувати контроль грошових коштів на приватних підприємствах будівельної галузі доцільно шляхом:

- проведення інвентаризації надходжень і видатків, залишків грошових коштів;
- дотримання відповідної методики ПСБО при складанні ПКО і ВКО;
- правильного зберігання готівкових коштів та здачі в установу банку;
- правильного відображення грошових коштів у регістрах, відомостях та Касовій книзі;
- правдивого відображення готівкових і безготівкових коштів.

Нами систематизована загальна схема порядку проведення інвентаризації грошових коштів на приватних підприємствах будівельної галузі, яка відображена на рис.1.

Рис. 1. Процедура проведення інвентаризації на приватних підприємствах будівельної галузі

Методичне забезпечення підготовки та здійснення процесів організації внутрішнього контролю грошових коштів на підприємстві повинне ґрунтуватися на:

- регламентуванні діяльності внутрішнього контролю шляхом розробки внутрішніх документів, що ґрунтуються на засадах та нормах внутрішнього аудиту;
- плануванні, нагляду, контролю якості та ефективності, документування внутрішнього контролю;
- порядку виконання планових та позапланових аудиторських завдань [2].

Для організації ефективної діяльності внутрішнього контролю на приватних підприємствах будівельної галузі важливим чинником є розроблення письмових, а не усних внутрішніх документів (Положення), у яких доцільно відобразити концептуальні аспекти, що стосуються роботи головного бухгалтера, відділу чи іншої відповідальної особи у розрізі внутрішнього контролю грошових коштів [4].

Положення повинне складатися згідно чинного законодавства України і регламентувати основні питання діяльності головного бухгалтера, відділу чи іншої відповідальної особи, щодо внутрішнього контролю та може містити такі розділи:

- цілі внутрішнього контролю;
- основні завдання та функції внутрішнього контролю;
- принципи діяльності внутрішнього контролю;
- права та обов'язки внутрішнього контролю;
- проведення внутрішнього контролю та оформлення результатів перевірки;
- координація діяльності з іншими підрозділами підприємства;
- обсяги та напрями роботи внутрішнього контролю;
- взаємовідносини із зовнішніми аудиторами.

Наведені такі розділи Положення дозволятимуть значно краще розуміти і виконувати свої обов'язки відповідальній особі контролю грошових коштів.

Висновок: Таким чином, організація системи внутрішнього контролю грошових коштів на приватних підприємствах будівельної галузі є основною умовою ефективного попередження та своєчасного виявлення й усунення помилок, неточностей, порушень та відхилень, що сприятиме покращенню результативності функціонування даних суб'єктів в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел

1. Бондар М. І., Гаєвська Н. І., Галасюк В. В., Дабіжна В. В. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (частина 1-3). *Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська Палата України*. 2015. URL: <http://www.apu.com.ua/891-mizhнародni-standarti-kontrolyu-yakosti-audit-u-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-poslug-vidannya-2014-roku>.
2. Бутинець Ф.Ф. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2011. 772 с.
3. Задорожний З. В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві: монографія. Тернопіль: Екон. думка, 2006. 336 с.
4. Колос І. В., Радіонова Н. Й. Концептуальна модель внутрішнього аудиту на підприємстві. *Збірник наукових праць. Луцький національний університет. Сер. «Облік і фінанси»*. 2013. Вип. 10 (37), ч.1. С. 238-247.

Ткаченко Алла

к.е.н, доцент

Гудзенко Анна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ПОТОКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах господарювання неможливо уявити діяльність підприємства без використання грошових коштів. Основною проблемою функціонування вітчизняних підприємств є недостатнє залучення та нерациональне використання грошових коштів, в наслідок чого виникає брак фінансових ресурсів для виконання поточних зобов'язань.

Аналізуючи грошові кошти та їх потоки, виявляють рівень їх достатності, необхідний для нормального функціонування підприємства, визначають ефективність й інтенсивність їхнього використання в процесі операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. Значущість та роль грошей на рівні підприємства обумовлює доцільність їх окремого детального аналізу, а також визначенням тактики та стратегії управління, їх формування та використання. Основними джерелами даних для аналізу грошових коштів на підприємствах перш за все є Звіт про рух грошових коштів, Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Теоретичному обґрунтуванню й практичному вирішенню питань аналізу грошових коштів та їх потоків присвятили значну кількість наукових праць такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як Філімоненков О.С., Бочаров В.В, Кірейцев Г. Г., Мних Є.В., Мошенський С.З., Бланк І.О., Олійник О. В., Савицька В. Г. та багато інших. Актуальність цих досліджень пояснюється тим, що питання аналізу грошових коштів підприємств пов'язане із їх важливістю в забезпеченні стабільної діяльності та фінансової стійкості підприємств.

Щоб дати більш детальнішу оцінку важливості удосконалення аналізу грошових коштів на їх потоків розглянемо саму їх економічну суть. А саме на думку науковця Філімоненкова О.С., що грошові кошти –це: «Кошти у вигляді грошей, які знаходяться в касі підприємства, на рахунках в установах банку, в акредитивах, у підзвітних осіб та на депозитах до запитання» [1, с. 81]. У своїх працях Бланк І.О. зазначає, що: «Економічна суть грошових потоків підприємства визначається тим, що при здійсненні своєї діяльності будь-яке підприємство створює певний рух грошових коштів у формі їх поступлень та витрат. Цей рух коштів якраз і створює фінансово-господарську діяльність підприємства і визначає суть грошових потоків» [2, с. 17].

Таким чином, для забезпечення стабільності будь-якого підприємства потрібний безперервний циклічний рух грошових коштів. В результаті господарських операцій формується їх надходження і витрачання, що вимагає

сурового контролю та аналізу використання грошових коштів на досягнення поставлених цілей і завдань. Серед основних завдань, що виникають на підприємствах в сучасних умовах господарювання, є збереження й оновлення динаміки циклів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що формують грошові потоки. Відповідно, операційна діяльність пов'язана з виробничим процесом та формуванням доходу, який формується з надходженням коштів від реалізації продукції, робіт та послуг, виплатою заробітної плати та сплатою податків. Інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання передбачає здійснення фінансових вкладень, знаходження коштів від фінансових інвестицій, покупки чи продажу необоротних активів. У свою чергу, випуск або викуп акцій, виплата дивідендів, отримання та погашення позик це все фінансова діяльність підприємства.

Тому досліджуючи саму сутність грошових коштів та їх потоків можна зробити висновок, що ведення аналізу грошових коштів на підприємстві це першочергова необхідність. А отже, підприємства повинні шукати нові напрямки розвитку та удосконалення обліку та аналізу грошових коштів. Для того, щоб оцінити рух грошових коштів, потрібно проаналізувати рух коштів від усієї господарської діяльності підприємства. Тобто виділити всі напрямки надходжень та вибуття та поєднати величину коштів самого підприємства з величиною одержаного фінансового результату.

Щоб поглибити аналітичні дослідження та виокремити основні напрямки удосконалення аналізу грошових коштів та їх потоків, розглянемо їх методику аналізу у таблиці 1, на основі наукових праць Школьника І.О., Боярко І.М. та інших науковців [3, с. 148]:

Таблиця 1

Етапи аналізу грошових коштів та їх потоків

Етап аналізу	Аналіз грошових коштів та їх потоків
1	визначення загальних обсягів грошових потоків, основних тенденцій та пропорцій їх розвитку
2	визначення структури вхідного та вихідного грошового потоку в розрізі видів діяльності
3	дослідження узгодженості обсягів надходження і витрачання грошей
4	дослідження можливостей підприємства щодо здійснення поточних платежів та виконання фінансових обов'язків
5	визначення ефективності формування та використання грошових коштів
6	проведення кількісної оцінки основних факторів, що впливають на формування грошових потоків

Для покращення та удосконалення даної методики аналізу грошових коштів та їх потоків, запропонуємо більш детально зупинитися на двох таких елементах аналізу, що більше пов'язані з розвитком суб'єкта господарювання.

По-перше, на аналізі чистого руху грошових коштів від виробничо-комерційної діяльності. Основним його завданням є дослідження балансу грошових коштів, та діагностика причин виникнення різниці між витрачанням коштів та надходженням від здійснення підприємством виробничо-комерційної діяльності. Цей елемент аналізу допоможе більш точно оцінювати надходження

виручки від покупців (замовників), структуру дебіторської заборгованості та строки її погашення.

По-друге на аналізі ефективності руху грошових коштів, пов'язаного з розвитком підприємства, а саме є пошуком раціонального скорочення шляхів підприємства в позичковому капіталі та збільшення платоспроможності підприємства, забезпечити швидку оборотність капіталу і отримання додаткового прибутку, що генерується безпосередньо його грошовими активами.

Висновок: Отже, як бачимо з вищевикладеного рівень фінансової стабільності й можливість подальшого розвитку підприємства залежить від ефективного управління грошовими коштами та їх потоками. Важливість дослідження проблеми формування грошових потоків обумовлюється тим, що вони обслуговують господарську діяльність підприємства в усіх її напрямках. Вони є впливом на функціонування всіх структурних підрозділів підприємства. Серед основних напрямів удосконалення аналізу грошових коштів та їх потоків, ми визначили, що потрібно більш детальніше розглядати під час аналізу ті елементи, що пов'язані з розвитком підприємства. Постійно досліджувати шляхів обсягу та динаміки формування грошових потоків та оцінювати ступень їх раціонального використання. До прикладу серед актуальних проблем на підприємствах це чи не відбулося надходження грошових коштів за рахунок збільшення короткострокових зобов'язань, які потребують погашення в майбутньому, дебіторської заборгованості чи різкого збільшення обсягів виробництва. Виявляти закономірності утворення грошових потоків та створення на цих аналітичних дослідженнях ефективної політики управління ними.

Список використаних джерел

1. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Кондор. 2010. 352 с.
2. Бланк І.О. Управління грошовими потоками: навч. посіб. Вид. 2-ге, розшир. і доп. Київ: Ніка-Центр, Ельга, 2009. - 736 с.
3. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Школьник І.О., Боярко М.І., Дейнека О.В. та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2016. - 368 с.

Хомяк Діана

студентка

Сумський національний аграрний університет

м. Суми ,Україна

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Будь-яке підприємство (організація, фірма) являє собою складну систему. Тому при виконанні робіт, які зачіпають окремі сфери діяльності фірми, найважливішим критерієм ефективності виконаних робіт є те, наскільки запропоновані заходи управлінського характеру вплинуть на кінцеву мету функціонування комерційного підприємства. У складній системі господарської

діяльності підприємства «все пов'язано з усім». З цього твердження випливає, що кінцевою метою фінансового аналізу є не підвищення окремих коефіцієнтів до нормативного рівня, а кінцевий вплив цього заходу на добробут всіх учасників відтворювального процесу.

У сучасних ринкових умовах кожне підприємство повинно точно орієнтуватися у складному лабіринті ринкових відносин, правильно давати оцінку виробничому та економічному потенціалу, стратегії подальшого розвитку, фінансовому стану як свого підприємства так і підприємств-партнерів. Фінансовий стан підприємства визначає його конкурентоспроможність. Воно відображає всі сторони діяльності організації, її кінцеві результати, які цікавлять не тільки менеджерів і весь колектив працівників самої організації, але і її власників, кредиторів, інвесторів, постачальників та інших ділових партнерів. За своєю суттю фінансовий аналіз являє собою процес накопичення, трансформації і використання інформації фінансового характеру, що включає:

- характеристику поточного і прогнозування майбутнього фінансового стану підприємства;
- розрахунок можливих і оптимальних темпів розвитку компанії з позиції її фінансового забезпечення;
- виявлення доступних джерел коштів і оцінку можливості і доцільності їх мобілізації;
- прогноз стану організації на ринку капіталів.

Фінансовий аналіз застосовується як самою фірмою, так і зовнішніми суб'єктами ринку при здійсненні різних угод або для надання відомостей про фінансовий стан підприємства третім особам.

Стійкий фінансовий стан формується в процесі всієї економічної діяльності підприємства, визначення його на ту чи іншу дату допомагає відповісти на питання: наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передував цій даті; як воно використало майно, яка структура цього майна, наскільки раціонально воно поєднувало власні і позикові джерела, наскільки ефективно використовувало власний капітал; яка віддача виробничого потенціалу; чи нормальні взаємини з дебіторами, кредиторами, бюджетом і т.д. На жаль, в даний час більшість підприємств використовують реактивну форму управління фінансами, тобто прийняття управлінських рішень як реакцію на поточні проблеми, іншими словами відбувається «латання дірок», можливо, це пов'язано з недостатньо зручною і чіткою системою оцінок результатів фінансового аналізу, труднощістю виконання аналітичних процедур. Тому механізм фінансової діагностики розвитку та безпечної діяльності сучасних підприємств повинен бути побудований таким чином, щоб негативний вплив різних типів руйнівних факторів можна було б визначити на ранній стадії та швидко усунути через систематичну перевірку на основі цілеспрямовано введених функціональних компонентів.

Висновок: Стабільність фінансового стану підприємства залежать від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Якщо

виробничі та фінансові плани вдаються, то це позитивно впливає на фінансовий стан компанії. Якщо ж відбувається падіння виробництва та збуту продукції, то це призводить до збільшення собівартості продукції, зменшення доходів і суми прибутку і, як наслідок, погіршення фінансового стану підприємства та його платоспроможності. Отже, стабільний фінансовий стан - це результат грамотного, вмілого управління усім комплексом факторів, що визначають результати діяльності компанії.

Список використаних джерел

1. Загорна Т.О. Економічна діагностика: навч. посіб. / Т.О. Загорна – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
2. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.М Шаповал, О.О. Гетьман – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307с.
3. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: видання 2-ге перероблене та доповнене. Навч. посіб. / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков, А.А. Герасимов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
4. Фролова Л.В. Економічна діагностика підприємств: методичний та практичний інструментарій: навч. посіб. / Л.В. Фролова, О.О Никитенко, С.О. Ермак, Л.В Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. -158 с.
5. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб / Т.А. Городня, І. П. Мойсеєнко. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 282 с.
6. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
7. Нортон Д.П. Сбалансованная система показателей / Р.С Каплан, Д.П. Нортон – М.: «Олимп-Бизнес», 2003. – 350 с.

Чиж Віра

д.е.н, професор

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ЗМІНИ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Глобалізація є характерною рисою розвитку сучасного світового суспільства. Її виникнення обумовлено досягненнями науково-технічного прогресу, який забезпечив успішне подолання факторів часу і простору, ущільнив світ, зробив реальною можливість його функціонування як інтернаціонального господарського механізму.

Інтернаціоналізація господарських процесів в умовах глобалізації має такі прояви (табл. 1).

Таблиця 1

Прояви інтернаціоналізації господарських процесів в умовах глобалізації

Прояв інтернаціоналізації	Характеристика прояву
Посилення інтернаціоналізації виробництва	участь багатьох різних країн на різних етапах у створенні кінцевої готової продукції; велика доля у світовому товарному обігу напівфабрикатів та проміжної продукції; виникнення транснаціональних корпорацій
Поглиблення інтернаціоналізації капіталу	збільшується міжнародний рух капіталу між державами у вигляді прямих інвестицій
Інтернаціоналізація виробничих сил	обмін засобами виробництва, науковими, технічними і технологічними досягненнями; міжнародна спеціалізація і кооперація, які пов'язують господарюючі одиниці в цілісну систему шляхом виробничого співробітництва та міжнародного переміщення виробничих ресурсів
Формування глобальної інфраструктури	створення матеріальної, інформаційної, організаційно-економічної інфраструктури для забезпечення міжнародного співробітництва
Посилення інтернаціоналізації обміну	поглиблення міжнародного розподілу праці, зростання масштабів і якісного виміру міжнародної торгівлі; міграція трудових ресурсів
Посилення впливу виробництва і споживання на навколишнє середовище	міжнародне співробітництво спрямоване на вирішення глобальних проблем

Функціонування і розвиток світової економіки в умовах інтернаціоналізації забезпечує глобальна інфраструктура, що містить у собі організаційні структури і інституції, а саме: глобальну інформаційну підсистему, матеріальну підсистему та організаційно-економічну забезпечуючу підсистему. Облік є складовою глобальної інформаційної підсистеми. Як функція управління він забезпечує його інформаційні потреби щодо прийняття управлінських рішень і здійснення контролю їх виконання. Відмінною рисою інфраструктури, покликаної гарантувати успішне функціонування економіки на глобальному рівні, є високий ступінь її уніфікації та стандартизації. Щодо економічної інформації, яка створюється на рівні транснаціональних корпорацій, ключовим елементом є міжнародні стандарти фінансової звітності. Їх виникнення як наднаціональних облікових стандартів зумовлено несумісністю фінансових звітів, що складені за вимогами національних облікових регуляторів та необхідністю приведення національного обліку у форми, що відповідають вимогам світового економічного суспільства. Мета міжнародних стандартів фінансової звітності полягає в усуненні недоліків облікової інформації, що робить її непридатною або має суттєві обмеження для

прийняття економічних рішень. Наразі українська облікова система розвивається у напрямку гармонізації обліку шляхом конвергенції вимог міжнародних і національних стандартів. Міжнародні стандарти фінансової звітності дозволяють формувати економічну інформацію про фінансово-господарську діяльність господарюючих суб'єктів, яку можна використовувати для аналізу як окремих компаній так і транснаціональних корпорацій. Вони дозволяють досягти інформаційної сумісності господарюючих суб'єктів, які знаходяться у різних країнах.

Гармонізація обліку може бути здійснена на принциповому або формальному рівнях. Принципова гармонізація передбачає уніфікацію, зближення, усунення невідповідностей облікових систем країн світового співтовариства. Її основою є гармонізація облікових принципів, облікових процедур та форм надання звітних даних.

Формальна гармонізація передбачає використання механічних прийомів переходу фінансової звітності окремої країни в умови функціонування принципів і стандартів обліку іншої країни. Існує три методи формальної гармонізації:

трансформація з використанням коефіцієнтів, які розраховано для кожного показника звітності з урахуванням відмінностей національної облікової системи у підходах до формування, визнання та оцінювання елементів фінансового звіту;

трансформація методом прямого перерахунку, шляхом використання коригувань базових показників звітності, що враховують принципи і стандарти облікової системи іншої країни;

складання фінансової звітності за методологією іншої країни на підставі первинних документів.

Кожен з перерахованих методів має певні недоліки. Доцільною є принципова гармонізація обліку. Саме у цьому напрямку йде розвиток української облікової системи.

У той же час з'явилися думки щодо кардинальної зміни професій у майбутньому. Так освітній проект «Атлас нових професій» детально описує кардинальні зміни і стверджує, що серед інтелектуальних професій, які зникнуть до 2030 року є і професія бухгалтер [1]. Підґрунтям такого твердження є автоматизація облікового процесу. Проте є заперечення щодо цього. Облікова система містить у собі дві великі частини – рахівництво і управлінський облік. Наразі бухгалтер є рахівником, завдання якого полягають у поточному відображенні здійснених господарських операцій і складанні різних форм звітності (фінансової, податкової, статистичної). Саме цю частину облікової роботи можна і необхідно перекласти на засоби автоматизованої обробки інформації.

Управлінський облік вимагає від бухгалтера інших професійних навичок. Система управління у глобальному світі може ефективно функціонувати лише за наявності належного інформаційного забезпечення. Облік є основною частиною інформаційної системи підприємства, що створює більшу частину фінансової інформації. Управління у широкому сенсі можна розглядати як

формування цілей і їх досягнення шляхом координації та регулювання діяльності. Об'єктами управління є матеріальні та фінансові потоки, кредиторська заборгованість, запаси, затрати, трудові процеси, рух продукції в процесі виробництва, просування товарів від виробника до споживача, організаційні аспекти. Відповідно управлінські рішення мають бути спрямовані на вибір ефективних та результативних постачальників, вибір альтернативного варіанту структури виробництва, ресурсно-технологічне забезпечення, маркетингові дослідження, організацію інформаційної системи з прямим і зворотним зв'язком. Забезпечити визначені управлінські потреби може система управлінського обліку, розвиток якої і є стратегічним напрямом удосконалення облікової системи в цілому.

Висновок: Світова глобалізація ставить нові вимоги до облікових систем, які мають відображати всі її прояви і забезпечувати управління необхідною інформацією. Всі рівні управління з моменту встановлення цілей і до моменту їх виконання потребують інформації. Управлінська інформація – це дані, що є об'єктом зберігання, передачі, перетворення, які використовують для регулювання діяльності підприємства. Інформація управлінні є і об'єктом і продуктом праці. Вона усуває невизначеність, дозволяє вивчити стан об'єкту, форми і методи діяльності. Інформація в процесі управління - это и объект, и продукт труда. Без неї не може бути розроблене управлінське рішення і не може бути проконтрольовано його виконання. Тому доки є потреба у такій інформації, буде існувати професія бухгалтера, яка змінюється у відповідності з новими викликами.

Список використаних джерел

1. Освітній проект «Атлас нових професій» <https://okno.world/57-professij-skoro-ischeznut-a-royavyatsya-novyh-186/> (дата звернення 20.03.2020р.)

Чиж Віра

д.е.н., професор

Сахно Яна

студентка

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Однією із складових стабільної роботи сучасного підприємства є оптимальна наявність і оборотність виробничих запасів. Запаси – це складова оборотних коштів, що практично завжди є, в тому або іншому вигляді, на будь-якому підприємстві. Для одного підприємства виробничі матеріальні запаси є основою стабільної роботи, для іншого – лише невеликою частиною всіх активів. Але у будь-якому випадку правильне документальне оформлення і

віддзеркалення операцій із запасами в обліку – застава успішної роботи сучасного підприємства в цілому.

Обов'язковою умовою здійснення процесу виробництва є забезпечення його предметами праці (виробничими запасами) – сировиною, комплектуючими виробами, матеріалами, паливом, з яких або за допомогою яких, здійснюється виробництво продукції (робіт, послуг). Відмітною особливістю запасів є одноразове використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг). Тому контроль збереження матеріальних ресурсів, раціональне їх використання в процесі виробництва має велике значення, що обумовлює їх безперервний облік.

Важливою передумовою раціональної організації обліку виробничих матеріальних запасів є економічно обґрунтована їх класифікація. Відповідно до Положення (стандарту) 9 для цілей бухгалтерського обліку до запасів входить:

- сировина, основні і допоміжні матеріали, що комплектують вироби і інші матеріальні цінності, які призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді незавершених обробкою і збіркою деталей, вузлів, виробів і незавершених виробничих процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, які виконують роботи і надають послуги, складається з витрат на виконання незавершених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнаний дохід;

- готову продукцію, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, які придбані (отримані) і утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні і швидкозношувані предмети, використовувані терміном не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

- поточні біологічні активи, сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання, якщо вони оцінюються відповідно до Положення (стандарту) 9 «Запаси» [1].

Матеріальні запаси – це ресурси засобів виробництва і предметів споживання, призначені для забезпечення безперервності відтворення. Але створення запасів не слід розглядати як негативне явище, як результат затримки у виробництві, обміні або споживанні. Воно властиво будь-якому способу виробництва. І якщо на ранній стадії розвитку людського суспільства накопичення носило випадковий характер, то в умовах суспільного розподілу праці і його поглиблення, з виникненням обміну між товаровиробниками воно стало необхідною умовою відтворення.

Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним шляхом (придбанням більшої кількості матеріалів і виробництвом енергії) або інтенсивним (економнішим використанням наявних запасів в процесі виробництва продукції) [2].

Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоча собівартість його може при цьому і знизитися за рахунок збільшення об'єму виробництва і зменшення частки постійних витрат. Другий шлях забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості продукції. Економне використання матеріалів і енергії рівнозначно збільшенню їх виробництва [2].

При аналізі забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами вивчають обґрунтованість планової потреби в ресурсах, складають заявки на постачання матеріалів і сировини по нормах, які не перевищують величину використану в планових калькуляціях. Об'єм постачань матеріальних ресурсів, вказаний в заявках, не повинен бути вище передбаченого планом виробництва.

У плані матеріально-технічного постачання відбиваються в натуральному і вартісному виразі витрати матеріалів і комплектуючих виробів на основне виробництво, капітальний ремонт. Складовою частиною плану є договори постачань, в яких визначений об'єм, термін, асортимент, якість сировини і матеріалів, а також відповідальність сторін за невиконання умов договору. Тільки за наявності господарських договорів план постачання вважається забезпеченим.

Планове управління включає процедури підтримки достатнього запасу кожного виду сировини і матеріалів, допоміжних матеріалів, купівельних виробів, необхідних для ремонту устаткування. Надмірне утворення запасів приводить до збільшення грошових ресурсів в обороті і уповільнення їх оборотності, до зниження доходу на вкладення в оборотні кошти.

Встановлення оптимального запасу є базою контролю. Розрахунки дозволяють встановити той рівень запасів, при якому слід поповнювати матеріали, а також розмір повторного замовлення. Розрахунки проводять у складі процедур контролю і регулювання, оскільки вони ґрунтуються на фактичних даних.

Варто зазначити, що напрями удосконалення управління запасами на підприємствах є:

- оптимізація загального розміру та структури запасів;
- підвищення оперативності інформаційного забезпечення;
- мінімізація витрат на обслуговування запасів;
- удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт;
- раціоналізація методів проведення інвентаризації;
- забезпечення контролю за їх рухом.

Управління запасами можна розділити на техніку управління запасами і практику управління ними.

Техніка управління запасами включає визначення наступних показників:

- тривалості страхових циклів;
- тривалості циклів постачання;
- розміру партій, що замовляються;
- сумарного циклу замовлення.

Практика управління запасами полягає в зміні умов або в розробці заходів в цілях зменшення загальної щорічної суми витрат на створення і утримання

запасів. Перевіряють також стан запасів сировини і матеріалів на предмет виявлення зайвих і непотрібних. Їх можна встановити за даними складського обліку шляхом порівняння надходжень і витрат. Якщо за будь-якими матеріалами немає витрати протягом року і більше, то їх відносять до групи неходових, підраховують загальну вартість і приймають заходи щодо реалізації, оскільки подальше зберігання збільшує витрати підприємства.

Висновок. Важливим чинником в управлінні виробничими запасами на сучасному підприємстві є розрахунок оптимального розміру запасу, при якому буде найменша вартість зберігання і мінімальною вартість об'єму замовлень.

Успішність управління запасами обумовлена розробкою та впровадженням системи безперервного контролю за їх використанням, що оптимізує транспортні витрати, витрати на зберігання, запуск у виробництво та прискорить їх обертання.

Список використаних джерел

[1]. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку від 20 жовт. 1999р. N 246. Нова редакція від 16 верес. 2019р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 23.03.2020р.).

[2]. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Вид. 3-тє., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 668 с. URL: https://pidruchniki.com/1061120741342/ekonomika/analiz_vikoristannya_materialni_h_resursiv_pidpriyemstva (дата звернення 23.03.2020р.).

Якимова Лариса

д.е.н., професор,

Жалоба Катерина

магістрант

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Висока турбулентність сучасного економічного середовища вимагає від науковців і практиків розробки обліково-аналітичного забезпечення управління як підприємством у цілому, так і у розрізі окремих рівнів і напрямів діяльності. Водночас, «формуючи систему обліково-аналітичного механізму, необхідно враховувати, на які цілі, ціннісні орієнтації діяльності підприємницької структури він буде зорієнтований» [1]. Так, під час розробки обліково-аналітичного забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства постає завдання формування системи показників «розрахунків з контрагентами» і «конкурентоспроможності промислового підприємства» та встановлення взаємозв'язків між ними. Очевидно, що першим рівнем системи показників розрахунків з контрагентами є дебіторська і кредиторська заборгованості, другий рівень – їхнє співвідношення і частка дебіторської

заборгованості в оборотних активах. Що стосується конкурентоспроможності, то ця категорія, як загальновідомо, містить декілька рівнів, але ж, очевидно, що у даному контексті має розглядатися її фінансовий аспект або фінансова конкурентоспроможність.

Фінансова конкурентоспроможність – спроможність підприємства забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність і рентабельність підприємства як у короткостроковому, так і у довгостроковому періоді [2]. З цього означення випливає, що при формуванні заявленого вище обліково-аналітичного забезпечення потрібно встановити взаємозв'язки між показниками розрахункової дисципліни і показниками, чотирьох складових фінансової конкурентоспроможності.

У даній роботі, як приклад, наведено результати аналізу впливу дебіторської і кредиторської заборгованостей, їхнього співвідношення, частки дебіторської заборгованості в оборотних активах на дві складові фінансової конкурентоспроможності: (1) рентабельність операційної діяльності (група – рентабельність підприємства) та (2) коефіцієнт заборгованості і коефіцієнт фінансового левріджу (група – фінансова стійкість). Значення показників обчислено за даними Державної служби статистики України [3] про діяльність промислових підприємств (2007-2017 рр.). Отримані значення коефіцієнтів парної кореляції (рис. 1) свідчать про: (1) дуже тісну додатну кореляційну залежність між дебіторською і кредиторською заборгованостями (0,990); (2) суттєвий додатний вплив дебіторської і кредиторської заборгованостей на коефіцієнт фінансового левріджу (Debt-to-Equity ratio) (0,938 і 0,920 відповідно), а також середній вплив співвідношення заборгованостей та частки дебіторської заборгованості в оборотних активах (0,592 і 0,541 відповідно).

	POA	R	P	R/P ratio	R/CA ratio	Debt ratio	D/E ratio
Profitability of Operating Activity (POA)	1						
Receivable (R)	0,350	1					
Payable (P)	0,347	0,990	1				
Receivable-to-Payable ratio (R/P ratio)	0,118	0,594	0,480	1			
Receivable-to-Current Assets (R/CA ratio)	0,106	0,368	0,322	0,366	1		
Debt ratio	0,406	0,140	0,189	-0,325	0,551	1	
Debt-to-Equity ratio (D/E ratio)	0,342	0,938	0,920	0,592	0,541	0,364	1

Рис. 1. Кореляційна матриця взаємозв'язків окремих показників фінансової конкурентоспроможності та розрахункової дисципліни промислових підприємств України, 2008-2017

Джерело: обчислено авторами за даними [3]

Що стосується впливу показників платіжної дисципліни на рентабельність операційної діяльності промислових підприємств України, то він виявився середнім та слабким відповідно. Проте було побудовано економетричні моделі рентабельності операційної діяльності промислових підприємств, зокрема (1):

$$ROA = 2,15 + (2,10E - 06)R + (9,44E - 06)P, \quad R^2 = 0,1228, \quad (1)$$

де ROA – рентабельність операційної діяльності, R – дебіторська заборгованість; P – кредиторська заборгованість.

Значення коефіцієнта множинної детермінації $R^2 = 0,1228$ означає, що в Україні варіація рентабельності операційної діяльності промислових підприємств залежить від дебіторської та кредиторської заборгованості лише на 12,28% і на 87,72% від чинників, які невраховані в моделі. До цього варто додати, що у кризових 2009 і 2015 роках, рентабельність суттєво спадала, а співвідношення R/P не зазнавало суттєвих змін і коливалось навколо 0,9. Отже, розрахункова дисципліна не мала прямого суттєвого впливу на рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в аналізованому періоді.

Наступним кроком є аналіз показників фінансової стійкості та впливу розрахункової дисципліни на них. Аналіз динаміки коефіцієнта заборгованості показав, що всі його значення на підприємствах України у 2007-2017 рр. були менше нормативного 0,5, найкращім був 2011 рік ($Debt\ ratio = 0,41$).

Коефіцієнт фінансового левериджу розглядається як міра фінансової стійкості і міра довіри кредиторів до підприємств (контрагентів). Для власника це міра так званого кредитного дефолту (банкрутства). Оптимальним у вітчизняній практиці вважається значення коефіцієнта фінансового важеля рівним 1. На промислових підприємствах України значення коефіцієнта фінансового левериджа у посткризових 2010-2011 рр. сягало 1,13-1,22, що відбиває кризу платежів і високий ризик банкрутства; у 2015-2017 рр. – 1,71-2,15, підприємства агресивно фінансують своє зростання за рахунок зобов'язань; крім того, у підприємств з вищим коефіцієнтом, ніж в середньому по галузі, можуть виникнути проблеми з отриманням додаткового фінансування з усіх джерел.

Для оцінки впливу платіжної дисципліни коефіцієнт фінансового левериджу було застосовано логарифмічну специфікацію регресійних моделей з метою покращення співставлення результатів по підприємствах:

$$\ln(D/R\ ratio) = -9,133 + 0,705\ln(R), \quad R^2 = 0,8497, \quad (2)$$

$$\ln(D/R\ ratio) = -9,332 + 0,714\ln(P), \quad R^2 = 0,8054. \quad (3)$$

Результати регресійного аналізу дають підстави для такого висновку щодо впливу дебіторської і кредиторської заборгованостей на коефіцієнт фінансового левериджу як міру кредитного ризику контрагента: (1) при зростанні дебіторської заборгованості на 1%, коефіцієнт фінансового левериджу зростає на 0,705%; (2) при зростанні кредиторської заборгованості на 1%, коефіцієнт фінансового левериджу зростає на 0,714%.

Висновок: Стан дебіторської і кредиторської заборгованостей, їх розміри та якість складають основу фінансової конкурентоспроможності підприємства. Проте їхній вплив на систему показників конкурентоспроможності промислових підприємств є досить різним. Що стосується рентабельності операційної діяльності промислових підприємств, то розрахункова дисципліна

має непрямий вплив на неї, і у цьому аспекті моніторинг розрахунків з контрагентами має носити превентивний характер. Поряд з тим, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості на 1 % призведе до зростання коефіцієнта фінансового левериджу на 0,705 % та на 0,714 % відповідно.

Список використаних джерел

1. Гудзинський О.Д., Пахомова Т.М. Обліково-аналітичний механізм в контексті вимог сучасного менеджменту: концепція, теорія, методологія. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2008. № 3. С. 14-24.
2. Катков В.В. Управление конкурентоспособностью предприятия промышленности: теоретические аспекты и практические методы. СПб: СПбГИЭУ, 2013. 198 с.
3. Діяльність підприємств / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 02.03.2020).

ЗМІСТ

Апроян А. Н., Leshchenko M.	Economic and technological challenges of the world economy's Sustainable development	3
Бережна Л.	Сучасні передумови розвитку ринку FINTECH в Україні	5
Білецька М., Крот Ю. Бондар Т.	Організація роботи аудиторського підприємства Аналіз участі України в міжнародній торгівлі туристичними послугами	7 9
Бразілій Н.	Особливості узгодженості нормативно-правового регулювання аутстафінгу в Україні та його документальне оформлення	12
Буртняк І., Малицька Г.	Моніторинг та прогнозування обсягу туристичного обігу в Івано-Франківській області	16
Buchashvili G., Vdovychenko Yu.	Digital technologies and their economic implications for global economic development	18
Байрак Н.	Енергетичні інновації в економічній політиці країн ЄС	19
Голячук Н.	Пропозиції щодо удосконалення приміток до фінансової звітності	22
Гончаренко І.	Основні тренди сьогодення на страховому ринку в умовах глобальних викликів	24
Даценко А.	Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на залучення інвестицій в економіку України	26
Демиденко В., Демиденко С.	Особливості аналізу інвестиційної діяльності підприємства	29
Довжик О.	Вплив системи внутрішнього контролю на результативність діяльності підприємства	31
Журибіда Н.	Виклики та загрози безпеці функціонування банків України	33
Загоруйко І.	Макроекономічні рівняння динаміки чисельності населення	36
Захарова О.	Інвестиції у людський капітал як активатор інноваційного розвитку економіки України	41
Зубко А.	Особливості інтеграційних процесів в країнах арабського світу	44
Іванов С., Ляшенко В., Трушкіна Н.	Міжнародно-приватно-державне партнерство як механізм розвитку транспортної інфраструктури в Україні	46
Ляшенко К.	Глобальна мережевізація у економічному зростанні країн	49
Клюс Ю.	Дослідження інституційного середовища забезпечення економічної безпеки інноваційної діяльності промислових підприємств регіону	52
Копилюк О., Музичка О.	Системний підхід до управління ризиками у банківській діяльності	54
Корнійчук В.	Експортний потенціал виробників аграрної продукції	57
Крот Ю.	Проблемні питання кадрового забезпечення у сфері судово-бухгалтерської експертизи	60

Кулинич А.	Торговельні переговори, як особливий інструмент збалансування інтересів контрагентів у міжнародній торгівлі	62
Кулинич А.	Сучасні напрями формування екосистеми розвитку банківських послуг в умовах глобалізації	64
Лисенко Т.	Сучасні тенденції розвитку ІТ-галузі в Україні в умовах світових інтеграційних процесів	66
Нагорний Д.	Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України	69
Новосад Л.	Історія формування та суть концепції сталого розвитку	72
Паламарчук Д.	Аналіз стану досягнення цілей національного плану дій з енергоефективності на період до 2020 року	74
Паламарчук Н.	Розвиток ринку маркетингових послуг України в конкурентному світовому середовищі	76
Пасенко В.	Особливості проведення інвентаризації матеріалів у будівництві	79
Пасенко В., Литовченко І.	Особливості спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва	82
Пастернак Я.	Особливості оподаткування заробітної плати в сучасних умовах	84
Петкова Л.	Виклики глобального економічного розвитку	86
Пікалов Ю.	Особливості формування інноваційного потенціалу підприємства з розробки програмних продуктів	89
Подзігун Я.	Нормативно-правові особливості нарахування і сплати лікарняних в умовах надзвичайних ситуацій	91
Пріхно І.	Діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку в умовах глобального партнерства	92
Рябоконт М.	Роль інжинірингових шкіл у формуванні екосистеми підтримки інноваційного підприємництва	95
Серватинська І.	Протидія негативному впливу COVID-19 на фінансово-економічне становище країн	97
Середюк Т.	Особливості дифузії інновацій у секторі інформаційно-комунікаційних технологій	100
Соколенко І.	Роль цифрових технологій в якості драйвера розвитку міжнародної торгівлі	102
Тимчишин Ю.	Соціальна складова у забезпеченні економічної безпеки регіонів	104
Ткаченко А.	Основні напрями вдосконалення контролю грошових коштів для приватних підприємств будівельної галузі в сучасних умовах господарювання	107
Ткаченко А., Гудзенко А.	Основні напрямки розвитку та удосконалення аналізу грошових коштів та їх потоків в сучасних умовах господарювання	110

Хомяк Д.	Діагностика фінансового стану підприємства	112
Чиж В.	Зміни обліку в умовах глобальних перетворень	114
Чиж В., Сахно Я.	Оптимізація управління запасами на сучасному підприємстві	117
Якімова Л., Жалоба К.	Аналіз чинників фінансової конкурентоспроможності промислових підприємств	120